

Телеком Србија

Предузеће за телекомуникације а.д.

Београд, Таковска 2

ДЕЛОВОДНИ БРОЈ: 237362/5-2018

ДАТУМ: 11.6.2018. године

БРОЈ ИЗ ЛКРМ:104

СКУПШТИНА

На основу члана 329. став 1. тачка 15), а у вези са чланом 367. став 1. тачка 6) Закона о привредним друштвима („Службени гласник РС“, бр. 36/11, 99/11, 83/14-др. закон и 5/15) и чл. 29. и 30. Закона о рачуноводству („Службени гласник РС“, број 62/13 и 30/2018), као и члана 8.2 став 1. тачка 15) Статута „Телеком Србија“ а.д. Београд („Службени лист Телеком Србија“, број 89/15 - пречишћен текст) и у складу са предлогом Надзорног одбора, Скупштина „Телеком Србија“ а.д. Београд, на својој 53. редовној седници, одржаној дана 11.6.2018. године, доноси

ОДЛУКУ

Тачка 1.

Утврђује се да је Скупштина разматрала Консолидовани годишњи извештај о пословању „Телеком Србија“ а.д. Београд и његових зависних друштава за 2017. годину, утврђен од стране Надзорног одбора „Телеком Србија“ а.д. Београд, са предлогом да наведени извештај буде усвојен од стране Скупштине „Телеком Србија“ а.д. Београд.

Тачка 2.

Скупштина „Телеком Србија“ а.д. Београд усваја Консолидовани годишњи извештај о пословању „Телеком Србија“ а.д. Београд и његових зависних друштава за 2017. годину, у тексту који је приложен овој одлуци као њен саставни део.

Тачка 3.

Ова одлука се примењује даном доношења.

Образложење

Скупштина је, у складу са чланом 329. став 1. тачка 15) Закона о привредним друштвима („Службени гласник РС“, бр. 36/11, 99/11, 83/14-др. закон и 5/15), надлежна да одлучује о другим питањима која су у складу са Законом стављена на дневни ред Скупштине, а што је утврђено и чланом 8.2 став 1. тачка 15) Статута „Телеком Србија“ а.д. Београд („Службени лист Телеком Србија“, број 89/15 - пречишћен текст).

Према члану 367. став 1. тачка 6) Закона о привредним друштвима, јавно акционарско друштво је дужно да за седницу скупштине акционарима достави годишњи извештај о пословању, као и консолидовани годишњи извештај о стању и пословању друштва ако је друштво дужно да га састави у складу са законом којим се уређује тржиште капитала, што не искључује могућност да се такав извештај усвоји и од стране акционарског друштва које није јавно.

Законом о рачуноводству („Службени гласник РС“, број 62/13 и 30/2018), чланом 29. уведена је обавеза правног лица да састави годишњи извештај о пословању и предвиђена садржина истог.

Чланом 30. истог закона је предвиђена могућност да правна лица, уколико тако одлуче, годишњи извештај о пословању и консолидовани годишњи извештај о пословању прикажу као један извештај, који треба да садржи информације од значаја за економску целину.

Такође, чланом 34. поменутог закона предвиђена је обавеза правних лица да Агенцији за привредне регистре, уз редовне и консолидоване годишње финансијске извештаје доставе, између осталог, и годишњи извештај о пословању.

У том смислу, и у складу са досадашњом праксом Друштва да објављује ову врсту извештаја, Надзорни одбор је Одлуком број 175678/8-2018 од 10.5.2018. године утврдио предлог Консолидованог годишњег извештаја о пословању „Телеком Србија“ а.д. Београд и његових зависних друштава за 2017. годину и предложио Скупштини усвајање наведеног извештаја.

Имајући у виду наведено, донета је одлука као у диспозитиву.

ПРЕДСЕДНИК

Драган Ђоковић

KONSOLIDOVANI GODIŠNJI IZVEŠTAJ O POSLOVANJU ZA 2017. GODINU

„TELEKOM SRBIJA“ a.d. BEOGRAD

UVODNA REČ GENERALNOG DIREKTORA

Poštovani,

U 2017. godini, koja je ujedno i dvadeseta jubilara godina poslovanja, „Telekom Srbija“ a. d. Beograd je zajedno sa zavisnim društvima („Telekom Srbija Grupa“ ili „Grupa“) na regionalnim tržištima na kojima posluje nastavio kontinuitet uspešnog poslovanja i rasta, dostigavši deset miliona korisnika (građana i poslovnih subjekata), sa početnih dva miliona korisnika u 1997. godini, godini svoga osnivanja. „Telekom Srbija“ a. d. Beograd („Matično društvo“) je na tržištu telekomunikacija Srbije kako u prošloj, tako i u protekle četiri godine, zadržalo stabilnih 46% tržišnog učešća u mobilnoj telefoniji, a na regionalnom nivou je jedna od vodećih telekom korporacija sa svojih 14 zavisnih kompanija i poslovnim aktivnostima u šest zemalja. Kontinuirano nastavlja sa lansiranjem naprednih novih usluga i servisa.

U prošloj godini Telekom Srbija Grupa je ostvarila značajne pozitivne performanse poslovanja, od kojih je najznačajnije pomenuti preko 120 miliona evra neto dobiti Matičnog društva u uslovima pojačane konkurencije, čime su zadovoljena očekivanja i potrebe korisnika i interesi akcionara i zaposlenih, uz kontinuirano društveno-odgovorno ponašanje i korporativnu svest prema široj društvenoj zajednici. Nastavljen je kontinuitet poboljšanja poslovnih performansi kroz povećanje efikasnosti, efektivnosti i optimizacije poslovnih procesa, kao i snažan ciklus razvojnih investicionih aktivnosti Telekom Srbija Grupe.

Matično društvo je u 2017. godini ubrzalo procese digitalne transformacije, prvenstveno kroz kapitalne projekte modernizacije, proširenja i transformacije kompanijske digitalne infrastrukture, kao preduslova i pokretača sveobuhvatne digitalne transformacije svoga poslovanja u uslovima ojačanih konkurentnih pritisaka i regulatornih zahteva.

U segmentu mobilne telefonije Telekom Srbija Grupa u 2017. godini imala je blagu stagnaciju broja korisnika, odnosno 5,8 miliona korisnika uz povećani kvalitet mreže i prošireni portfolio usluga. Na svim tržištima na kojima nastupa Telekom Srbija Grupa sve veća upotreba OTT usluga (Skype, Viber itd.) ubrzano saturiše prihode, prvenstveno od SMS-a.

Na skoro potpuno liberalizovanom tržištu fiksne telefonije uočen je stabilan trend prelaska na digitalnu telefoniju, kao i smanjeni obim saobraćaja preko fiksnih mreža zbog „kanibalizacije“ saobraćaja od strane mobilne telefonije. Matično društvo je u 2017. godini sa portfoliom od preko pola miliona korisnika integrisanih usluga, kroz različite forme jedinstvenih BOX paketa objedinjenih usluga (fiksne, mobilne, Internet, IPTV), značajno neutralisalo pad prihoda fiksne telefonije ostvarivši učešće od oko 85% tržišta. Generalno gledano, broj korisnika fiksne telefonije Telekom Srbija Grupe na kraju 2017. godine iznosio je 2,4 miliona korisnika.

Na multimedijalnom tržištu Telekom Srbija Grupa je nastavila pozitivne tendencije i ostvarila je u 2017. godini, dinamički u odnosu na prethodnu godinu, skoro dvocifrenu stopu rasta (9,4%) korisnika, dok je na Internet segmentu realizovana stopa rasta korisnika od 0,5%.

Telekom Srbija Grupa je sredinom 2017. godine dominantno svoju strategiju definisala novim Strateškim poslovnim planom Matičnog društva za nastupajući trogodišnji period, kojim su dati glavni pravci strateškog razvoja u cilju pružanja naprednog korisničkog iskustva po najvišim standardima globalnog informatičkog društva 21. veka, Matično društvo je 2017. godine strateški započelo digitalnu transformaciju svog poslovanja kroz prioritarnu implementaciju seta strateških inicijativa zasnovanih na:

- „All IP“ projektu i realizaciji komercijalizacije pokrenutog projekta All IP transformacije i migraciji korisnika na unapređenu optičku IP mrežu;
- proširenju i unapređenju svoje WiFi mreže i usluga da bi se omogućilo diferenciranje i povećanje vrednosti i tržišne atraktivnosti ponude usluga;
- repozicioniranju na tržištu privatnih korisnika lansiranjem jedinstvene prodajne ponude zasnovane na analitičkom pristupu i segmentaciji korisničke baze;
- strategiji razvoja komercijalne ponude napredne konektivnosti za poslovne korisnike, koja je kvalitetnija od konkurencije unutar i izvan područja All IP transformacije
- proširenju kvalitativnog i kvantitativnog portfolija svojih usluga na ICT tržištu, ulaskom u pojedine vertikalne tržišta;
- ponudi specifičnih IoT /ili IoE rešenja, realizovaće veće doprinose rastu svojih ukupnih prihoda; i
- podsticanju strateških partnerstva sa provajderima relevantnih IoT rešenja, da bi na tržištu pravovremeno lansiralo širok spektar novih naprednih usluga, kako u osnovnoj delatnosti, tako i u oblastima tržišta izvan osnovne delatnosti (finansijsko osiguranje i sl.)

Matično društvo je u 2017. godini nastavilo implementaciju ubrzanog razvoja optičkih mreža zasnovanoj na bazi od 24.000 km položenih optičkih kablova, koja ima za krajnji cilj u nastupajućem višegodišnjem periodu da većina stanova, kuća, poslovnih subjekata i državnih institucija bude povezana optičkim pristupom, što će stvoriti tehničku pretpostavku za omogućavanje inovativnih ICT usluga korisnicima, prvenstveno putem IP protokola i brzog Interneta.

U 2017. godini Telekom Srbija je sa „Huawei“ kompanijom zaključio strateški značajan ugovor u vrednosti od 150 miliona evra i otvorio strateško partnerstvo sa pomenutom kompanijom za podršku realizaciji ALL IP transformacije svoje mrežne infrastrukture ka optičkim rešenjima, koja će omogućiti najveće protočne brzine saobraćaja, jedinstveno korisničko iskustvo i povećanje prihoda Matičnog društva uz restrukturiranje i sveukupnu transformaciju poslovanja poslovnih subjekata i državnih institucija.

Nastavkom izgradnje optičke, 4G/LTE mreže, WiFi mreže, povećanjem kapaciteta u Data centima, širokom primenom Cloud rešenja, kao i ubrzanim razvojem i lansiranjem novih projekata Clouda-a, Managed Data servisa i IoT mreže, Telekom Srbija je u 2017. godini realizovao značajne korake u realizaciji svog strateškog opredeljenja digitalne transformacije.

Tokom 2017. godine završen je projekat mts banka - digitalna banka, kojim je realizovana transformacija mts banke u digitalnu banku uz obezbeđivanje ponude atraktivnih finansijskih proizvoda preko online kanala. Kao rezultat kontinuirane aktivnosti procene sinergetskog potencijala Telekoma Srbije i mts banke, definisan je dodatni set usluga i funkcionalnosti, koji će biti implementirani kroz projekat Razvoj portfolija i nastavak digitalne transformacije mts banke u sinergiji sa Telekom Srbija, do polovine 2018. godine.

U toku 2017. godine osnovano je novo zavisno društvo „mts sistemi i integracije“ d.o.o. kako bi se iskoristila sinergija znanja i tehničkih resursa Grupe za pružanje usluga implementacije i održavanja sistema integracija, softverskih rešenja, poslovnih rešenja, mrežnih integracija i edukacija na ICT tržištu. Osnivanjem ćerke firme mts d.o.o. na Kosovu i Metohiji omogućene su kvalitetne telekomunikacione usluge u severnom delu južne srpske pokrajine.

U cilju veće efikasnosti poslovanja i poboljšanja poslovnih performansi implementirana je nova organizacija Matičnog društva, kojom je izvršena veća centralizacija upravljanja, eliminisanjem jednog nivoa upravljanja i značajnim smanjenjem broja sektora. Izvršena je identifikacija potencijala predviđenih za dalju optimizaciju Matičnog društva.

Telekom Srbija Grupa u svim segmentima upravljanja kontinuirano nastavlja da povećava i optimizuje kvalitet primenjenog menadžerskog upravljanja unapređenjem nivoa znanja i menadžerskih veština, kako u svakoj članici Grupe, tako i kroz prepoznavanje, inicijalizaciju i implementaciju zajedničkih sinergetskih projekata na nivou Grupe, prvenstveno u oblastima koje će omogućiti smanjenje ukupnih troškova poslovanja poslovnih entiteta Grupe, očuvanje, rast prihoda i uspešnosti poslovanja, što je u najboljem interesu svih akcionara Telekom Srbija Grupe.

Zaposleni Telekom Srbija Grupe su najvredniji resurs kojim Grupa raspolaže. Oni svojim posvećenim profesionalnim radnim aktivnostima imaju ključnu ulogu u realizaciji digitalne transformacije Grupe, kroz novi razvojni ciklus zasnovan na započetom Strateškom poslovnom planu Matičnog društva u cilju ne samo zadržavanja, već i jačanja leaderske pozicije regionalnog telekom operatora.

Očuvanje kontinuiteta društveno-odgovornog poslovanja Telekom Srbija Grupe ostaje trajno opredeljenje. Utoliko pre, društvena odgovornost Grupe je povećana i podignuta na više standarde, jer je Matično društvo u 2017. godini nagrađeno regionalnim priznanjem „Biznis partner 2017.“ za najviši stepen društvene odgovornosti i brige o lokalnoj zajednici.

Prvenstveno posvećeni našim korisnicima i dosledni tradiciji koja nas obavezuje, nastojimo da realizujemo našu misiju da korisnicima pružimo jedinstveno digitalno iskustvo, čineći im život lepšim, lakšim i zabavnijim kroz savremene ICT usluge, uz zahvalnost i poštovanje što su nam poklonili poverenje.

Svim zaposlenima, akcionarima i poslovnim partnerima koji nam pružaju podršku u realizaciji naše vizije, da budemo korak ispred drugih i budemo prvi izbor korisnika u digitalnom svetu usluga, posebno iskazujem zahvalnost.

Srdačno,

Predrag Ćulibrk

Generalni direktor Telekom Srbija a.d. Beograd

SADRŽAJ:

1. MATIČNO DRUŠTVO, ZAVISNA I PRIDRUŽENA DRUŠTVA	6
2. MATIČNO DRUŠTVO – OSNOVNI PODACI	7
3. ZAVISNA I PRIDRUŽENA DRUŠTVA – OSNOVNI PODACI	8
4. PROMENE U 2017. GODINI I PO ZAVRŠETKU POSLOVNE GODINE	13
5. MAKROEKONOMSKO OKRUŽENJE	14
6. REGULATORNI OKVIR	15
7. TRŽIŠTE TELEKOMUNIKACIJA	17
8. KORPORATIVNO UPRAVLJANJE	22
9. STRATEGIJA	26
10. USLUGE	29
11. KORISNICI USLUGA MATIČNOG I ZAVISNIH DRUŠTAVA	36
12. INVESTICIJE	41
13. ZAPOSLENI	47
14. ULAGANJE U ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE I OSTALE DRUŠTVENE AKTIVNOSTI	56
15. FINANSIJSKI IZVEŠTAJI	61
16. UPRAVLJANJE RIZICIMA	75

1. MATIČNO DRUŠTVO, ZAVISNA I PRIDRUŽENA DRUŠTVA NA DAN 31. DECEMBRA 2017. GODINE

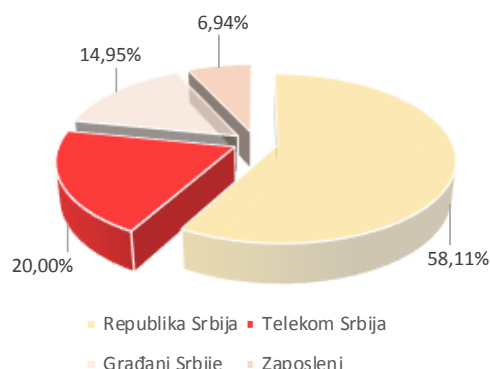

2. MATIČNO DRUŠTVO – OSNOVNI PODACI

"Telekom Srbija" a.d. Beograd (u daljem tekstu: Telekom Srbija)

Poslovno ime	Telekom Srbija a.d.	
Sedište	Takovska 2, Beograd	
Datum osnivanja	23.5.1997.	
Vrednost osn. kapitala	100.000 miliona din.	
Broj i vrsta izdatih akcija	1.000.000.000 običnih akcija	
web site	mts.rs	
Pretežna delatnost	kablovske telekomunikacije	
Aktionari (učešća u kapitalu)	Republika Srbija	58,11%
	Telekom Srbija - sopstvene akcije	20,00%
	Građani Srbije	14,95%
	Zaposleni i bivši zaposleni	6,94%

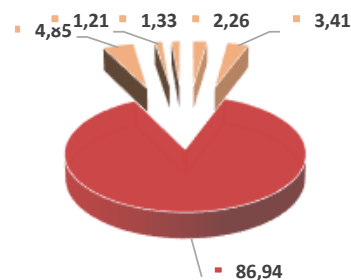

Kratak istorijat

maj 1997.	Osnivanje Društva od strane JPPTT Srbija u formi jednočlanog a.d.
jun 1997.	29,00% akcija prodato Stet International Netherlands N.V. a 20,00% akcija Hellenic Telecommunications Organization S.A. (OTE)
februar 2003.	JP PTT otkupio celokupan paket akcija u vlasništvu Telecom Italija
septembar 2010.	Zaključen Ugovor o prenosu bez naknade akcija Telekom Srbija (poklonu) između JP PTT i Vlade Republike Srbije
decembar 2011.	Skupština akcionara Telekoma Srbija donela Odluku o sticanju sopstvenih akcija, kada je i zaključen Ugovor o prodaji akcija između Telekom Srbija i OTE Grčka
januar 2012.	U potpunosti su isplaćena sredstva na ime udela manjinskog akcionara OTE u kapitalu Društva, a Telekom Srbija je postao vlasnik 20,00% akcija Društva (sopstvene akcije)
maj 2012.	Nakon podele besplatnih akcija došlo je do promene vlasničke strukture kapitala Društva, tako da je udeo Republike Srbije 58,11% Telekom Srbija 20,00%, građana Srbije 14,95%, a zaposlenih i bivših zaposlenih Telekom Srbija 6,94% akcija

Plasmani - učešća u kapitalu zavisnih preduzeća

Naziv	učešća u kapitalu (%)	iznos učešća (u 000 din)	struktura plasmana (%)
„mts“ d.o.o. Kosovska Mitrovica	100,00%	1.479.293	2,26
„mts banka“ a.d. Beograd	82,45%	2.234.569	3,41
"Mtel" a.d. Banja Luka	65,01%	56.933.380	86,94
„mtel d.o.o. Podgorica	51,00%	3.176.711	4,85
„HD-WIN“ d.o.o. Beograd	51,00%	790.476	1,21
ostala zavisna društva*		869.820	1,33
Stanje na dan 31.12.2017.		65.484.249	100,00
Ispravka vrednosti učešća mts banka a.d.		-486.360	
Stanje na dan 31.12.2017. sa ispravkom		64.997.889	

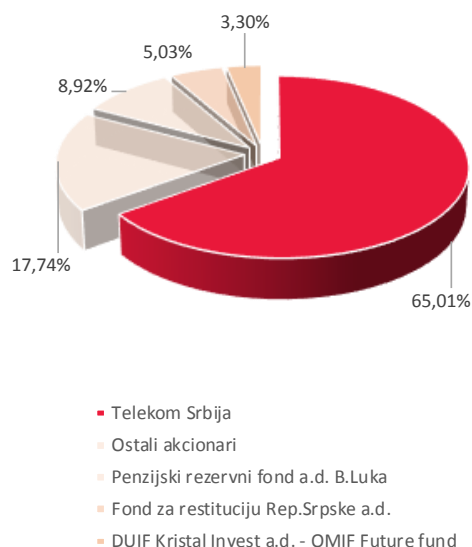
*Stavka "ostala zavisna društva" obuhvata:

Company	Share (%)	Amount (u 000 din)	Share (%)
„Telus“ a.d. Beograd	100,00%	9.030	0,01
„TS:NET“ B.V. Amsterdam	100,00%	122.487	0,19
„GO4YU“ d.o.o. Beograd	83,57%	250.359	0,38
"Yunet International" d.o.o. Beograd	81,22%	486.710	0,74
„mts AntenaTV“ d.o.o. Beograd	50,00%	1.234	0,00
Ukupno		869.820	1,33

3. ZAVISNA I PRIDRUŽENA DRUŠTVA (u daljem tekstu: zavisna društva) – OSNOVNI PODACI

"Telekomunikacije Republike Srpske" a.d. Banja Luka (u daljem tekstu: Mtel a.d. Banja Luka)

Poslovno ime	Telekomunikacije Republike Srpske a.d.
Sedište	Vuka Karadžića 2, Banja Luka
Datum osnivanja	20.12.1996.
Datum sticanja vlasništva	28.6.2007.
Vrednost osnovnog kapitala	491 miliona KM
Broj i vrsta izdatih akcija	491.383.755 običnih akcija
web site	mtel.ba
Pretežna delatnost	pružanje telekomunikacionih usluga
Aktionari (učešća u kapitalu)	Telekom Srbija - 65,01%
	Ostali akcionari - 17,74%
	Penzijski rezervni fond a.d. Banja Luka - 8,92%
	Fond za restituciju Republike Srpske a.d. - 5,03%
	DUIF Krist.Invest a.d. - OMIF Future fund- 3,30%
Povezana pravna lica (učešća u kapitalu):	Mtel Austrija Gmbh Beč - 100,00%
	Logosoft d.o.o. Sarajevo - 100,00%
	Društvo za telekomunikacije "mtel" d.o.o. Podgorica - 49,00%

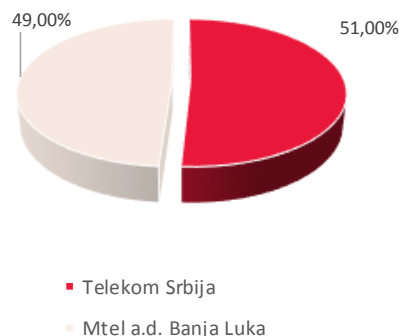

Kratak istorijat

20.12.1996.	Osnovano Javno državno preduzeće za telekomunikacije Republike Srpske
28.6.2007.	Posle više transformacija, na osnovu Zakona o privatizaciji u Republici Srpskoj i rešenja Osnovnog suda u Banja Luci, upisana je statusna promena - vlasnička transformacija prodajom ukupnog dela državnog kapitala (65,01%) preduzeću Telekom Srbija
31.12.2017.	Učešće Mtel Banja Luka u vlasništvu tri zavisna društva: -Mtel Gmbh sa sedištem u Beču sa 100% udela u vlasništvu, -Logosoft d.o.o. Sarajevo sa 100,00% udela u vlasništvu i mts sistemi i integracije d.o.o. Beograd (Logosoft je 100,00% osnivač), -Mtel d.o.o. Podgorica sa 49,00% udela u vlasništvu

Društvo za telekomunikacije "mtel" d.o.o. Podgorica (u daljem tekstu: mtel d.o.o. Podgorica)

Poslovno ime	Društvo za telekomunikacije "mtel" d.o.o
Sedište	Kralja Nikole br. 27A, Podgorica
Datum osnivanja	4.4.2007.
Datum sticanja vlasništva	4.4.2007.
Vrednost osnovnog kapitala	62,4 miliona €
web site	mtel.me
Pretežna delatnost	pružanje telekomunikacionih usluga u oblasti mobilne i fiksne telefonije, interneta i multimedija
Akcionari (učešća u kapitalu)	Telekom Srbija - 51,00% Mtel a.d. Banja Luka- 49,00%

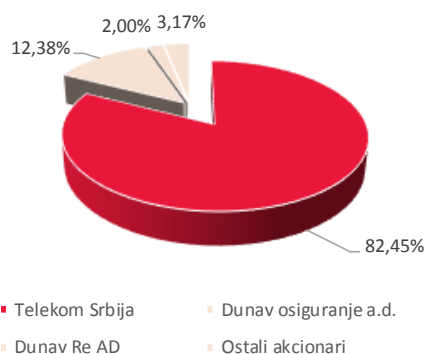

Kratak istorijat

4.4.2007.	Osnovano Društvo mtel d.o.o. Podgorica od strane Telekom Srbija sa 51% vlasničkog udela i Ogalar B.V. sa sedištem u Amsterdamu, Holandija sa 49% vlasničkog udela.
1.2.2010.	Prodaja vlasničkog udela od strane manjinskog osnivača Ogalar B.V. Amsterdam Mtel a.d. Banja Luka.
mart 2010.	Dokapitalizacija u iznosu od 40 miliona € (Telekom Srbija: 20,4 miliona €, Mtel Banja Luka: 19,6 miliona €)
jun 2015.	Dokapitalizacija (Telekom Srbija: novčani ulog 1,3 miliona € + Fibernet; TRS – Cabling)
30.9.2015.	Na osnovu Ugovora o spajanju uz pripajanje mtel d.o.o. je preuzeo sledeća privredna društva : Cabling d.o.o. Budva, FiberNet d.o.o.Podgorica Elta Mont d.o.o. Nikšić i Media Net d.o.o. Podgorica

"mts banka" a.d. Beograd (u daljem tekstu: mts banka)

Poslovno ime	„mts banka“ a.d.
Sedište	Franša D Eperea 88, Beograd
Datum osnivanja	28.12.1990.
Datum sticanja vlasništva	26.12.2014.
Vrednost osnovnog kapitala	2.125 miliona din.
web site	mtsbanka.rs
Pretežna delatnost	bankarski poslovi
Akcionari (učešća u kapitalu)	Telekom Srbija - 82,45% Dunav osiguranje a.d.- 12,38% Dunav Re AD - 2,00% Ostali akcionari - 3,17%

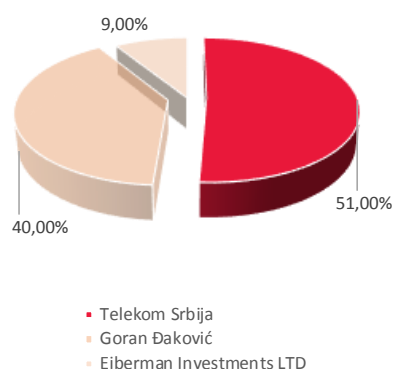

Kratak istorijat

28.12.1990.	Datum osnivanja mts Banke (Kosovsko-Metohijska banka) a.d.Zvečan
jun 2010.	Promena vlasničke strukture u postupku povećanja osnovnog kapitala Banke kada je Dunav osiguranje postao većinski akcionar. Počev od 2010. godine, banka je poslovala pod imenom Dunav banka a.d sa sedištem u Zvečanu, a od decembra 2012. sa sedištem u Beogradu
26.12.2014.	Matično društvo vrši uplatu u postupku povećanja osnovnog kapitala čime stiče vlasništvo nad 56% akcija mts banke
18.5.2015.	Izvršena je promena imena u "mts banka"
29.10.2015.	Skupština akcionara mts banke donela Odluku o povlačenju akcija sa beogradske berze.
decembar 2015. do oktobar 2017.	U ovom periodu izvršeno je više dokapitalizacija od strane Matičnog društva tako da je danas vlasnička struktura sledeća : Telekom Srbija 82,45%, Dunav osiguranje 12,38%, Dunav RE AD 2,00% i Ostali akcionari 3,17%

Društvo za telekomunikacije „HD-WIN“ d.o.o. Beograd (u daljem tekstu: HD-WIN)

Poslovno ime	Društvo za telekomunikacije „HD-WIN“ d.o.o.	
Sedište	Visokog Stevana 38, Beograd	
Datum osnivanja	13.3.2009.	
Datum sticanja vlasništva	2.8.2011.	
Vrednost osnovnog kapitala	1.538 miliona din.	
web site	tvarenasport.com	
Pretežna delatnost	proizvodnja, emitovanje tv kanala i produkcija programa	
Akcionari (učešća u kapitalu)	Telekom Srbija -	51,00%
	Goran Đaković -	40,00%
	Eiberman Investments LTD -	9,00%
Povezana pravna lica (učešća u kapitalu) :	HD-WIN Arena sport Zagreb - 100,00%	

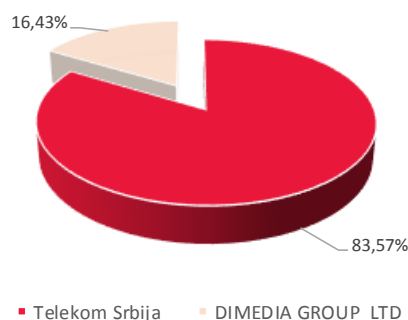

Kratak istorijat

13.3.2009.	Datum osnivanja društva
3.9.2010.	Stečeno 100,00% vlasništvo nad HD-WIN Arena sport u Hrvatskoj, koja ima dozvolu za emitovanje na teritoriji Hrvatske.
2.8.2011.	Telekom Srbija izvršio dokapitalizaciju HD-WIN-a i stekao 51,00% učešća u vlasništvu
4.7.2014.	Ugovorom o kupoprodaji ugovora izvršena je akvizicija agencije Sports ADD Limited, Nikozija, Kipar (manjinski vlasnik HD-WIN -a) od strane agencije MYD Sports SA, Ženeva, Švajcarska, pri čemu je 9,00% udela u društvu HD-WIN d.o.o. preneto na kompaniju Myd Sports SA.
20.7.2017.	Izvršena je promena člana HD-Win-a, umesto Myd Sports SA, upisana kompanija Eiberman Investments LTD, Kipar tako da je trenutna vlasnička struktura: Telekom Srbija 51,00%, Goran Đaković 40,00% i Eiberman Investments LTD, Kipar 9,00%

„GO4YU“ d.o.o. Beograd (u daljem tekstu: GO4YU)

Poslovno ime	„GO4YU“ d.o.o. BEOGRAD	
Sedište	Franša D Eperea 88, Beograd	
Datum osnivanja	30.5.2014.	
Datum sticanja vlasništva	avgust 2015.	
Vrednost osnovnog kapitala	300 miliona din.	
web site	go4yu.com	
Pretežna delatnost	bežične komunikacije	
Akcionari (učešća u kapitalu)	Telekom Srbija -	83,57%
	DIMEDIA GROUP H.KONG LTD-	16,43%

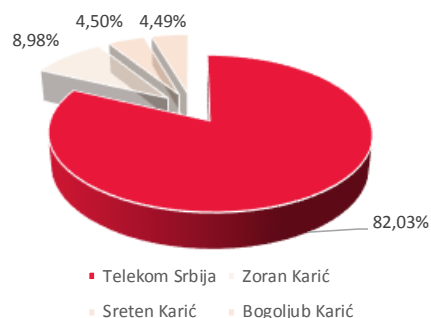

Kratak istorijat

30.5.2014.	Osnovano je ovo društvo od strane Dimedia Group SA Ženeva, Švajcarska
avgust 2015.	U avgustu 2015 god. Telekom Srbija je stekao vlasništvo nad 50,00% osnovnog kapitala GO4YU. Dimedia Group Limited Hong Kong postao je drugi vlasnik sa 50,00% učešća u vlasništvu
april 2017.	Registrovano je povećanje procentualnog iznosa vlasništva Telekom Srbija na 72,25%
april 2017.	Telekom povećava svoje učešće u kapitalu GO4YU na 83,57%

YUNET INTERNATIONAL d.o.o. Beograd (u daljem tekstu: YUNET)

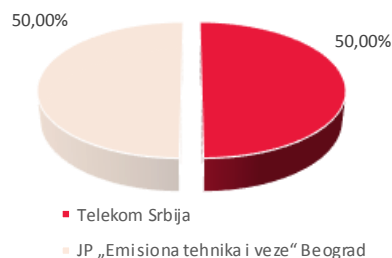
Poslovno ime	YUNET INTERNATIONAL d.o.o.
Sedište	Dubrovačka 35, Beograd
Datum osnivanja	januar 1992.
Datum sticanja vlasništva	maj 2017.
Vrednost osnovnog kapitala	185 miliona din.
web site	yu.net
Pretežna delatnost	kablovske telekomunikacije
Akcionari (učešća u kapitalu) jan.2018.	Telekom Srbija - 82,03% Zoran Karić - 8,98% Sreten Karić - 4,50% Bogoljub Karić - 4,49%

Kratak istorijat

januar 1992.	Osnovano društvo pod nazivom "MR Systems".
31.12.1998.	Društvo registrovano pod nazivom YUNET INTERNATIONAL d.o.o.
maj 2017.	Telekom Srbija postaje većinski član YUNET sa 62,22% učešća u vlasničkoj strukturi
decembar 2017.	Na osnovu ugovora o prenosu udela Telekom Srbija postaje vlasnik 81,22% YUNET-a
januar 2018.	Povećanje učešća "Telekom Srbija" a.d u vlasništvu YUNET-a na 82,03%

„mts AntenaTV“ d.o.o. Beograd (u daljem tekstu: mts AntenaTV)

Poslovno ime	„mts AntenaTV“ d.o.o. Beograd
Sedište	Bulevar umetnosti 16, Beograd
Datum osnivanja	21.3.2016.
Datum sticanja	21.3.2016.
Vrednost osnovnog kapitala	2,4 miliona din.
web site	mtsantentv.rs
Pretežna delatnost	bežične telekomunikacije
Akcionari (učešća u kapitalu)	Telekom Srbija - 50,00% JP „Emisiona tehnika i veze“ Beograd - 50,00%

Kratak istorijat

2016.	Osnovano je privredno društvo mts Antena TV d.o.o. Beograd, zajedničkim ulaganjem Telekom Srbija i JP "Emisione Tehnike i veze" Beograd za potrebe distribucije medijskih sadržaja postredstvom DTT, Telekom Srbija sa učešćem od 50,00% i JP "Emisiona tehnika i veze" sa 50,00%
-------	---

Zavisna društva 100% u vlasništvu Telekom Srbija a.d. Beograd**Telus a.d. Beograd (u daljem tekstu: Telus)**

Poslovno ime	Privredno društvo za održavanje i obezbeđivanje objekata imovine i druge usluge TELUS a.d.
Sedište	Palmočićeve 2, Beograd
Datum osnivanja	19.4.2005.
Datum sticanja vlasništva	19.4.2005.
Vrednost osnovnog kapitala	9 miliona din.
web site	telus.rs
Pretežna delatnost	delatnost privatnog obezbeđenja

Kratak istorijat:

19.5.2005.	Osnovan Telus, privredno društvo za održavanje i obezbeđivanje objekata, imovine i druge usluge. Kao zatvoreno akcionarsko društvo sa 100% vlasničkog udela Telekom Srbija
1.6.2010.	Počev od 01.06.2010. godine Telus sa Telekom Srbija zaključuje ugovore o pružanju delatnosti na godišnjem nivou. Nakon isteka petogodišnjeg poslovnog aranžmana, JP PTT (JP Pošta Srbije) sprovodi otvorene postupke javnih nabavki usluga FTO i usluga održavanja higijene, u okviru kojih su sa Telus-om zaključeni novi trogodišnji ugovori.

TS:NET B.V. (u daljem tekstu: TS:NET)

Poslovno ime	„TS:NET“ B.V.
Sedište	Bloemgracht 45, Amsterdam
Datum osnivanja	februar 2010.
Datum sticanja vlasništva	februar 2010.
Vrednost osnovnog kapitala	1,4 miliona €
Pretežna delatnost	iznajmljivanje telekomunikacione opreme

Kratak istorijat:

februar 2010.	Izvršena je registracija TS Net B.V. u formi zatvorenog akcionarskog društva sa ograničenom odgovornošću
23.5. 2013.	Nadzorni odbor matičnog društva, doneo je odluku o smanjenju osnovnog kapitala TS Net B.V. a u cilju povlačenja raspoloživih sredstava u korist Matičnog društva
19.9.2013.	Nadzorni odbor Matičnog društva doneo je odluku kojom je data prethodna saglasnost na Odluku Izvršnog odbora od 28.08.2013. godine o izmenama i dopunama Odluke Izvršnog odbora od 14.05.2013. godine u pogledu iznosa odobrenog smanjenja kapitala TS:NET B.V.
mart 2015.	Nadzorni odbor doneo Matičnog društva doneo odluku o smanjenju osnovnog kapitala TS:NET u iznosu od 712 hiljada EUR

"mts" d.o.o. Kosovska Mitrovica (u daljem tekstu: mts d.o.o.)

Poslovno ime	„mts“ d.o.o.
Sedište	Kosovska Mitrovica
Datum osnivanja	oktobar 2015.
Datum sticanja vlasništva	oktobar 2015.
Vrednost osnovnog kapitala	12 miliona €
web site	mtsdo.com
Pretežna delatnost	delatnost žičane telekomunikacije

Kratak istorijat:

oktobar 2015.	Društvo je osnovano radi obavljanja telekomunikacione delatnosti na području Kosova i Metohije, od strane Telekom Srbija, koji je jedini njegov član sa udelom 100%
decembar 2016.	U decembru 2016. godine izvršene su dve dokapitalizacije "mts" d.o.o. Kosovska Mitrovica, u stvarima i pravima a druga u novcu
28.12.2017.	Izvršena je dokapitalizacija ulogom u novcu u iznosu od 236.903.000 din.

4. PROMENE U 2017. GODINI I PO ZAVRŠETKU POSLOVNE GODINE

Promene učešća u kapitalu zavisnih društava:

- „GO4YU“ d.o.o. april 2017, promena učešća sa 50,00% na 75,25%;
- „GO4YU“ d.o.o. april 2017, promena učešća sa 75,25% na 83,57%;
- „mts banka“ a.d. jun i oktobar 2017, promena učešća sa 81,86% na 82,45%;
- „HD-WIN“ d.o.o. jul 2017, promena vlasničke strukture gde je umesto kompanije Myd Sports S.A. upisana kompanija EIBERMAN INVESTMENTS LIMITED, Kipar;
- „mts“ d.o.o. decembar 2017, povećanje kapitala novčanim ulogom 236.903.000 dinara;
- YUNET INTERNATIONAL d.o.o. decembar 2017, promena učešća sa 62,222% na 81,22%; i
- YUNET INTERNATIONAL d.o.o. januar 2018, promena učešća sa 81,22% na 82,03%.

Nova društva koja su predmet konsolidovanja:

- YUNET INTERNATIONAL d.o.o. maj 2017, 62,222% u vlasništvu Telekom Srbija a.d.
- "MTS Sistemi i integracije" d.o.o. avgust 2017, 100,00% u vlasništvu „Logosoft“ d.o.o. Sarajevo.

5. MAKROEKONOMSKO OKRUŽENJE

Zemlje regiona u 2017. godini beleže pozitivan ekonomski trend. U narednoj tabeli su prikazani osnovni makroekonomski pokazatelji Srbije, Bosne i Hercegovine i Crne Gore za 2017. godinu.

Tabela br. 1. Makroekonomski podaci regiona za 2017. godinu

Parametri	Srbija	BIH	Crna Gora
rast BDP	2,5 (4Q)	2,9	4,0
rast industrijske proizvodnje	3,5	4,3	1,5
rast prometa na malo	3,7	4,5*	5,2
rast dolazaka turista	7,6	18,7	32,7
stopa rasta noćenja	8,3	22,1	33,2
prosečna godišnja stopa inflacije	3,0	1,3*	2,4
stopa nezaposlenosti	12,9	25,0*	22,1
prosečna neto zarada	348 €	426 €	512 €
spoljni dug/BDP	73,0	33,0	59,0
rast kredita	7,4	7,0	11,8
rast depozita na god. nivou	6,6	10,7	13,8
rast izvoza	12,0	17,4*	13,9
rast uvoza	13,8	12,2*	11,7
rast direktnih stranih investicija	27,1	60,6	13,4

Napomena: svi podaci predstavljaju stopu rasta u odnosu na 2016. godinu sem ukoliko nije posebno naznačeno u opisu

*site: www.fipa.gov.ba (I-IX 2017)

Na rast BDP Srbije od 2,5 % u 2017. godini je pozitivno uticala investiciona aktivnost i lična potrošnja dok su neto izvoz i poljoprivredna proizvodnja imali negativan uticaj. Ostvaren je realan rast zarada i zaposlenosti u privatnom sektoru, rast novoodobrenih kredita stanovništvu, rast prometa u trgovini na malo, rast javnih investicija i direktnih stranih investicija. Spoljni dug po BDP stabilizovan je sa trendom smanjenja.¹

BiH je u 2017. godini ostvarila rast BDP od 2,9% uz značajan rast direktnih stranih investicija. Prognozira se da će odblokirana sredstva od međunarodnih kreditnih institucija ostvariti pozitivan uticaj na kretanje BiH ekonomije u 2018. godini bez obzira na i dalje visoku stopu nezaposlenosti.

U Crnoj Gori BDP je u 2017. godini ostvario rast 4% ali je zabeležen rast nelikvidnosti realnog sektora u odnosu na 2016. godinu od 5,1%. Takođe, spoljnotrgovinsku razmenu u 2017. godini karakteriše povećanje izvoza kao i pokrivenost uvoza izvozom, uz i dalje visoku uvoznu zavisnost.

Na osnovu makroekonomskih i drugih parametara koji su relevantni za poređenje poslovnog i investicionog okruženja na međunarodnom nivou, Srbija i Crna Gora su napredovale na biznis listama (Tabela br. 2.) i ostvarile bolji kreditni rejting u odnosu na 2016. godinu.

Tabela br. 2. Kreditni rejting zemalja u regionu po međunarodnim listama

Parametri	Srbija	BIH	Crna Gora
DOING list	sa 47 na 43 mesto	sa 79 na 86 mesto	42 mesto
Moody's Investors Service	sa ("pozitivnog" na "stabilan")	potvrđen ("stabilan")	sa ("negativnog" na "stabilni")
Standard&Poor's	sa BB- na BB	potvrđen (B)	potvrđen (B+)

¹ Ministarstvo finansija Republike Srbije: Tekuća makroekonomska kretanja

6. REGULATORNI OKVIR

Tržišta na kojim posluje Telekom Srbija i zavisna društva su uređena od strane nadležnih regulatornih tela.

Regulatorni okvir je od izuzetnog značaja jer se tek sa formiranjem regulatornih tela stiču svi regulatorni i institucionalni uslovi za preduzimanje aktivnosti na planu ubrzanog uređenja sektora i liberalizacije tržišta telekomunikacija, koji su pre formiranja regulatornih tela bili prilično haotični, bez jasno preciziranih pravila igre i bez otvorenog konkurentskog nadmetanja.

Telekom Srbija, u skladu sa Zakonom o elektronskim komunikacijama i licencama/odobrenjima koje je izdalo regulatorno telo, obavlja delatnost elektronskih komunikacija, što obuhvata: izgradnju ili postavljanje, održavanje, korišćenje i davanje na korišćenje javnih komunikacionih mreža i pripadajućih sredstava, kao i pružanje elektronskih komunikacionih usluga.

Postojeći regulatorni okvir u Bosni i Hercegovini se zasniva na regulatornom okviru EU, a karakteriše ga stalno praćenje i analiziranje tržišta telekomunikacija, te donošenje potrebnih regulatornih akata s ciljem njegovog kontinuiranog razvoja, kako sa aspekta povećanja broja usluga, tako i u smislu marketinških i tehničkih inovacija.

U Crnoj Gori na snazi je režim prijave: po Zakonu o elektronskim komunikacijama, operator se u Crnoj Gori postaje na bazi pisane prijave.

Tabela br. 3. Uporedni podaci regulatornog okvira u regionu

osnovni podaci	Srbija	BIH	Crna Gora
nadležno regulatorno telo	RATEL Regulatorna agencija za elektronske komunikacije i poštanske usluge	RAK Regulatorna agencija za komunikacije BIH	EKIP Agencija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost
web site	http://www.ratel.rs/	https://www.rak.ba/	http://www.ekip.me/
najvažniji zakoni	Zakon o izmenama zakona o informacionoj bezbednosti	Zakon o komunikacijama – izmene	Zakon o izmenama i dopunama Zakona o elektronskim komunikacijama
	Zakon o informacionoj bezbednosti	Zakon o komunikacijama – izmene	Zakon o elektronskim komunikacijama
	Zakon o izmenama i dopunama Zakona o elektronskim komunikacijama	Zakon o komunikacijama – izmene	Zakon o izmenama i dopunama Zakona o digitalnoj radiodifuziji
	Zakon o elektronskim komunikacijama	Zakon o komunikacijama	Zakon o digitalnoj radiodifuziji
	Zakon o telekomunikacijama		

Od aktivnosti u vezi sa regulatornim okvirom, sa implikacijama na poslovanje Grupe u 2017. godini, izdvajaju se sledeće tabelarno prikazane aktivnosti:

Tabela br. 4. Aktivnosti u vezi za regulatornim okvirom u 2017. godini

Srbija	BiH	Crna Gora
<p>* analiza veleprodajnog tržišta širokopojasnog pristupa (tržište 5) Rešenje - TS je operator sa ZTS</p> <p>* analiza maloprodajnog tržišta pristupa javnoj telefonskoj mreži na fiksnoj lokaciji (tržište 1) Rešenje - TS se oslobađa obaveza koje je imao kao operator sa ZTS</p> <p>* analiza veleprodajnog tržišta originacije poziva u javnoj telefonskoj mreži na fiksnoj lokaciji (tržište 2) Rešenje - TS se oslobađa obaveza koje je imao kao operator sa ZTS</p> <p>* analiza veleprodajnog tržišta terminacije poziva u javnoj telefonskoj mreži na fiksnoj lokaciji (tržište 3) Rešenje - TS ponovo postaje operator sa ZTS</p> <p>* analiza veleprodajnog tržišta terminacije poziva u mobilnoj mreži (tržište 7) Rešenje - TS ponovo postaje operator sa ZTS</p>	<p>* analiza tržišta poziva koji završavaju u individualnim mobilnim mrežama (tržište 7)</p> <p>* doneta odluka o usvajanju Politike sektora elektronskih komunikacija BiH za period od 2017. do 2021. godine i Akcionog plana za realizaciju Politike</p> <p>* usvojeno Pravilo o izmeni Pravila o obavljanju delatnosti davaoca fiksnih javnih telefonskih usluga, u delu definicije usluge nomadska telefonija</p> <p>* prijava podataka o mrežama, centralama, interkonekcijskim i međuoperatorskim ugovorima</p> <p>* usvojena odluka o visini stope obračuna godišnje naknade za dozvolu za obavljanje delatnosti telekomunikacija i vrednost boda za obračun naknade za dozvolu u telekomunikacijama za 2018. godinu</p> <p>* usvojena sledeća pravila iz oblasti radiokomunikacija: – pravilo o korišćenju radiofrekvencijskih opsega 900/1800/2100 MHz za LTE – pravilo o radio opremi koja se može koristiti bez izdavanja pojedinačnih dozvola u radiokomunikacijama – pravilo o dopuni Pravila o podnošenju zahteva za dozvole u radiokomunikacijama</p> <p>* u procedure javnih konsultacija upućeni su sledeći nacrti Pravila: – pravila o korišćenju radiofrekvencijskih opsega 3400-3600 MHz; 3600-3800 MHz; 800 MHz; 2600MHz za MFCN (mobilne/fiksne komunikacijske mreže) – pravilo o Planu namene i korišćenju radiofrekvencijskog spektra u Bosni i Hercegovini telekomunikacije (ITU)</p> <p>* intenzivirane su aktivnosti na implementaciji računovodstvenog odvajanja i troškovnog računovodstva - radiofrekvencijskog spektra u Bosni i Hercegovini telekomunikacije (ITU)</p> <p>* pokrenute su aktivnosti u vezi sa prijavom podataka o mrežama, centralama, interkonekcijskim i međuoperatorskim ugovorima od strane korisnika Dozvole za obavljanje delatnosti operatora javnih elektronskih telekomunikacionih mreža</p>	<p>* doneta odluka o Planu namene radio-frekvencijskog spektra - odlukom je utvrđen Plan namene radio-frekvencijskog spektra koji je sastavni deo ove odluke</p> <p>* donet plan raspodele radio-frekvencija iz opsega 440-470 MHz za PMR/PAMR sisteme</p> <p>* donet plan raspodele radio-frekvencija iz opsega 150,00-162,05 MHz za pomorske komunikacije</p> <p>* doneta odluka o pokretanju postupka javnog nadmetanja za dodelu odobrenja za korišćenje radio-frekvencija iz opsega 3400-3600 MHz za realizaciju javne fiksne/mobilne elektronske komunikacione mreže</p> <p>* doneta odluka o usvajanju analiza relevantnih tržišta: - Veleprodajno tržište završavanja (terminacije) poziva u sopstvenoj telefonskoj mreži koji se pružaju na fiksnoj lokaciji - Veleprodajno tržište završavanja (terminacije) poziva u sopstvenoj mobilnoj telefonskoj mreži - Veleprodajni lokalni pristup koji se pruža na fiksnoj lokaciji - Veleprodajni centralni pristup koji se pruža na fiksnoj lokaciji za proizvode za masovno tržište - Veleprodajni visokokvalitetni pristup koji se pruža na fiksnoj lokaciji</p> <p>mtel je određen kao operator sa značajnom tržišnom snagom na tržištima mobilne i fiksne terminacije i originacije: - terminacija poziva u mobilnu mrežu - i Telenor i Crnogorski Telekom su označena kao SMPO - terminacija poziva u fiksnu mrežu - i Crnogorski Telekom je označen kao SMPO - veleprodaja originacije iz mobilne mreže</p>

7. TRŽIŠTE TELEKOMUNIKACIJA

Telekomunikacije, kao osnovna delatnost Matičnog društva i većine zavisnih društava, predstavljaju privredni sektor koji i pored otežanih tržišnih uslova beleži stabilne prihode. Telekomunikaciono tržište je i dalje dinamično i kapitalno intenzivno, sa izraženom konkurencijom, prevashodno u domenu telefonije i interneta.

Zajednička karakteristika tržišta Srbije, Bosne i Hercegovine i Crne Gore, u mobilnoj telefoniji je čvrsto uspostavljena konkurencija sa barem tri operatora, kao i potpuna liberalizacija poslovanja baziranog na 3G tehnologiji, uz uvođenje naprednije LTE odnosno 4G tehnologije.

7.1. TRŽIŠTE SRBIJE

Tržište telekomunikacija u Republici Srbiji je regulisano i liberalizovano. Procenjeno je da je ukupno učešće telekomunikacija u bruto nacionalnom proizvodu Republike Srbije u 2017. godini na nivou od približno 5%. Ukupan prihod na tržištu elektronskih komunikacija je približno 1 milijarda evra godišnje, od čega oko 60% za usluge mobilne telefonije. Vrednost investicija u Srbiji u 2017. godini iznosi preko 250 miliona evra, što nas približava evropskom proseku u ovom segmentu, koji iznosi oko 300 miliona evra godišnje.

Sektor informaciono-komunikacione tehnologije je prepoznat kao strateški i smatra se ključnim za održiv ekonomski razvoj zemlje, u skladu sa Strategijom razvoja informacionog društva u Srbiji do 2020. godine.

U oblasti fiksne telefonije se smanjuju prihodi, broj pretplatnika i ostvaren saobraćaj.

7.1.1. Tržište fiksne telefonije

Kao i na drugim tržištima fiksne telefonije, primetan je trend prelaska na digitalnu telefoniju, kao i smanjeni obim saobraćaja preko fiksne mreže zbog sve izraženijeg učešća mobilne telefonije. Ovaj trend u velikoj meri kompenzuje pružanje integrisanih (bundle) usluga. Telekom Srbija ima više od pola miliona korisnika objedinjenih usluga. Na ukupnom tržištu fiksne telefonije u Srbiji, Matično društvo ima učešće od 85% tržišta.

Licencu za javnu fiksnu telekomunikacionu mrežu i pružanje usluga u Srbiji imaju

- Telekom Srbija a.d.;
- Telenor d.o.o.; i
- Orion Telekom d.o.o.

Pored njih, na tržištu fiksne telefonije posluju i Serbia Broadband-Srpske kablovske mreže d.o.o. („SBB“), Invest Inženjering d.o.o., Kopernikus Technology d.o.o., Sat-trakt d.o.o., Beotelnet-ISP, Radijus Vector d.o.o., Telemark Systems d.o.o., Masko d.o.o., ABA TEL d.o.o., ASG NET d.o.o., BPP Ing d.o.o. i JP Pošta Srbije.

7.1.2. Tržište mobilne telefonije

Mobilne telekomunikacije i pored blagog pada, prevashodno uzrokovanog smanjivanjem naknada propisanih interkonekcija, beleže najveći udeo u ukupnim prihodima telekomunikacionih usluga u Srbiji. Na tržištu mobilne telefonije pored tri operatora:

- Telekom Srbija a.d.;
- Telenor d.o.o.; i
- Vip mobile d.o.o.

Postoje i dva virtuelna mobilna operatora, Globaltel (koristi mrežu VIP-a) i Mundio Mobile (koristi mrežu VIP-a), koji tek treba da počne sa pružanjem usluge, pod komercijalnim brendom Vectone Mobile.

U pogledu penetracije i pristupa najnaprednijim uslugama, tržište mobilne telefonije u Srbiji je na nivou razvijenih tržišta.

Telekom Srbija ima 4,2 miliona korisnika i najveći je mobilni operator u Srbiji po broju korisnika usluga mobilne telefonije, sa učešćem na tržištu od oko 46%.

Broj aktivnih korisnika mobilnog širokopojsnog pristupa Internetu u Srbiji u trećem kvartalu 2017. godine iznosi oko 5,4 miliona pretplatnika, uz porast količine prenetih podataka preko mobilne mreže.

Segment mobilne telefonije karakteriše i sve veća upotreba OTT usluga zasnovanih na internetu, kao što su Skype, Viber i Whats App, zbog značajnih ušteda i lakoće upotrebe, što je dovelo do pada korišćenja SMS usluge. Ukupni prihodi koje su ostvarili mobilni operatori u Srbiji u 2017. godini iznose oko 900 miliona evra.

7.1.3. Tržište internet usluga

Tržišta interneta i plaćenog TV i dalje beleže stabilan rast. Razvoj IT sektora prate i zakonska i regulativna aktivnost i liberalizacija regulatornog režima, kao i uvođenje programa e-uprave u mnogim državnim institucijama.

Tržište Interneta u Republici Srbiji na kome posluje veliki broj internet provajdera u 2017. godini je nastavilo trend rasta iz prethodnih godina. Ipak, evidentno je da se tržište polako svodi na dva glavna učesnika:

- Telekom Srbija a.d., sa oko 44% tržišta i
- SBB d.o.o., sa oko 28% učešća.

Broj pretplatnika fiksnog širokopojsnog pristupa Internetu je stabilan i iznosi oko 1,5 miliona. Najzastupljeniji način pristupa Internetu i dalje je ADSL.

U domenu ICT usluga, unapređena je ponuda cloud usluga, gde su zahtevi za bezbednošću i sigurnošću podataka izuzetno visoki.

Dodatno su unapređene i usluge za poslovni segment, uključujući objedinjene pakete usluga, mogućnost povezivanja lokacija u jedan mrežni sistem, uvođenje WiFi usluge, kompletno IT security rešenje i Staas (Storage as a Service) rešenje koje obezbeđuje određeni skladišni prostor i maksimalan broj njegovih korisnika.

7.1.4. Tržište multimedija

Operatori su svoje usluge tokom 2017. godine pružali preko sledećih javnih telekomunikacionih mreža:

- kablovske distributivne mreže – KDS, koje uključuju i analognu i digitalnu KDS;
- javne fiksne telefonske mreže – IPTV; i
- satelitske distributivne mreže (Direct to Home) – DTH.

Digitalnim televizijskim signalom pokriveno je gotovo 100% stanovništva Srbije.

Telekom Srbija sa svojom IPTV platformom je drugi po veličini operator medijskih sadržaja u Srbiji sa oko 25% tržišta, a ujedno i najveći IPTV operator na tržištu.

Broj pretplatnika distribucije medijskih sadržaja raste i krajem 2017. godine iznosi 1,73 miliona. Najveći broj pretplatnika ima priključak na kablovsku televiziju, bilo analognu ili digitalnu (skoro 60%). Broj pretplatnika paketa usluga beleži blagi rast i krajem 2017. godine iznosi preko 1,2 milion.

7.2. TRŽIŠTE BOSNE I HERCEGOVINE

Bosna i Hercegovina je preuzela međunarodnu obavezu da do 17. jula 2015. godine završi prelazak sa analognog na digitalno zemaljsko emitovanje, ali prelazak još nije realizovan. U Programu ekonomskih reformi (ERP BIH 2018-2020) dat je akcenat na intenziviranje procesa digitalizacije zemaljske radiodifuzije.

7.2.1. Tržište fiksne telefonije

Na kraju 2017. godine javnu telefonsku uslugu preko fiksne telekomunikacione mreže u BiH pružalo je 15 operatora i to tri operatora koji poseduju Dozvolu za javnog operatora fiksne telefonije koji imaju značajno tržišno učešće, obim prodaje i ostvarene prihode, kao i broj zaposlenih²:

- BH Telecom d.d. Sarajevo,
- Mtel a.d. Banja Luka i
- Hrvatske telekomunikacije d.d. Mostar

i 12 operatora kojima je dodeljena Dozvola za pružanje fiksnih javnih telefonskih usluga.

Tržište govornih usluga u fiksnoj telefoniji obeležio je nastavak aktivnosti usmerenih na unapređenje ponude i kreiranje tražnje za integrisanim uslugama, mogućnost kreiranja jedinstvenog računa, zaštitu korisnika od prekomerne potrošnje, te jasnije definisanje uslova pružanja usluga.

U junu 2016. godine Savet RAK je usvojio Pravilo o izmjenama i dopunama Pravila 67/2012 o modelu rebalansa cena govornih telefonskih usluga u BiH. Izmena se odnosi na ukidanje više različitih zona unutar nacionalnog saobraćaja. Ovo Pravilo se primenjuje od 1. januara 2017. godine.

Nastavljen je trend pada broja fiksnih linija u 2017. godini u odnosu na 2016. godinu, zbog sve većeg korišćenja usluga u mobilnoj telefoniji i povećanog korišćenja širokopojasnih usluga i iznosi 5,47%³. Trend smanjenja broja korisnika fiksne telefonije je najvidljiviji kod operatora sa značajnom tržišnom snagom. Pad broja korisnika fiksne telefonije je ublažen prelaskom korisnika na integrisane usluge koje se isporučuju korišćenjem fiksne mreže.

Od ostalih usluga značajno je spomenuti da jedan broj operatora pruža Cloud usluge namenjene pravnim i fizičkim licima.

Liberalizacija telekomunikacijskog tržišta BiH, posebno usluga prenosivosti telefonskih brojeva za korisnike fiksnih javnih telefonskih usluga, povećala je konkurentnost na tržištu fiksne telefonije. Na kraju 2017. godine stopa penetracije u fiksnoj telefoniji u BiH iznosila je oko 21%⁴.

7.2.2. Tržište mobilne telefonije

U Bosni i Hercegovini tri operatora poseduju Dozvolu za pružanje GSM i UMTS usluga:

- JP BH Telecom d.d. Sarajevo;
- Telekomunikacije Republike Srpske a.d. Banja Luka; i
- JP Hrvatske Telekomunikacije d.o.o. Mostar.

Operatori koji su registrovani kao davaoci mobilnih javnih telefonskih usluga i koji pružaju usluge mobilne telefonije na osnovu komercijalnih ugovora sklopljenih sa nosiocima Dozvola za pružanje GSM i UMTS usluga su: Blic.Net d.o.o. Banja Luka, Logosoft d.o.o. Sarajevo, ELTA-KABEL d.o.o. Doboj i TELRAD NET d.o.o. Bijeljina.

---

² Telekomunikacijski pokazatelji BIH za 2016. god; www.rak.ba

³ Interna procjena dobijena korišćenjem SAS Visual Analytisc forecast alata na bazi zvaničnih podataka RAK-a za Q2 2017

⁴ Interna procjena dobijena korišćenjem SAS Visual Analytisc forecast alata na bazi zvaničnih podataka RAK-a za Q2 2017

Bosna i Hercegovina se po broju korisnika mobilne telefonije nalazi na trećem mestu među zemljama u okruženju, iza Srbije i Hrvatske. Broj prepaid pretplatnika je i dalje višestruko veći u odnosu na broj postpaid pretplatnika. Učešće postpaid korisnika je i dalje niže od proseka u zemljama okruženja i EU koji iznosi oko 50%. Stopa penetracije na kraju 2017. godine (102%⁵) je i dalje ispod trenutnih vrednosti u zemljama okruženja (Crna Gora 180%, Srbija 128%, Hrvatska 105%⁶) i u Evropi koja iznosi oko 125%. Broj prenesenih brojeva beleži rast i u 2017. godini.

Velika upotreba aplikacija kao supstituta za ostvarivanje govornih poziva (poput Viber, Skype, Gtalk, Whatsapp) i supstituta za SMS i MMS (poput Whatsapp, Google Talk, Facebook Messenger, Viber, Skype) dovela je do pada međunarodnog odlaznog govornog saobraćaja i broja SMS i MMS poruka.

7.2.3. Tržište internet usluga

Tržište usluga pristupa internetu obeležile su sledeće aktivnosti: uvođenje novih pristupnih tehnologija, uvođenje flat paketa saobraćaja, usluge koje štite korisnike interneta kroz kontrolu pristupa internet sadržajima, povećanje pristupnih brzina za sve korisnike.

Stopa korišćenja interneta putem fiksne mreže na kraju II kvartala 2017. godine je iznosila 83,48%⁷, a procenjeno je da je na kraju 2017. godine iznosila 86,6%⁸. Procena je da je stopa penetracije širokopojasnog pristupa internetu u fiksnim mrežama na kraju 2017. godine iznosila 19,81%⁹. Bosna i Hercegovina spada u grupu slabije razvijenih zemalja regiona i znatno je ispod proseka EU.

Broj širokopojasnih pretplatnika dostigao 99% ukupnog broja Internet pretplatnika. Dominantna vrsta Internet pristupa je xDSL. Razvoj širokopojasnog Interneta, zajedno s liberalizacijom tržišta telekomunikacija, uticao je na rast broja korisnika paketa usluga koji istovremeno objedinjuju više telekomunikacijskih usluga: Internet, fiksna telefonija, mobilna telefonija i televizija.

U toku 2017. godine nastavljen je trend unapređenja ponude usluga prenosa podataka, pre svega kod pružanja ADSL usluga, povećavanjem pristupnih brzina uvođenjem VDSL2+ vectoring tehnologije, izgradnjom FTTH.

7.2.4. Tržište multimedija

Tržište multimedijalnih usluga u BiH karakteriše konstantan rast broja korisnika paketskih usluga, sticanjem novih korisnika ili zadržavanjem postojećih (prelaskom sa xDSL na 2P, 3P ili 4P paket usluga). Unapređuje se ponuda u domenu isporuke multimedijalnog sadržaja omogućavajući nove usluge u ovom segmentu kao i unapređenje pristupa usluzi (multiscreen).

7.3. TRŽIŠTE CRNE GORE

7.3.1. Tržište mobilne telefonije

Na tržištu Crne Gore su prisutna tri operatora: mtel Podgorica, Telenor i Crnogorski Telekom koji su u svojoj mobilnoj mreži implementirali LTE tehnologiju.

---

⁵ Interna procjena dobijena korišćenjem SAS Visual Analytisc forecast alata na bazi zvaničnih podataka RAK-a za Q2 2017

⁶ [Ekip, Ratel, Hakom](#)

⁷ [Kvartalni uporedni podaci tržišta elektronskih komunikacija Q2 2017; www.rak.ba](#)

⁸ Interna procjena dobijena korišćenjem SAS Visual Analytisc forecast alata na bazi zvaničnih podataka RAK-a za Q2 2017

⁹ Interna procjena dobijena korišćenjem SAS Visual Analytisc forecast alata na bazi zvaničnih podataka RAK-a za Q2 2017

Crna Gora ima visok stepen pokrivenosti stanovništva signalom mobilnih mreža. O zasićenosti tržišta govori i podatak o penetraciji koja je poslednjih godina preko 160%. Broj prepaid korisnika na celom tržištu opada, dok broj postpaid korisnika raste za 13% (na 520.080) u 2017. godini, u odnosu na prethodnu godinu. Ekonomsko i tržišno okruženje u kojem je mtel poslova bio je vrlo dinamično, ali je u odnosu na 2016. godinu tržišno učešće mtel -a u 2017. godini povećano za 1,4% najvećim delom u postpaid-u (gde je zabeležen rast od 3,35%), dok je u prepaid segmentu ostvareno gotovo isto tržišno učešće.

7.3.2. Tržište fiksne telefonije

Na tržištu fiksne telefonije je primetna dominacija kompanije Crnogorski Telekom, dok je mtel Podgorica počeo sa pružanjem usluge putem optike od jula 2015. godine. Razvojem kablovske infrastrukture, mtel Podgorica beleži značajan rast broja korisnika fiksne telefonije, kao i korisnika Interneta i televizije. Proces prenosivosti brojeva omogućio je kompaniji mtel Podgorica pridobijanje novih korisnika u delu fiksne telefonije. Ukupan broj priključaka fiksne telefonije na kraju decembra 2017. iznosio je 152.155, dok je na kraju 2016. taj broj bio 148.015.

7.3.3. Tržište distribucije TV sadržaja

Tržište distribucije medijskih sadržaja u Crnoj Gori se u poslednje dve godine značajno promenilo, jer je došlo do spajanja učesnika na tržištu, tako da je tržište podeljeno između tri dominantna operatora: T-Com, SBB i mtel Podgorica. Operatori su svoje usluge pružali preko sledećih javnih telekomunikacionih mreža:

- kablovske distributivne mreže (koaksijalne, hibridne i optičke) – KDS, koje uključuju i analognu i digitalnu KDS;
- javne fiksne telefonske mreže – IPTV; i
- satelitske distributivne mreže (Direct to Home) – DTH.

Posmatrajući samo učešće nezemaljskih platformi, prema podacima Agencije za elektronske medije na dan 31. decembra 2017. godine, KDS (38,67%) je i na liderskoj je poziciji na tržištu usluga distribucije radio i TV programa do krajnjih korisnika. Sledi DTH distribucija sa 29,69%, zatim IPTV sa 28,26% .

7.4. OSTALA TRŽIŠTA VAN REGIONA

Pored gore navedenih, osnovnih tržišta na kojima posluju Matično društvo i zavisna društva, HD-WIN posluje i na teritoriji Hrvatske, Makedonije i Slovenije, a Mtel Austria posluje na teritoriji Austrije. U Austriji koja broji 8,5 miliona stanovnika, korisnici imaju na raspolaganju tri dominantna operatora mobilne telefonije. Svi su deo velikih telekomunikacionih grupa:

- T-Mobile;
- Telecom Austria Group; i
- Hutchison Whampoa Limited.

Pored navedenih operatora na tržištu deluje ukupno 19 trenutno aktivnih MVNO. Stopa penetracije mobilne telefonije iznosi 156% i među najvećima je u Evropi. TS:Net B.V. sa sedištem u Amsterdamu i GO4YU Beograd predstavljaju podršku za planirani prodor Matičnog društva i zavisnih društava na tržišta izvan matičnih, regionalnih tržišta. GO4YU posluje prevashodno u SAD i Kanadi. Usluge VoIP fiksnog telefona i TV pruža širom sveta, osim u zemljama bivše Jugoslavije, a VoIP aplikaciju širom sveta, osim u Evropi.

8. KORPORATIVNO UPRAVLJANJE

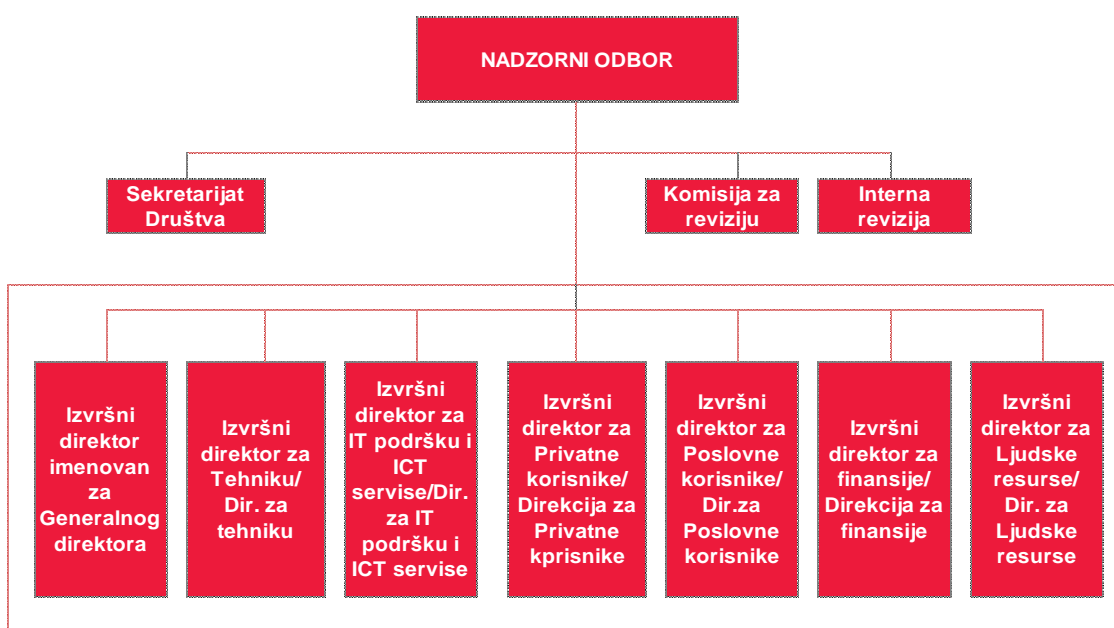
8.1. KORPORATIVNO UPRAVLJANJE U TELEKOM SRBIJA

Upravljanje Matičnim društvom organizovano je kao dvodomno. Korporativni organi su prikazani i bliže objašnjeni u tabeli 5:

Tabela br. 5. Korporativni organi Telekom Srbija

Korporativni organi	Napomena
Skupština	Skupštinu čine svi akcionari Društva, koji kroz njen rad ostvaruju svoja vlasnička prava. U 2017. je održana 52. redovna skupština i vanredna sednica
Nadzorni odbor	U skladu sa internim aktima u funkciji Nadzornog odbora su : Komisija za reviziju, Sekretarijat Društva i Interna revizija. Komisija za reviziju obrazovana je od strane Nadzornog odbora sa nadležnostima i odgovornostima u skladu sa Zakonom. Telekom Srbija ima Sekretara Društva koga imenuje Nadzorni odbor, a njegove nadležnosti su uređene Statutom Društva Interna revizija je formirana kao posebna organizaciona celina, koja za svoj rad odgovara Nadzornom odboru, koji je usvojio Povelju interne revizije i Pravilnik o internoj reviziji. Ovi akti obezbeđuju način sprovođenja i organizaciju rada interne revizije.
Izvršni odbor	Članove Izvršnog odbora uključujući i Generalnog direktora, bira Nadzorni odbor. Članovi Izvršnog odbora su izvršni direktori. Organizacija, način rada i odlučivanja Izvršnog odbora su detaljnije regulisani Poslovníkom o radu, koji je u skladu sa svojim zakonskim i statutarnim nadležnostima doneo Izvršni odbor.

Organizaciona struktura Matičnog društva predstavljena je sledećim grafikonom:

8.2. KORPORATIVNO UPRAVLJANJE U ZAVISNIM DRUŠTVIMA

U narednoj tabeli dat je pregled korporativnih organa zavisnih društava.

Tabela br. 6. Korporativni organi zavisnih društava

Društvo	Organi upravljanja	Napomena
Mtel Banja Luka	Skupština akcionara	Akcionarsko društvo, definisano Zakonom o privrednim društvima i Standardima komisije za HOV. Mtel ima Kodeks ponašanja i korporativnog upravljanja, kojim je obezbedio primenu principa korporativnog upravljanja: transparentnost poslovanja, ravnopravan tretman i prava akcionara, izbegavanje sukoba interesa i efikasna unutrašnja kontrola. Izjava društva o usklađenosti organizacije i delovanja sa kodeksom ponašanja.
	Upravni odbor	
	Generalni direktor	
	Izvršni odbor	
	Odbor za reviziju	
	Interni revizor	
Logosoft d.o.o. Sarajevo	Uprava društva	Povezano pravno lice sa Mtel-om B.Luka (100%) od 2014. posluje po standardima principa korporativnog upravljanja, 100% vlasnik preduzeća - mts sistemi i integracije d.o.o. Beograd (avgust 2017.)
	Nadzorni odbor	
m:tel Austrija	Generalni direktor	Povezano pravno lice sa Mtel-om B.Luka (100%) posluje po standardima principa korporativnog upravljanja; Skupštinu m:tela čine pet izvršnih direktora Mtel-a B.Luka
	Skupština društva	
mtel Podgorica	Odbor direktora	Odbor direktora čine predsednik i četiri člana. Izvršni direktor imenuje direktore odgovorne za pojedine oblasti poslovanja - podeljene u osam sektora. Mtel ima 16 poslovnica u 14 gradova Crne
	Izvršni direktor	
Telus	Skupština	Zatvoreno akcionarsko društvo, jednodomno. Organizacionu strukturu čine direkcija (četiri službe) i teritorijalni (regionalni) centri.
	Direktor	
TS:NET	Skupština akcionara	Poslove iz nadležnosti Skupštine obavlja generalni direktor Matičnog društva. Društvom upravlja u ime Odbora izvršnih direktora, pravno lice Royprop Amsterdam B.V.
	Odbor izvršnih direktora	
mts d.o.o.	Skupština akcionara	Upravljanje mts d.o.o. je organizovano kao jednodomno. Društvo poseduje licence za fiksne i mobilne komunikacije, a posluje kroz četiri poslovnice: S.Mitrovica, Gračanica, Ranilug, Štrpce
	Direktor	
HD-WIN	Skupština društva	Jedini korporativni organ društva Skupština, putem koje svi akcionari - Telekom, Goran Đaković i Eiberman investments, ostvaruju vlasnička prava. Društvo je organizovano u pet sektora. Društvo ima povezano pravno lice HD-WIN Arena sport Zagreb sa 100%
	Generalni direktor	
mts banka	Skupština banke	Pored Statuta, kojim je utvrđena organizacija Banke, usvojen je i Kodeks korporativnog upravljanja u skladu sa principima i pravilima korporativne prakse naročito sa pravima akcionara, javnošću i transparentnošću poslovanja. Upravni odbor nadzire rad Izvršnog odbora, a u tome mu pomaže Odbor za praćenje poslovanja. Osim navedenih organa upravljanja, u kojima je i Skupština, formirani su i drugi odbori. Banka ima 5 filijala i 12 ekspozitura.
	Upravni odbor	
	Izvršni odbor	
	Odbor za praćenje poslovanja	
	Kreditni odbor	
	Odbor za upravljanje aktivom i pasivom banke- ALCO	
GO4YU	Skupština	Upravljanje Društvom je organizovano kao jednodomno. Skupštinu čine akcionari Telekom i DIMEDIA group
	Direktor	
Mts Antena TV	Skupština	Upravljanje mts Antena TV d.o.o. je organizovano kao dvodromno, gde osim Skupštine (Telekom i JP Emisiona tehnika i veze) postoji Nadzorni odbor od tri člana i direktor
	Nadzorni odbor	
	Direktor	
YUNET	Skupština	Upravljanje YUNET-om je dvodromno. Osim Nadzornog odbora (pet članova), tu je i Skupština, koju čine članovi - akcionari- tri fizička lica i većinski akcionar Telekom (82%)
	Nadzorni odbor	
	Direktor	

8.3. IZJAVE O KORPORATIVNOJ ODGOVORNOSTI

8.3.1. Izjava o primeni kodeksa korporativnog upravljanja Telekom Srbija a.d.

Telekom Srbija primenjuje Kodeks korporativnog upravljanja (u daljem tekstu: Kodeks), koji je usvojen na 1. sednici Nadzornog odbora Društva održanoj dana 26. juna 2012. godine i objavljen na internet stranici Društva www.telekom.rs.

Društvo nastoji da razvije praksu korporativnog upravljanja, koja je zasnovana na savremenim i opšteprihvaćenim principima korporativnog upravljanja, iskustvima i najboljoj praksi u ovoj oblasti, a uz poštovanje zahteva predviđenih važećim propisima, kao i uvažavanje globalnih tržišnih uslova i kretanja na domaćem telekomunikacionom tržištu i definisanih razvojnih ciljeva Društva.

Nadzorni odbor Društva nadležan je za primenu i tumačenje Kodeksa, redovno praćenje njegovog sprovođenja i usklađenosti korporativne organizacije i delovanja Društva sa Kodeksom.

Primena principa adekvatnog uvažavanja interesa svih postojećih i potencijalnih akcionara, investitora, poverilaca, korisnika usluga, zaposlenih, članova korporativnih organa Društva, obezbeđuje se kroz, internim aktima definisane, postupke rada i odlučivanja korporativnih organa, kao i kroz komunikaciju i koordinaciju rada između svih organa Društva, rukovodilaca u poslovnom sedištu Društva i celinama njegove teritorijalne organizacije, zaposlenih, akcionara i javnosti.

U implementaciji sistema korporativnog upravljanja, nije bilo odstupanja od pravila predviđenih Kodeksom.

Prava akcionara

Društvo garantuje ostvarivanje imovinskih i neimovinskih prava akcionara utvrđenih Zakonom, Osnivačkim aktom, Statutom i drugim aktima Društva.

Sve akcije Društva su obične akcije i svaka akcija daje pravo na jedan glas u Skupštini Društva. Društvo nastoji da, kroz blagovremeno zakazivanje sednica Skupštine i mehanizme glasanja akcionara o odsustvu, podstiče učešće akcionara u radu Skupštine.

Sve relevantne informacije i materijali za sednicu Skupštine, dostupni su na internet stranici Društva <https://www.mts.rs/otelekomu>, u zakonskim rokovima pre održavanja sednice Skupštine, posebno imajući u vidu aktuelne uslove postojanja velikog broja akcionara.

Naknade i nagrade članovima korporativnih organa Društva

Skupština Društva je donela odgovarajuće odluke kojima je utvrdila naknade za rad predsednika i članova Nadzornog odbora, odnosno politiku naknada za rad izvršnih direktora Društva. Nadzorni odbor je posebnom odlukom, utvrdio pravo na naknadu za rad predsedniku i članovima Komisije za reviziju.

Komunikacija sa javnošću, obelodanjivanje podataka i transparentnost

Društvo obezbeđuje transparentnost svog poslovanja uz ispunjavanje predviđenih obaveza, u pogledu izveštavanja i objavljivanja tačnih i potpunih informacija, uz poštovanje principa redovnog i blagovremenog informisanja putem svoje internet stranice. Akcionari i javnost se, prvenstveno, putem internet stranice Društva izveštavaju o finansijskim rezultatima Društva, kao i o svim bitnim događajima u vezi sa Društvom, za koje je obaveza takvog izveštavanja predviđena važećim zakonskim propisima i internim aktima Društva.

Ostale aktivnosti u primeni Kodeksa

Društvo ulaže maksimalne napore za stalno unapređenje korporativnog sistema koji će garantovati postupanje svih korporativnih organa Društva, njihovih članova, zaposlenih i Društva u celini u skladu sa pravilima Kodeksa, posebno u domenima koji regulišu:

- Postojanje ličnog interesa i dužnosti izbegavanja sukoba interesa;
- Saradnju korporativnih organa Društva;
- Suzbijanje i sprečavanje korupcije i podmićivanja;
- Angažovanje spoljnih konsultanata; i
- Poslovnu etiku.

Ova izjava predstavlja sastavni deo Konsolidovanog godišnjeg izveštaja o poslovanju Grupe za 2017. godinu.

8.3.2. Izjava o primeni standarda korporativnog upravljanja Mtel Banja Luka

Kompanija Mtel Banja Luka ima sopstveni Kodeks ponašanja i korporativnog upravljanja, kojim su utvrđeni mehanizmi funkcionisanja organa Društva i zaštite interesa u međusobnim odnosima različitih nosilaca interesa u Društvu.

Utvrđenim korporativnim principima u Društvu su obezbeđeni mehanizmi za određivanje ciljeva Društva, sredstva za njihovu realizaciju i praćenje efekata, te je stvoren trajan i konzistentan sistem kontrole rada organa Društva i zaštite interesa u međusobnim odnosima zainteresovanih strana.

Cilj Društva je da se stalnom primenom propisanih standarda, kao i dobrim i odgovornim upravljanjem i nadziranjem poslovnih i upravljačkih funkcija Društva unapredi konkurentna sposobnost Društva i obezbedi povoljniji ambijent za investicionu aktivnost.

Društvo se u toku 2017. godine primenom Standarda korporativnog upravljanja i sopstvenog Kodeksa ponašanja i korporativnog upravljanja, pridržavalo načela koja se odnose na transparentnost poslovanja, jasno razrađene procedure za rad organa koji donose važne odluke, izbegavanje sukoba interesa, efikasnu unutrašnju kontrolu i efikasan sistem odgovornosti.

U cilju uspostavljanja visokih standarda i ostvarenja dobrog korporativnog upravljanja, te transparentnosti poslovanja kao osnove za zaštitu akcionara, investitora i drugih zainteresovanih strana, Društvo će nastaviti odgovorno poslovati uz uvažavanje interesa i položaja drugih nosilaca interesa prema Društvu i aktivno sarađivati sa svim zainteresovanim stranama.

U 2018. godini Mtel Banja Luka će kao društveno odgovorna i tržišno orjentisana kompanija, primenjivati osnovna pravila ponašanja, kojima se osigurava efikasna primena principa korporativnog upravljanja Društva, a koja se odnose na prava akcionara, ravnopravan tretman akcionara, ulogu zainteresovanih strana, objavljivanje i javnost informacija i ulogu i odgovornost odbora, te nastojati da obezbedi dugoročan prosperitet kompanije i njenih akcionara.

Izjava Mtel Banja Luka o usklađenosti organizacije i delovanja sa kodeksom ponašanja, odnosno standardima korporativnog upravljanja čini sastavni deo ovog izveštaja i objavljena je na internet stranici kompanije u sekciji „Investitori“: <http://www.mtel.ba> i internet stranici Berze: <http://www.blberza.com>

Zavisna Društva Mtel-a Banja Luka - Logosoft d.o.o. Sarajevo i Mtel Austria, takođe, poštuju najviše standarde korporativnog upravljanja koji su preduslov za kvalitetne i dugoročne odnose s našim korisnicima, partnerima i različitim interesnim stranama.

9. STRATEGIJA

Telekom Srbija Grupa („Telekom Srbija“ a.d. kao Matično društvo i sa njim zavisna društva) u poslednje dve decenije ima tradiciju uspešnog razvoja i kontinuiteta održavanja tržišne pozicije lidera ili značajnog igrača na telekomunikacionom tržištu Srbije i regionalnom tržištu, koje uključuje Bosnu i Hercegovinu i Crnu Goru.

U toku 2017. godine Telekom Srbija je stekla učešće u zavisnom društvu YUNET i osnovano je novo društvo „mts sistemi i integracije“ d.o.o. u okviru Mtel podgrupe Banja Luka, u vlasništvu Logosoft, sa sedištem u Beogradu, da bi se strateški iskoristila sinergija znanja i tehničkih resursa Grupe za pružanje usluga implementacije i održavanja sistem integracija, softverskih rešenja, poslovnih rešenja, mrežnih integracija i edukacija na ICT tržištu, prvenstveno u Srbiji. Uspešno je nastavljen poslovni rast i razvoj najmlađih članica Telekom Srbija Grupe: „m:tel“ Austrija, kao MVNO operatora i mts AntenaTV kao operatora distribucije medijskih sadržaja na platformi DTT tehnologije, da bi se dalje ubrzao rast i povećao broj korisnika multimedijalnih usluga u područjima gde je pristup TV sadržajima onemogućen primenom drugih tehnoloških rešenja.

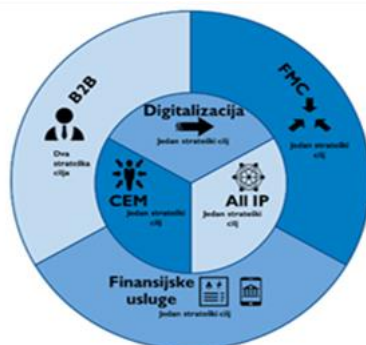
Strateško upravljanje u informaciono-komunikacionom (ICT) sektoru je neophodno za uspešno poslovanje telekom operatora i Telekom Srbija Grupa kontinuirano preispituje interne mogućnosti (snage i slabosti) i analizira nacionalno i međunarodno globalno tržište (identifikuje šanse i opasnosti) da bi prepoznala i definisala odgovarajuće strateške ciljeve za čiju realizaciju konstituiše optimalnu strategiju razvoja (strateške inicijative i akcije) u nastupajućem višegodišnjem razvojnom periodu, koja će obezbediti dugoročni razvoj, prihodni priraštaj i održivo profitabilno poslovanje.

Matično društvo nastavlja da unapređuje proces strateškog upravljanja kroz kontinuitet procesa strateškog poslovnog planiranja, zbog njegovog ključnog doprinosa na održivost i rast poslovnih prihoda od uspešno formulisane i implementirane poslovne strategije, kao i postizanja sinergije i obezbeđivanja koordinacije aktivnosti cele Telekom Srbija Grupe usmerenih na dostizanje unapred prihvaćenog seta strateških ciljeva.

Grupa je u 2017. godini dominantno svoju strategiju definisala novim Strateškim poslovnim planom „Telekom Srbija“ a.d. za period 2017-2019. godine, kojim su dati glavni pravci strateškog razvoja u cilju pružanja naprednog korisničkog iskustva po najvišim standardima globalnog informatičkog društva 21. veka.

Za zadržavanje liderske pozicije na telekomunikacionom tržištu Srbije i maksimiranje zadovoljstva svojih korisnika Matično društvo je identifikovalo set strateških ciljeva oslonjenih na **pet strateških stubova**: Core biznis za privatne korisnike, Core biznis za poslovne korisnike, Non-core, Infrastruktura i Efikasnost.

Za realizaciju strateških ciljeva u nastupajućem trogodišnjem periodu definisana je optimalna poslovna strategija razvoja strukturirana za uspešnu implementaciju u **šest oblasti** koja će biti implementirana u periodu 2017-2019. godine:

- fiksno-mobilna konvergencija (FMC);
- poslovanje za biznis korisnike (B2B);
- digitalna transformacija;
- korisničko iskustvo;
- All IP transformacija; i
- finansijske usluge.

Nova strategija Matičnog društva je pravovremeni i tržišno prilagođeni poslovni odgovor, osnov i okvir za dalju implementaciju planskih akcija, programa i projekata u cilju adaptiranja organizacionih resursa za razvoj i plasiranje prilagođenih proizvoda i usluga budućim potrebama korisnika na sve konkurentnijem ICT tržištu.

U poslednjoj deceniji globalizacije svetske privrede, posebno na ICT tržištu, Matično društvo i zavisna društva suočavaju se sa potpuno izmenjenim makro-okruženjem, što je iniciralo neophodnost definisanja nove poslovne strategije za period 2017-2019. godine, zasnovane na setu strateških inicijativa, koja će Grupi u celini omogućiti:

- razvoj „kultura internih promena“;
- razvoj fleksibilnosti poslovnog upravljanja i prenošenja svim nivoima menadžera više odgovornosti i autoriteta za promene;
- razvoj sposobnosti pravovremenog i brzog tržišnog odgovora na prilike i pretnje, uz poštovanje tržišnog imperativa dostizanja i održanja visokog kvaliteta tržišnog proizvoda (usluge), ali i istovremene optimizacije poslovnih troškova i rasta efikasnosti poslovanja;
- i
- razvoj organizacionih sposobnosti kontrole svih troškova u cilju strateške prioritizacije investicija u razvoj koji će omogućiti održivi višegodišnji ekonomski rast.

Matično društvo će novim Strateškim poslovnim planom povećati stepen uspešnosti dostizanja strateških ciljeva kroz viši stepen uzajamne korelativne integracije korporativne strategije, budžeta i akcionih planova (projekata/programa) za njihovu realizaciju.

U procesu implementacije Strateškog poslovnog plana Matičnog društva za period 2017-2019. godine predviđena je realizacija 10 koordiniranih strateških inicijativa u kojima će učestvovati više organizacionih celina Matičnog društva, a koje sadrže: vremenske planove realizacije, set aktivnosti/programa/projekata, odgovorne organizacione celine, kvantitete, vremenske kontrolne tačke (godišnje vrednosti KPI-a) i potrebne resurse strateškog budžeta (STRATEX-a), odnosno planirane prihode, kapitalne, operativne i finansijske troškove.

Pravovremeno prilagođavanje poslovne strategije Matičnog društva u skladu sa promenama u eksternom okruženju je od krucijalne važnosti za odbranu tržišne pozicije, dalji rast i razvoj Društva na globalnom konkurentnom tržištu na kraju druge decenije 21. veka.

Strateškim poslovnim planom Matičnog društva za period 2017-2019. godine, u skladu sa njegovom kompleksnom organizacionom strukturom i velikim brojem poslovnih procesa, definisana je nova korporativna strategija, kao najviši hijerarhijski nivo strategije Matičnog društva kojom se uspostavlja i balansira odgovarajući strateški okvir neophodan za koordinaciju, usklađivanje i optimizaciju svih strateških resursa i procesa u funkciji realizacije Strateškog poslovnog plana.

Telekom Srbija Grupa u tekućem trogodišnjem strateškom razvojnom ciklusu nastavlja strateško opredeljenje kontinuiteta eksploatacije postojećih sinergijskih efekata, identifikacije, inicijalizacije i razvoja novih potencijala sinergijskih efekata Telekom Srbija Grupe u zajedničkom korišćenju: mrežne infrastrukture, logističkih, odnosno nabavnih optimizacija, komercijalnih akcija na tržištima na kojima nastupa Telekom Srbija Grupa i optimizaciji alokacije potencijala ljudskih resursa na nivou Telekom Srbija Grupe.

Jedan od prioriteta strateškog razvoja novog Strateškog plana Telekoma Srbija je digitalna transformacija. Postoje dve perspektive Telekoma Srbija u pristupu digitalnoj transformaciji. Prva se odnosi na interni aspekt, odnosno šansu za uštedu i unapređenje procesa i poslovanja, dok je druga fokusirana na šansu za nove usluge koje Telekom Srbija treba da ponudi korisnicima u svim sektorima/segmentima (državna uprava, vlada, privreda, privatni sektor itd.). Pri tome Telekom Srbija uzima u obzir i koristi povoljne opšte faktore i ukupan sinergijski efekat digitalne transformacije, sa državom koja razume i podstiče leaderske ICT kompanije koje svojim poslovnim aktivnostima ubrzavaju digitalnu transformaciju Srbije.

Telekom Srbija u periodu 2017-2019. godine strateški prioritetno implementira All IP projekat kroz koji unapređuje mrežu, migrira korisnike na unapređenu mrežu i vrši komercijalizaciju samog projekta All IP transformacije.

Matično društvo, kroz realizaciju strategije razvoja mreže, proširuje i unapređuje WiFi mrežu i usluge da bi omogućilo diferenciranje i povećanje vrednosti i tržišne atraktivnosti ponude usluga i konvergentnih paketa.

Komercijalna strategija na tržištu privatnih korisnika se fokusira na repozicioniranje Telekoma Srbija, lansiranjem jedinstvene prodajne ponude (USP).

Telekom Srbija na tržištu poslovnih korisnika strateški razvija komercijalnu ponudu napredne konektivnosti, koja je kvalitetnija od konkurencije unutar i izvan područja ALL IP transformacije, uz pokrivanje velikih i srednjih preduzeća optičkom mrežom u sledećih nekoliko godina.

Implementacijom novog Strateškog poslovnog plana za period 2017-2019. godine Matično društvo strateški unapređuje korisničko iskustvo u skladu sa standardima najbolje prakse u cilju proaktivnog zadovoljavanja potreba svojih korisnika i ostvarenja dodatne konkurentne prednosti.

Telekom Srbija, realizacijom svoje strategije u periodu 2017-2019.godine, značajno proširuje portfolio svojih usluga na ICT tržištu ulaskom u pojedine vertikalne tržišta, a ponudom specifičnih IoT rešenja realizovaće veće doprinose rastu svojih ukupnih prihoda.

Telekom Srbija će dalje podsticati strateška partnerstva da bi na tržištu pravovremeno lansirao širok spektar novih naprednih usluga, kako u osnovnoj delatnosti, tako i u oblastima tržišta izvan osnovne delatnosti, za koje strateški proceni da mogu bitno doprineti povećanju prihoda u dužem vremenskom roku.

Telekom Srbija Grupa u tekućem trogodišnjem strateškom razvojnom ciklusu nastavlja strateško opredeljenje kontinuiteta eksploatacije postojećih sinergijskih efekata, identifikacije, inicijalizacije i razvoja novih potencijala sinergijskih efekata Telekom Srbija Grupe u zajedničkom korišćenju: mrežne infrastrukture, logističkih, odnosno nabavnih optimizacija, komercijalnih akcija na tržištima na kojima nastupa Telekom Srbija Grupa i optimizaciji alokacije potencijala ljudskih resursa na nivou Telekom Srbija Grupe.

10. USLUGE

10.1. USLUGE NA TRŽIŠTU TELEKOMUNIKACIJA

U nastavku je dat uporedni prikaz usluga na tržištu telekomunikacija regiona.

Tabela br. 7. Uporedni prikaz usluga na tržištu telekomunikacija

Srbija	BIH	Crna Gora
FIKSNA TELEFONIJA		
Usluge fiksne telefonije Prenos broja IN servisi (Teleouting, Humanitarni) Business trunking	Usluge fiksne telefonije (Fiksna:S, Fiksna:M, Fiksna:L) IN servisi (Telefonsko glasanje, Humanitarni)	Usluge fiksne telefonije Prenos broja
MOBILNA TELEFONIJA		
Usluge mobilne telefonije Prenos broja Blackberry IN servisi	Usluge mobilne telefonije Prenos broja Blackberry Mobilni internet	Usluge mobilne telefonije Mobilni internet
INTERNET I PRENOS PODATAKA		
Usluge pristupa internetu Prenos podataka (preko mobilne i fiksne mreže) Pametne usluge (mts web mail, mts disk, mits wifi)	Usluge pristupa internetu Prenos podataka (IPMPLS, Zakup vodova)	Usluge pristupa internetu (wimax) Prenos podataka (Zakup vodova i optičkih vlakana)
ICT SERVISI		
ICT servisi i strukturno kabliranje Cloud servisi (veeam backup, veeam Draas, M2M) Hosting Telehousing, usluge printing centra Wifi Izrada prilagođenih IT rešenja Security	ICT usluge Cloud servisi (MS office 365, Virtual Data Centar Hosting Usluge printing centra Wifi Security (zaštita od DDoS)	
INTEGRISANE USLUGE		
Box paketi (BOX2, BOX 3) Biz paket	Paketi S, M, L Biz TV NET TEL paketi	Paketi m:box
TELEVIZIJA		
IPTV usluga Usluga mts TV GO Usluga mts hotel TV Usluga mts biz TV	IPTV usluga Usluga TV to GO BIZ hotel TV usluga Usluga OTT pay TV	
PRODAJA TV UREĐAJA, TELEFONA, RAČUNARA		

Pored telekomunikacionih usluga Telekomunikacioni operatori regiona pružaju usluge finansijskih proizvoda i usluga (QR plaćanje, eBanking, mBanking).

Takođe, Telekom Srbija preko svojih zavisnih društava pruža i sledeće usluge:

- Emitovanje TV kanala (HD-WIN);
- Bankarsko poslovanje (mts banka); i
- Fizičko-tehničko obezbeđenje i održavanje higijene (Telus).

10.2. PROMENE U PONUDI USLUGA TELEKOM SRBIJA U 2017. GODINI

Telekom Srbija svojim poslovnim korisnicima nudi mogućnost realizacije kompletnog komunikacionog/IT rešenja – po sistemu „ključ u ruke“, koja obuhvata:

- Telekomunikacione servise;
- Managed ICT servise uključujući i strukturno kabliranje;
- IT servise (Virtuelni serveri, usluge hostinga – Web, DNS i Mail hosting);
- Cloud servise;
- Izradu prilagođenih IT rešenja (Dedicated serveri, Disaster Recovery rešenja, npr. DR lokacija sa replikacijom podataka);
- Usluge smeštaja opreme u telehouse objektima Telekoma Srbija; i konstantno radi na unapređenju korisničkog iskustva i postojećih servisa, kao i na proširenju portfolija usluga u različitim oblastima.

Usluge mobilne telefonije

- U februaru je završen razvoj notifikacija za postpaid i postpaid mobilni net korisnike, sms notifikacije se isporučuju u slučaju aktivacije, deaktivacije i isticanja tarifnih dodataka.
- Od februara je uveden nov kanal aktivacije prepaid tarifnih dodataka, koji omogućava direktan odgovor na sms bulk. Prepaid korisnicima se svakodnevno šalju promotivne ponude preko sms kanala.
- U februaru je implementirana izmena načina kreiranja Moj mts naloga, kojim će korisnici naše mobilne telefonije olakšano kreirati nalog, jer je prepoznato da se sve više koriste mobilne aplikacije koje se oslanjaju na logovanje putem Moj mts naloga.
- U maju 2017. godine unapređena je ponuda Biz tarifnih profila BizMix/BizMixNet/BizMax/BizMaxPlus.
- U junu je startovala prodaja roming dodatka za postpaid privatne korisnike, koji važi u 26 zemalja Evrope i u Egiptu.

Usluge interneta

- U avgustu je uvedeno eksperimentalno pružanje usluge „FibeBiz“ preko GPON optičke infrastrukture. Korisniku se nudi neograničeni pristup internetu brzina: 50/5 Mb/s, 100/10 Mb/s; 200/20 Mb/s i 400/40 Mb/s uz: 1 statičku IP adresu, 1 e-mail nalog i SLA paket za otklanjanje smetnji.
- mts Disk je usluga iznajmljivanja prostora korisnicima na Telekomovoj infrastrukturi radi smeštanja elektronskih, odnosno digitalnih dokumenata. Od decembra 2017. u zavisnosti od pripadnosti postpaid tarifi, korisnicima se dodeljuje različita veličina besplatnog prostora. Takođe, korisnicima je omogućeno da plate ukoliko žele dodatni prostor ili da kupe uslugu ukoliko nemaju pravo na nju (prepaid korisnici, profil kontrola troškova, stare postpaid tarife).
- U decembru je startovala izmena postojećeg internet dodatka za prepaid korisnike.

ICT usluge

- U oblasti ICT usluga i rešenja, krajem marta je u komercijalnu upotrebu uvedena nova usluga Daljinsko merenje isporuke prirodnog gasa. Distributerima gasa se nudi kompletno Cloud-based M2M rešenje za upravljanje i nadzor merača za gas.
- U avgustu je, nakon uspešno završenog pilot projekta, u komercijalnu upotrebu pušten nov servis u okviru SaaS servisa. U pitanju je AgroLIFE Government softversko rešenje kompanije Greensoft, koje omogućava analiziranje, planiranje i upravljanje zemljištem, a koje je namenjeno javnom sektoru.
- Takođe, u okviru SaaS, u oktobru su puštene u komercijalnu prodaju nove cloud usluge/rešenja: Veeam Backup rešenje, koje korisnicima omogućava da podatke koje kopiraju iz baza podataka, fajlova i image-a virtuelnih mašina prebace na storage sisteme cloud platforme Telekoma Srbija.
- Početkom novembra je pušten Web2Print portal kao novi kanal prodaje usluga Printing centra. Istovremeno je izvršena promena cenovnika i proširenje ponude usluga.
- U novembru je puštena u upotrebu nova aplikacija mtsBizCentar za poslovne korisnike Biz tarifnih profila i Biznet u segmentu malih i srednjih preduzeća.

BOX usluge

- Pokretanjem All IP projekta stekla se potreba za uvođenjem fiber Net i Box paketa. U maju 2017. godine uvedena su dodatna tri Net paketa za korisnike na optici, sa brzinama 150/20, 250/30 i 1000/100 Mbps. Uporedo sa ovim kreirani su i Box optički paketi. Uvedena su dva optička Box2 paketa sa Net brzinama 150/20 i 250/30 Mbps, kao i tri optička Box3 paketa sa Net brzinama 150/20, 250/30 i 1000/100 Mbps.
- Od januara 2017. svim korisnicima Box paketa, ponovo je uveden besplatan saobraćaj u mts fiksnoj mreži. Nakon utroška 150 minuta za pozive ka fiksnim mrežama sa fiksnog telefona u okviru naknade, saobraćaj ka fiksnoj mts mreži se ne naplaćuje.
- U avgustu 2017. godine izmenjeni su Box paketi. Korisnik dodavanjem postpaid linije u Box ostvaruje pravo na dodatnih 10% popusta na pretplatu.

Usluge televizije

- Od 1. aprila 2017. godine u mtsTV ponudi je domaći serijski kanal Star TV. Na kanalu se emituju televizijske serije najpoznatijih produkcijskih kuća.
- mts TV GO usluga podrazumeva ponudu video, audio i drugog multimedijalnog sadržaja preko interneta (unmanaged mreža). Ponudu čine Live TV kanali i dodatne usluge VoD, Gledaj unazad, 72 sata unazad, Snimanje sadržaja, na teritoriji Srbije. Namenjena privatnim korisnicima Telekoma Srbija, kao i korisnicima koji nemaju ni jednu uslugu Telekoma Srbija (neTelekom korisnici).

Finansijske i digitalni proizvodi i usluge

- Od 1. februara 2017. godine korisnici imaju priliku da plaćaju mts račune za telekomunikacione usluge i na kasama objekata Merkator, Roda i Idea očitavanjem QR koda na računima. Počev od februarskih računa plaćanje se vrši očitavanjem QR, na teritoriji Srbije.
- U cilju pojednostavljenja i automatizacije procesa rada, u martu u okviru aplikacije TIS je vraćena funkcionalnost parametara blokade/deblokade SSO naloga. Na ovaj način agenti korisničkog centra sa odgovarajućim pravima pristupa, mogu samostalno vršiti izmene blokade, tj. deblokade u zavisnosti od opravdanosti žalbi korisnika.
- U martu je omogućena usluga Dopuni mi kredit i putem USSD kanala. Ova usluga omogućava korisnicima da zamole prijatelje iz mts mreže da im dopune kredit.
- U maju je puštena u produkciju nova poboljšana verzija aplikacije za mobilna plaćanja-mplati za telefone sa android operativnim sistemom. mplati aplikacija omogućava plaćanje mts računa bez provizije putem mobilnog telefona, kao i dopunu prepaid kredita bilo kojom mts prepaid broju.

- Sa ciljem ulaska Telekoma Srbija na bankarsko finansijsko tržište, u maju 2017. u produkciju je pušten projekat mts Banka. Projekat predstavlja kreiranje digitalne banke i plasiranje najatraktivnijih finansijskih proizvoda preko multi channel-a. Realizuje se u više faza, a rezultati prve su ponuda bankarskih usluga (otvaranje multivalutnog računa i keš kredita) preko više različitih kanala (eBankinga, mBankinga, Light Branch aplikacije za mts poslovnice, Kontakt centra, mts Express-a, ekspozitura mts Banke i web sajta Banke) kao i razvoj novog portala mts Banke, eBanking i mBanking aplikacije. U toku je druga faza projekta sa uvođenjem novih proizvoda i usluga (dozvoljenog prekoračenja, ovlašćenja, kreditnih proizvoda, kreditnih kartica itd.) kao i automatizacije ugovaranja, izmena i gašenja usluga na postojećim kanalima.
- U junu je korisnicima postpaid mobilnog interneta omogućen uvid u listing na mts portalu.
- U cilju promocije usluge eRačun, svi korisnici koji su u prethodnom periodu izabrali način dostave mts računa: putem elektronske pošte (eRačun) i na adresu (papirni račun), u decembru su prebačeni na eRačun.

10.3. PROMENE U PONUDI USLUGA MTEL BANJA LUKA U 2017. GODINI

Pored unapređenja usluga koje se vežu za tradicionalne Mtel usluge u segmentu fiksne i mobilne telefonije, interneta i IPTV usluga, Mtel je uveo i unapredio i dodatne usluge za poslovne korisnike, koje obuhvataju:

- Usluge Printing centra;
- ICT usluge;
- Microsoft Office 365 usluga - omogućava korišćenje paketa Microsoft usluga zasnovanih na Cloud tehnologiji (Skype for business, Exchange, One Drive, Office paket...);
- Virtual Data Centar usluga - koja omogućava korišćenje Cloud server usluge (VPS as a Service) i mrežno sigurnosne usluge (Network as a Service). Cloud Server usluga omogućava korisniku iznajmljivanje, korišćenje i upravljanje virtuelnim serverima smeštenim u georedundantnom Data centru m:tel-a, dok Network as a service usluga omogućava korišćenje usluge Firewall-a odnosno Load Balancer-a, u skladu sa potrebama korisnika;
- Usluga Zaštita od DDoS napada - koja obuhvata detekciju, sprečavanje i izveštavanje o DDoS napadu; i
- U 2017. godini unapređene su i poboljšane Mtel usluge u cilju privlačenja novih korisnika, zadržavanja i povećanja zadovoljstva postojećih korisnika, a odnose se na razvoj multimedijalnih usluga i naprednih TV funkcionalnosti, unapređenje IPTV sadržaja, unapređenje ADSL usluga, kao i usluga fiksne i mobilne telefonije.

U segmentu mobilne telefonije uvedeni su promotivni tarifni modeli, u okviru kojih je korisnicima odobrena značajno veća količina besplatnog saobraćaja, odobren je popust na pretplatu postpaid korisnicima, te je vršena nabavka najatraktivnijih modela mobilnih telefona uz omogućavanje prodaje na rate.

U 2017. godini donesena je odluka o povećanju brzina ADSL usluga, kako samostalnih, tako i u paketu. Usluge sa visokim pristupnim brzinama koje dosežu i do 100/50 Mb/s pružaju se na osnovu GPON i VDSL tehnologije.

U toku 2017. godine, u ponudu je uvršten OTT pay TV servis, koji je namenjen prevashodno korisnicima koji nisu u zoni Mtel-ove xDSL mreže, a koji omogućava pristup Live TV i ostalim TV servisima (multiscreen, Facebook, Tweeter, You Tube, VoD) preko neupravljanje IP mreže (javni Internet), korišćenjem internet OTT STB-a.

Unapređenje IPTV sadržaja ogleda se u uvođenju šest Sport Klub kanala, kao i pet Arena Sport kanala u osnovnom TV paketu u aprilu 2017. godine. Korisnicima je omogućena promocija i kupovina TV paketa putem daljinskog upravljača kroz IPTV shop.

U toku 2017. godine sprovedene su aktivnosti na realizaciji druge faze Mpayment projekta, u kojoj su implementirane nove funkcionalnosti, kao što su prikazivanje PDF računa, prebaci novac prijatelju, uključanje na reč, QR plaćanje na lokaciji/web lokaciji trgovca i dopuna fiksnih prepaid računa.

Logosoft

Logosoft je osnažio vlastitu poziciju i postavio visoke standarde kada je reč o pružanju poslovnih informacijsko-komunikacijskih usluga. Poslovna Logosoft platforma objedinjuje usluge stalnih internet linkova, povezivanja udaljenih lokacija – VPN, uslugu fiksne i mobilne telefonije, uslugu zakupa mobilnog interneta, ponudu Office365 rešenja serverskih i kancelarijskih aplikacija, lokalna, globalna i hibridna cloud rešenja, te je kao takva odlično poslovno, informacijsko-komunikacijsko rešenje.

2017. godina je obeležena investiranjem u razvoj pouzdanog, sigurnog i dostupnog Data Centra, koji je zvanično svoja vrata otvorio u martu 2017. godine. Partnerstvo s globalnim cloud vendorima, Microsoft-om i Ciscom, direktne veze s najvećim svetskim Tier 1 nadprovajderima, kompaniji je omogućio planiranje i rad na zajedničkoj implementaciji cloud baziranih servisa, kao i visok nivo dostupnosti, pouzdanosti usluga na lokalnom i regionalnom nivou. Razvojem Logosoft Data Centra, najsavremenijeg objekta ovog tipa u BiH, uspostavljanjem usluge Backup as a Service, kao i brzom reakcijom na korisničke potrebe, pozicionirali su se kao savršen partner na polju savremenih sigurnosnih cloud baziranih tehnologija i usluga kolokacije.

Mtel Austria

Poslovanje Mtel Austria u 2017. godini karakterisalo je sledeće:

- realizacija projekta softverske nadogradnje postojeće MVNO platforme, čime su se ostvarili uslovi za pružanje VPN usluge korisnicima;
- u saradnji sa firmom GO4YU realizovan TV servis kao deo nove ponude korisnicima;
- omogućen duo paket usluga korisnicima - mobilna telefonija plus TV, kao i kupovina različitih bundle-ova korisnicima, kako bi na što fleksibilniji način koristili usluge Mtel Austria;
- od mnogobrojnih kampanja najznačajnije i najintenzivnije su bile kampanje za: unapređenje postpaid tarifa i promociju mobilnih telefona, Starter (prepaid) paket sa dodatnom vrednošću, uvođenje roaming tarifnih dodataka za Srbiju, BiH i Crnu Goru, uvođenje usluge televizije (Naša TV i Naša TV + SERVUS), ukidanje roaming troškova u Srbiji, BiH i CG, uvođenje studentskog paketa, promocija „Hartlauer“ renomiranog kanala prodaje, te novogodišnje prepaid i postpaid kampanje.

10.4. PROMENE U PONUDI USLUGA MTEL PODGORICA U 2017. GODINI

Usluge mobilne telefonije

- Početkom januara kompanija MTEL je uvela uslugu Univerzalni servis - za pružanje usluge Univerzalnog telefonskog imenika i Univerzalne službe za davanje informacija korisnicima o telefonskim brojevima.
- U februaru je pokrenuta usluga mobilnog plaćanja – mPAY, koja omogućava korisnicima MTEL-a plaćanje putem mobilnog telefona kao i pristup i drugim naprednim uslugama, kao što su: odabir načina plaćanja, pokloni, dopuna prepaid računa i sl.

- Početkom leta, uveden je novi m:go turist paket. Cena paketa je 5€ sa inicijalnim kreditom od 1€, uz benefite za Internet potrošnju.
- Povodom jubileja Kompanije, uvedeni su Urban postpaid paketi (Urban S, Urban M, Urban L, Urban XL) koji sadrže fiksne resurse i najveće količine Interneta u sklopu pretplate, opciju prenosa nepotrošenih resursa u naredni mesec i mogućnost pristupa digitalnim servisima. U avgustu je uvedena nova promo kampanja za postpaid korisnike, namenjena studentima.
- U prepaid segmentu, tokom oktobra uveden je novi prepaid paket „Moj klub“ u saradnji sa fudbalskim klubom „Budućnost“, namenjen navijačima i ljubiteljima kluba.
- Tokom decembra MTEL je za postpaid i prepaid korisnike pripremio nove m:roaming tikete, tokom njihovog boravka u Srbiji, Sloveniji i na Kosovu i Metohiji.

Usluge fiksne telefonije, Interneta i televizije

Imajući u vidu da je MTEL, pored Crnogorskog Telekoma, jedini operator koji nudi sve četiri telekomunikacione usluge na jednom mestu, prioritetni cilj je da javnost informiše o toj korporativnoj prednosti, prvenstveno putem BOX paketa.

Tokom aprila uvedeni su i novi kablovski paketi koji kombinuju usluge interneta i fiksne telefonije, uz promenu brzina u BOX paketima, kako bi bili konkurenti na tržištu.

10.5. USLUGE OSTALIH ZAVISNIH DRUŠTAVA

Telus

U okviru registrovane delatnosti, Telus pruža usluge:

- obezbeđivanje objekata i imovine (FTO, PPZ i pratnje novca) - 50% ukupnog obima usluga;
- održavanje higijene poslovnog prostora i objekata – 48% ukupnog obima usluga; i
- servisa pomoćnih poslova (usluge NK radnika) - 2% ukupnog obima usluga.

HD-WIN

Kanali Arena sport su na kraju 2017. godine prisutni u distributivnim mrežama 40 operatora na teritoriji Srbije, 19 na teritoriji Bosne i Hercegovine, 2 u Crnoj Gori i po 1 u Makedoniji i Hrvatskoj, odnosno ukupno 63 operatora. Na svim pomenutim tržištima, kanali Arena sport su prisutni na platformama svih glavnih telekomunikacionih operatera (Telekom Srbija, T-Com Crna Gora, BH Telecom, m:tel RS, T-Com Makedonija, HT Eronet i T-Com Hrvatska).

Od početka emitovanja program Arena sport TV je baziran na ekskluzivnom premium content-u iz sveta sporta. Sa radom studija, program je obogaćen i sa studijskim emisijama koje prate UEFA Ligu šampiona i Ligu Evrope, kao i dešavanja oko Srpske Super Lige, Francusku ligu i Italijansku ligu, a prisutna je i emisija koja prati dešavanja u svetu košarke. Emituju se i dnevne vesti Arena News.

Kanal Arena sport 1 se distribuirao kod svih operatera u okviru osnovne ponude, a ostali kanali su deo payTV paketa bilo da je samostalni paket Arena sport, bilo kao deo nekog drugog payTV paketa.

mts banka

Banka u svom poslovanju nudi sledeće usluge:

- kreditne poslove (odobravanje kratkoročnih i dugoročnih kredita privredi i stanovništvu, odobravanje ostalih plasmana (faktoring, eskont menica i drugo);
- depozitne poslove (otvaranje i vođenje transakcionih i oročenih depozitnih računa); i

- ostale usluge (dinarski i devizni platni promet, garancijsko poslovanje, dokumentarno poslovanje, kartičarstvo, menjački poslovi, iznajmljivanje sefova za pravna i fizička lica ostalo).

U 2017. godini unapređene su i poboljšane usluge koje mts banka pruža. U cilju privlačenja novih korisnika, zadržavanja i povećanja zadovoljstva postojećih korisnika mts banka je uvela nove pakete proizvoda za privredu i stanovništvo. Za stanovništvo su definisani paketi proizvoda koji podrazumevaju trenutno najpovoljnije uslove na bankarskom tržištu izraženo kroz najpovoljnije kamatne stope, duže rokove korišćenja, ukidanje naknada i omogućavanje otvaranja računa uz dobijanje kartice koja korisniku omogućava podizanje gotovine na bankomatima svih banaka bez troškova, kao i najpovoljniji kurs na Web menjačnici.

11. KORISNICI USLUGA MATIČNOG I ZAVISNIH DRUŠTAVA

11.1. KORISNICI TELEKOMUNIKACIONIH USLUGA

Na kraju 2017. godine, Matično društvo (Telekom Srbija) i zavisna društva broje ukupno 9.7 miliona korisnika. U 2017. godini je ostvareno povećanje broja korisnika Interneta i multimedijalnih usluga i smanjenje ukupnog broja korisnika u fiksnoj i mobilnoj telefoniji (Tabela 8).

Fokus Matičnog društva usmeren je na stvaranje kvalitetnog korisničkog iskustva kroz upravljanje prodajom orijentisanom na korisnike, kao i kroz unapređenje efektivnosti prodaje. Prisutno je smanjenje broja korisnika fiksne telefonije, što je u najvećoj meri uslovljeno postojanjem alternativnih vidova komunikacije, kao što su mobilna telefonija i internet, ali i uslugom prenosivosti broja.

Tabela br. 8. Korisnici telekomunikacionih usluga po vrstama usluga (u 000)

Vrsta korisnika	Godina	Telekom Srbija	Mtel Banja Luka	mtel Podgorica	mts d.o.o.	Ukupno
Fiksna telefonija	2016	2.282	256	12	0	2.550
	2017	2.116	239	21	17	2.393
	stopa rasta	-7,3%	-6,6%	75,0%	-	-6,2%
Mobilna telefonija	2016	4.334	1.317	280	0	5.931
	2017	4.194	1.335	288	31	5.848
	stopa rasta	-3,2%	1,4%	3,2%	-	-1,4%
Internet	2016	760	137	30	0	927
	2017	739	141	47	5	932
	stopa rasta	-2,8%	2,9%	56,7%		0,5%
Multimedije	2016	415	63	35	0	513
	2017	426	80	53	2	561
	stopa rasta	2,7%	27,0%	51,4%		9,4%
Ukupno :	2016	7.791	1.773	357	0	9.921
	2017	7.475	1.795	409	55	9.734
	stopa rasta	-4,1%	1,2%	14,9%		-1,9%

11.1.1. Korisnici fiksne telefonije

Usluge fiksne telefonije Telekom Srbija Grupe koristi 2.4 miliona korisnika. U Matičnom društvu Telekom Srbija i zavisnom društvu Telekom Srpske broj korisnika fiksne telefonije na kraju 2017. godine manji je u odnosu na broj korisnika u 2016. godini (stopa pada oko - 7%), dok u zavisnom društvu Mtel Podgorica raste, ali je broj korisnika nizak (1% od ukupnih) da bi uticao na ukupan trend korisnika fiksne telefonije. Usluge fiksne telefonije Telekoma Srbija na kraju 2017. godine koristi 2.1 milion korisnika.

Zavisno društvo mts d.o.o., koje je sa radom počelo u 2017. godini, na kraju godine ima 17 hiljada korisnika fiksne telefonije.

Sa razvojem IP tehnologije, prisutno je smanjenje broja ISDN korisnika, ali i veća zainteresovanost za usluge IP Centrex i Business trunking zbog prednosti korišćenja. Broj korisnika usluge IP Centrex i Business trunking veći je za 16,3% u odnosu na 2016. godinu.

Nastavljen je pozitivan trend u povećanju broja korisnika konvergentnih paketa. Učešće konvergentnih paketa u poslovnom prihodu za 2017. godinu iznosi 21%, što je za 2% više u odnosu na 2016. godinu.

Broj privatnih korisnika fiksne telefonije je u znatnom padu u Srbiji i Republici Srpskoj (7-9 %) a kod poslovnih korisnika blaži pad u Srbiji – 2%, a u Republici Srpskoj rast od 6%. U Crnoj Gori su pozitivne tendencije, ali je učešće fiksnih korisnika u ukupnom broju manje od 1%.

Tabela br. 9. Korisnici usluga fiksne telefonije - privatni i poslovni (u 000)

Vrsta korisnika	Godina	Telekom Srbija	Mtel Banja Luka	mtel Podgorica	Ukupno
Privatni	2016.	2.027	222	10	2.259
	2017.	1.866	203	19	2.088
	stopa rasta	-7,94%	-8,56%	90,00%	-7,57%
Poslovni	2016.	255	34	2	291
	2017.	250	36	2	288
	stopa rasta	-1,96%	5,88%	0,00%	-1,03%
Ukupno :	2016.	2.282	256	12	2.550
	2017.	2.116	239	21	2.376
	stopa rasta	-7,27%	-6,64%	75,00%	-6,82%

Napomena: Nisu strukturirani podaci za mts.d.o.o.

11.1.2. Korisnici mobilne telefonije

Ukupan broj korisnika mobilne telefonije na nivou Grupe na kraju 2017. godine iznosi 5.8 miliona. Broj korisnika mobilne telefonije i interneta je u blagom padu u Srbiji (2,8%), dok je u Republici Srpskoj u rastućoj tendenciji u približnom iznosu (1,4 -2,8%).

Kod svih društava Telekom Srbija Grupe beleži se pad broja prepaid korisnika i rast broja postpaid korisnika u odnosu na prethodnu godinu.

Telekom Srbija i u 2017. godini ostvaruje rast broja postpaid korisnika sa najvećim učešćem na tržištu mobilne telefonije, dok je broj prepaid korisnika smanjen za 9,8% u odnosu na 2016 godinu. Jedan od razloga smanjenja broja prepaid korisnika je i prelazak određenog broja korisnika na postpaid račun.

Prednosti brojnih kampanja i novih tarifnih profila uvedenih sa namerom da zadovolje potrebe različitih grupa korisnika imali su pozitivan uticaj na ukupan broj postpaid korisnika mobilne telefonije.

Broj prepaid korisnika mobilne telefonije je u padu, posebno u Crnoj Gori. Postpaid korisnici rastu na svim tržištima, s tim što je rast najniži u Srbiji – 3%, Republika Srpska – 6%, a u Crnoj Gori 28%.

Tabela br. 10. Korisnici usluga mobilne telefonije - prepaid i postpaid (u 000)

Vrsta korisnika	Godina	Telekom Srbija	Mtel Banja Luka	mtel Podgorica	Ukupno
Prepaid	2016.	2.030	970	157	3.156
	2017.	1.831	968	131	2.939
	stopa rasta	-9,80%	-0,21%	-16,56%	-6,88%
Postpaid	2016.	2304	347	123	2774
	2017.	2363	367	157	2910
	stopa rasta	2,56%	5,76%	27,64%	4,90%
Ukupno :	2016.	4.334	1.317	280	5.931
	2017.	4.194	1.335	288	5.817
	stopa rasta	-3,23%	1,37%	2,86%	-1,92%

Napomena: Nisu strukturirani podaci za mts.d.o.o.

11.1.3. Korisnici interneta i multimedije

Ukupan broj internet korisnika na nivou Grupe na kraju 2017. godine iznosi 932 hiljade i uključuje ADSL korisnike Matičnog društva i zavisnih društava Telekom Srpske i mts d.o.o. ali i korisnike zavisnog društva Mtel Podgorica, koji internet koriste putem kablovske i putem wimax tehnologije.

Broj korisnika multimedijalnih usluga na kraju 2017. godine iznosi 562 hiljade. Korisnici multimedijalnih usluga Grupe uključuju IPTV korisnike Matičnog društva i zavisnih društava Telekom Srpske i mts d.o.o., kao i kablovske korisnike zavisnog društva Mtel Podgorica.

U 2017. godini zabeležen je rast IPTV korisnika za 2,7%, na koji je uticala ponuda konvergentnih paketa. U 2017. godini broj korisnika IPTV usluge iznosi 426 hiljada.

Korisnicima IPTV usluge dostupna je multiscreen funkcionalnost koja omogućava pregled multimedijalnog sadržaja preko TV uređaja, računara i mobilnih uređaja. Korisnicima se pruža i mts TV GO usluga (OTT) koja podrazumeva ponudu video, audio i drugog multimedijalnog sadržaja preko interneta (unmanaged mreža), kojima korisnici pristupaju preko mobilne i web aplikacije.

Korisnici multimedijalnih usluga imaju rast na svim tržištima, s tim što je u Srbiji blaži rast (2,7%), a u Republici Srpskoj znatno veći – 27%. Najveći rast internet i multimedijalnih korisnika je u Crnoj Gori – iznad 50%.

11.2. STRUKTURA I PROMENE BROJA KORISNIKA MATIČNOG I ZAVISNIH DRUŠTAVA

11.2.1. Struktura korisnika pojedinih članica po vrstama usluga

U strukturi korisnika, najveće učešće imaju korisnici mobilne telefonije, u Srbiji preko 55%, a u Republici Srpskoj i Crnoj Gori 74-78%. Učešće korisnika mobilne telefonije je stabilno u Srbiji i Republici Srpskoj, ali u Crnoj Gori beleži pad od 8%.

Korisnici fiksne telefonije su u Srbiji još uvek na visokom nivou učešća – 28%, a u Republici Srpskoj oko 13%; u oba slučaja u blagom padu, i u Crnoj Gori - 5%, sa blagim rastom.

Učešće korisnika interneta i multimedija je stabilno poslednje dve godine u Srbiji i Republici Srpskoj, a u blažem rastu u Crnoj Gori - 3%.

Struktura korisnika po vrstama usluga

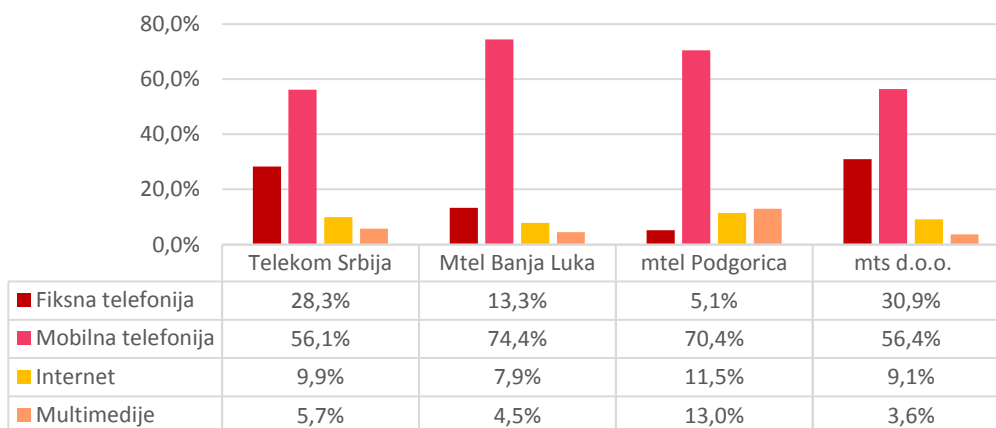

Tabela br. 11. Struktura korisnika pojedinih članica po vrstama usluga

Vrsta korisnika	Godina	Telekom Srbija	Mtel Banja Luka	mtel Podgorica	mts d.o.o.
Fiksna telefonija	2016	29,3	14,4	3,4	0
	2017	28,3	13,3	5,1	30,9
	promena	-1,0	-1,1	1,8	30,9
Mobilna telefonija	2016	55,6	74,3	78,4	0,0
	2017	56,1	74,4	70,4	56,4
	promena	0,5	0,1	-8,0	0,6
Internet	2016	9,8	7,7	8,4	0,0
	2017	9,9	7,9	11,5	9,1
	promena	0,1	0,1	3,1	0,1
Multimedije	2016	5,3	3,6	9,8	0,0
	2017	5,7	4,5	13,0	3,6
	promena	0,4	0,9	3,1	0,0
Ukupno :	2016	100,0	100,0	100,0	0
	2017	100,0	100,0	100,0	100,0

11.2.2. Struktura korisnika pojedinih vrsta usluga po članicama

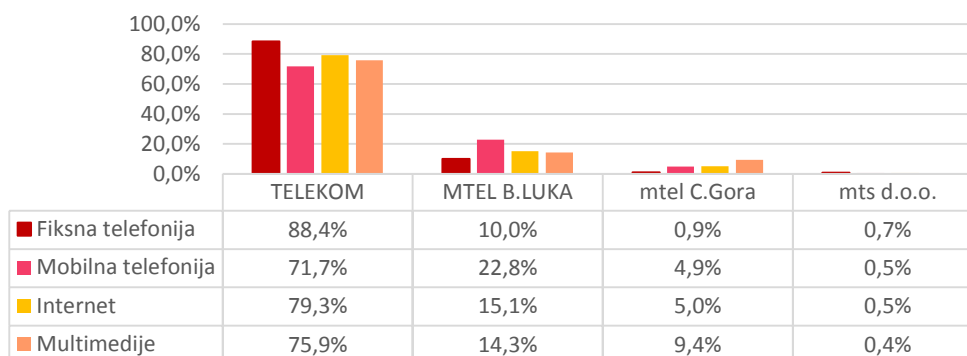
Telekom Srbija ima najveće učešće u ukupnom broju korisnika telekomunikacionih usluga: 72% korisnika mobilne telefonije, 76% korisnika multimedijalnih usluga, 79% internet korisnika, 88% korisnika fiksne telefonije.

Tabela br. 12. Struktura korisnika pojedinih vrsta usluga po članicama

Vrsta korisnika	Godina	Telekom Srbija	Mtel Banja Luka	mtel Podgorica	mts d.o.o.	Ukupno
Fiksna telefonija	2016	89,5	10,0	0,5	0,0	100,0
	2017	88,4	10,0	0,9	0,7	100,0
	promena	-1,1	0,0	0,4	0,0	
Mobilna telefonija	2016	73,1	22,2	4,7	0,0	100,0
	2017	71,7	22,8	4,9	0,5	100,0
	promena	-1,4	0,6	0,2	0,5	
Internet	2016	82,0	14,8	3,2	0,0	100,0
	2017	79,3	15,1	5,0	0,5	100,0
	promena	-2,7	0,3	1,8	0,5	
Multimedije	2016	80,9	12,3	6,8	0,0	100,0
	2017	75,9	14,3	9,4	0,4	100,0
	promena	-5,0	2,0	2,6	0,4	

Mtel Banja Luka je drugi po visini učešća i to najviše u mobilnoj telefoniji – 23%, potom interneta i multimedija – 15%. mtel Podgorica u segmentu mobilne telefonije i interneta ima učešće 5% ukupnih korisnika, a u multimedijalnim uslugama - 9%.

Struktura korisnika usluga po članicama

11.3. KORISNICI USLUGA MTS BANKE

U 2017. godini unapređene su i poboljšane usluge koje mts banka pruža. U cilju privlačenja novih korisnika, zadržavanja i povećanja zadovoljstva postojećih korisnika mts banka je uvela nove pakete proizvoda za privredu i stanovništvo. Najznačajniji rast klijenata je kod gotovinskih kredita i kod otvorenih transakcionih računa fizičkih lica.

Za stanovništvo su definisani paketi proizvoda koji podrazumevaju trenutno najpovoljnije uslove na bankarskom tržištu izraženo kroz najpovoljnije kamatne stope, duže rokove korišćenja, ukidanje naknada i omogućavanje otvaranja računa uz dobijanje kartice koja korisniku omogućava podizanje gotovine na bankomatima svih banaka bez troškova, kao i najpovoljniji kurs na Web menjačnici.

Usluge mts banka su podeljene na:

- kreditne poslove (odobravanje kratkoročnih i dugoročnih kredita privredi i stanovništvu, odobravanje ostalih plasmana (faktoring, eskont menica i drugo);
- depozitne poslove (otvaranje i vođenje transakcionih i oročenih depozitnih računa); i
- ostale usluge (dinarski i devizni platni promet, garancijsko poslovanje, dokumentarno poslovanje, kartičarstvo, menjački poslovi, iznajmljivanje sefova za pravna i fizička lica ostalo).

Tabela br. 13. Broj klijenata mts banke po vrstama usluga

Vrsta proizvoda	Broj klijenata		povećanje/ smanjenje u %
	2016	2017	
Transakcioni računi fizičkih lica	5.210	18.605	257,1
Transakcioni računi pravnih lica	879	1.048	19,2
Depoziti fizičkih lica	625	794	27,0
Depoziti pravnih lica	15	9	-40,0
WEB krediti	76.215	80.831	6,1
Potrošački krediti	6	4	-33,3
Investicioni krediti	14	20	42,9
Stambeni krediti	94	128	36,2
Gotovinski krediti	751	4.923	555,5
Ostali plasmani	449	739	64,6
Garancije	32	22	-31,3
Dinarski novčani račun za trgovanje akcijama	7	6	-14,3
Ukupno:	84.297	107.129	27,1

Broj klijenata mts banke ukupno povećan za 27,1% u 2017. godini u odnosu na prethodnu godinu.

12. INVESTICIJE

12.1. INVESTICIJE NA NIVOU MATIČNOG I ZAVISNIH DRUŠTAVA U 2017. GODINI

Ukupna investiciona ulaganja u 2017. godini, na nivou Telekom Srbija Grupe iznose 26.7 milijardi dinara i za 6.2% su manja u odnosu na investiciona ulaganja u 2016. godini. Uporedni pregled investicionih ulaganja ostvarenih po pojedinačnim društvima Grupe u 2017. i 2016. godini je prikazan u sledećoj tabeli:

Tabela br. 14. Stopa rasta investicija po članicama grupe (u 000 RSD)

Članice	2016	2017	Stopa rasta (u%)
Telekom Srbija a.d.	15.065	14.566	-3,3
Mtel Banja Luka	6.760	4.736	-29,9
mtel Podgorica	6.628	7.054	6,4
Telus	5	9	80,0
HD WIN	16	28	75,0
mts banka	10	12	20,0
TS Net	25	146	484,0
GO4YU	0	7	-
mts d.o.o	0	186	-
Ukupno:	28.509	26.744	-6,2

Telekom Srbija u ukupnim investicijama grupe u 2017. godini učestvuje 54,5%.

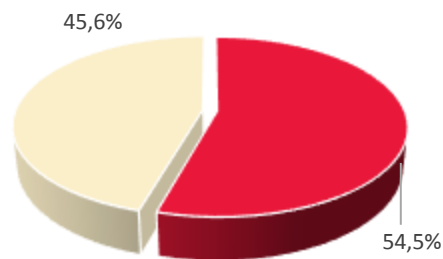
Tabela br. 15. Učešće investicija Telekom Srbija a.d. u ukupnim investicijama Grupe (u 000 RSD)

	2016	učešća u 2016.	2017	učešća u 2017.	stopa rasta
Telekom Srbija a.d.	15.065	52,8%	14.566	54,5%	-3,3%
Zavisna preduzeća	13.444	47,2%	12.178	45,5%	-9,5%
Ukupno	28.509	100,0%	26.744	100,0%	-6,2%

Učešća u investicijama u 2016 .

Učešća u investicijama u 2017.

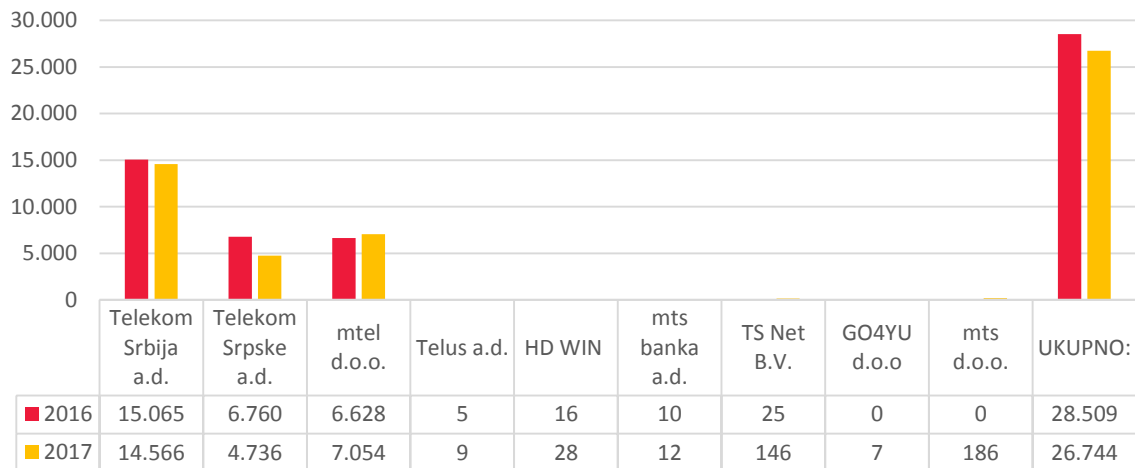

■ Telekom Srbija a.d. ■ Zavisna preduzeća

■ Telekom Srbija a.d. ■ Zavisna preduzeća

Posmatrano po članicama Grupe, najveće investicije u 2017. godini ostvarene su u Matičnom društvu (14.6 milijardi dinara), a najniže u zavisnom društvu GO4YU (7 miliona dinara).

Investicije na nivou matičnog i zavisnih društava

12.2. INVESTICIJE TELEKOM SRBIJA

Značajna investiciona ulaganja Telekoma Srbija izvršena su s ciljem osiguranja poslovnog kontinuiteta u svim segmentima poslovanja, kroz uvođenje novih i unapređenja postojećih servisa. Implementacija najsavremenijih tehnoloških rešenja prepoznata je kao način da se korisnicima ponude novi servisi na najkvalitetniji način.

Ukupna investiciona ulaganja u 2017. godini realizovana su u iznosu od 14,6 milijardi dinara, manje su za 3,3 % u odnosu na 2016. godinu, a predstavljaju 54,5 % ukupnih investicija Grupe u 2017. godini (Tabela br. 15).

Tokom 2017. godine započeta je Internet revolucija tj. All IP transformacija i modernizacija fiksne mreže. To je najveća investicija u informaciono-komunikacionu infrastrukturu još od osnivanja kompanije. Istovremeno, nastavljeno je i sa ulaganjima u proširenje kapaciteta pristupne mreže, čime su korisnicima omogućeni servisi na broadband pristupu većih brzina. Izvršeno je unapređenje i proširenje IMS sistema, koji predstavlja centralni komutacioni čvor za fiksnu i mobilnu mrežu nove generacije.

U delu mobilne telefonije Telekom Srbija nastavlja da omogućava svojim korisnicima kvalitetan signal i brz mobilni internet u svim delovima zemlje, što se prvenstveno ogleda kroz ubrzano širenje pokrivenosti 4G mrežom, gde je procenat pokrivenosti stanovništva preko 85%. Istovremeno, u 2017. godini realizovana su i značajna ulaganja u širenje pokrivenosti UMTS mreže, gde je procenat pokrivenosti stanovništva preko 97%. Naime, u cilju proširenja, modernizacije, optimizacije i povećanja zone pokrivanja i kapaciteta mreže tokom 2017. godine izvršena su ulaganja u nastavak razvoja RAN mreže.

U oblasti interneta investicije su usmerene na razvoj IP/MPLS mreže kao i na širenje OTN/DWDM transportne mreže sa ciljem podrške rastu internet saobraćaja i povećanju broja pristupnih mrežnih elemenata, kroz primenu najboljih rešenja na tržištu i u cilju obezbeđenja kapaciteta za sve buduće mrežne i korisničke potrebe.

U oblasti multimedijalnih usluga, vršena je migracija korisnika sa stare na novu multimedijalnu platformu. Investiciona ulaganja usmerena su na dalje proširenje kapaciteta IPTV multimedijalne platforme i dodatnih servisa sa ciljem povećanja broja korisnika kojima su dostupni kvalitetni multimedijalni servisi.

Najznačajniji IT projekti u prethodnoj godini odnose se na nastavak realizacije IT transformacionog programa u cilju održavanja odgovarajućeg nivoa poslovanja, uz istovremeni rast i transformaciju.

Ulaganja koja su obeležila 2017. godinu odnose se na projekte upravljanja korisničkim iskustvom i korisničkim zahtevima, u cilju podrške novim izvorima prihoda. S druge strane, realizovana su i ulaganja koja su usmerena na nastavak projekata vezanih za standardizaciju ERP sistema, projekte razvoja Big Data tehnologija i digitalnih platformi, kao i ulaganja u private cloud infrastrukturu, postojeće data centre i u transformaciju digitalnog radnog mesta.

12.3. INVESTICIJE ZAVISNIH DRUŠTAVA

12.3.1. Investicije u okviru Mtel Grupe

Ukupne investicije Mtel Grupe (društva Telekom Srpske sa zavisnim društvima Mtel Austria i Logosoft) u 2017. godini iznose 4,7 milijardi dinara (76,4 miliona KM) i za 30% su manje u odnosu na ostvarene u 2016. godini. Ove investicije imaju učešće 17,7% u ukupnim investicijama Grupe u 2017. godini.

Mtel Banja Luka

Prateći zahteve korisnika, kontinuirano se vrši unapređenje stepena modularnosti i fleksibilnosti bežične transportne mreže, u smislu unapređenja mogućnosti za nadogradnju kapaciteta i/ili funkcionalnosti (QoS, bandwidth on demand, Multiband odnosno Carrier-Aggregation i slično). U cilju daljeg proširenja i modernizacije postojeće mobilne mreže značajna je isporuka neophodne RAN opreme, kao i izgradnja objekata bežične pristupne mreže, te povećanje pokrivenosti, kapaciteta i kvaliteta usluge, kroz uvođenje 3G na 900 MHz, uvođenje F2 i F3 na 2100 MHz.

U domenu jezgra mobilne mreže izvršena je modernizacija PS Core sistema, realizovan je i projekat AntiFraud platforme ViberCut za sprečavanje nelegalnog preusmeravanja interkonekcijskih poziva na Viber za korisnike mobilnog, ADSL i Wi-Fi Interneta i rutiranje tih poziva regularnim interkonekcijskim vezama. mGo aplikacija je proširena novim funkcionalnostima, dok su mPay servisi omogućili usluge transfera novca između korisnika, Bill Payment and Presentment, kao i funkciju plaćanja kod trgovca korišćenjem QR koda.

Značajna su ulaganja u kablovsku transportnu i pristupnu mrežu, odnosno skraćenje pretplatničke petlje po postojećoj kablovskoj infrastrukturi, čime se korisnicima omogućavaju bitske brzine od 30 Mbps, kao i izgradnjom FTTx optičke pristupne mreže.

U 2017. godini je nastavljena priprema i izvođenje radova za proširenje OTN/DWDM mreže. Realizovani su dodatni kapaciteti za međupovezivanje IP/MPLS switch-eva i edge rutera sa nadređenim core IP/MPLS ruterima, za potrebe Firewall-a, povezivanje elemenata mobilne mreže, realizacije linkova za potrebe distribucije multimedijalnih servisa te obezbeđivanja linkova za iznajmljivanje drugim operatorima.

Značajna je nabavka terminalne opreme za poslovne i privatne korisnike (IAD, STB, ONT, VoIP gateway oprema, ruteri i ostala korisnička oprema), kao i testiranje novih tipova terminalne opreme za instalaciju kod krajnjih korisnika. Prateći trendove u oblasti telekomunikacija, kroz niz projekata unapređenja Integralnog sistema za distribuciju IPTV sadržaja, prošireni su kapaciteti sistema IPTV STB uređaja i implementirane su nove funkcionalnosti koje omogućavaju diversifikaciju ponude usluga Telekoma Srpske.

Konstantna podrška poslovanju sa ciljem povećanja efikasnosti kroz automatizaciju korporativnih poslovnih procesa, realizovana je kroz više projekata, čime je značajno smanjeno vreme potrebno za rešavanje zahteva internih korisnika. Unapređen je prezentacioni deo portala u skladu sa trendovima i implementirana je online kupovina usluga, čime je Telekom Srpske uveo web kao prodajni kanal. Optimizovano je upravljanje katalogom proizvoda na mtel.ba, ali i upravljanje narudžbama koje dolaze sa web shopa, Kontakt centra i teleprodaje.

U cilju brže, jednostavnije i efikasnije realizacije usluga, uvedena su nova rešenja za pružanje usluge Open Biz Hotel TV, realizovan je novi konvertor za IP Centrex uz omogućavanje besplatnih razgovora unutar grupe, bez obzira na to da li se bira kratkim ili dugim brojevima, čime je povećano zadovoljstvo korisnika.

Tokom 2017. godine radilo se na kreiranju i implementaciji ICT rešenja za potrebe rastućeg ICT tržišta, te je realizovan servis Virtual Data Center, kao i mrežno-sigurnosne usluge: Firewall i Load Balancer. Omogućena je direktna prodaja Microsoft Cloud servisa Mtel korisnicima, prvenstveno u domenima poslovne kolaboracije, infrastrukture i bezbednosti.

Logosoft

Najznačajnija investiciona ulaganja zavisnog društva Logosoft d.o.o Sarajevo, u 2017. godini se odnose na modernizaciju i razvoj pristupne i transportne mrežne infrastrukture, čime su stvorene mogućnosti za širenje obima poslovanja Logosofta na lokalna i regionalna tržišta poslovnih, informacijsko-komunikacijskih rešenja. Pored toga, 2017. godina je obeležena investiranjem u razvoj pouzdanog, sigurnog i dostupnog Data Centra, koji je zvanično svoja vrata otvorio u martu 2017. godine. Razvojem Logosoft Data Centra, najsavremenijeg objekta ovog tipa u BiH, uspostavljanjem usluge Backup as a Service, kao i brzom reakcijom na korisničke potrebe, Logosoft se pozicionirao kao savršen partner na polju savremenih sigurnosnih cloud baziranih tehnologija i usluga kolokacije.

Mtel Austria

Najznačajnija investiciona ulaganja zavisnog društva Mtel Austria u 2017. godini odnose se na nadogradnju softvera na postojećoj MVNO platformi, i omogućavaju pružanje VPN usluge krajnjim korisnicima.

12.3.2. Investicije ostalih zavisnih društava

mtel Podgorica

Ukupne investicije zavisnog društva mtel u 2017. godini iznose 7 milijardi dinara (58.2 miliona EUR) i za 6% su veće u odnosu na ostvarene u 2016. godini (a koje su 165% veće u odnosu na investicije za 2015. godinu).

Investicije mtel-a čine 26,4% ukupnih investicija Grupe u 2017. godini.

U 2017. godini investicije su bile usmerene na razvoj kablovske infrastrukture. Radi se o najvećem projektu u mtel-u, koji se dinamički odvija u zavisnosti od uslova na terenu. Razvoj HFC mreže počeo je u 2015. godini, tako da je u 2016. i 2017. godini nastavljena izgradnja kako bi se pokrile sve opštine u Crnoj Gori.

- U 2017. godini mreža je razvijana podzemno, u kablovskoj kanalizaciji mtel-a i Crnogorskog Telekomu, i nadzemno na stubovima u vlasništvu Elektroprivrede Crne Gore i stubovima javne rasvete u vlasništvu Komunalnih usluga. Ova ulaganja su omogućila komparativnu prednost mtel-a nad konkurencijom, pa je posledično, stavljen akcenat na razvoj HFC kablovske infrastrukture, naročito u suburbanim zonama.

- U 2017. godini se radilo na proširenju postojeće kablovske infrastrukture u gradovima: Herceg Novi, Tivat, Ulcinj i Bijelo Polje, kao i realizaciji GPON mreže u postojećim i novim gradovima. Posebna pažnja je posvećena razvoju tehničkih modela za realizaciju servisa za SOHO korisnike u koje spadaju mala preduzeća i hotelski kapaciteti.
- Nastavljeno je i sa investicijama u mobilnu mrežu kroz značajnu ekspanziju 4G mreže kojom se parira konkurentskim operatorima kao i 42 nove lokacije 2G/3G mreže. Takođe, investirano je u povećanje kapaciteta u Core i RAN delu mreže, u skladu sa očekivanim porastom saobraćaja, i dodatnu hardversku i softversku nadogradnju sistema za paketski saobraćaj PS Core.
- Izvršena su ulaganja u mobilnu pristupnu mrežu, zbog ranije ostvarenih rezultata na pripremi izgradnje mobilne mreže. Reč je o projektima, taksama, dozvolama, izgradnji, ekološkim elaboratima i sl. Realizovane su i investicije u upravljačke komutacione sisteme mobilne i fiksne mreže, zbog upgrade-a dela HLR sistema i MGW-a, sistema za mobilno pozicioniranje MPS, kao i značajno povećanje licenci za fiksnu telefoniju zbog povećanja broja korisnika.
- Nakon dve godine rada na implementaciji, početkom 2018. godine je planirano puštanje u produkciju novog Ericsson CBiO billing sistema. Time će nakon 10 godina od početka rada mtel-a biti završena prva izmena billing sistema.
- Tokom 2017. godine su započete, a u 2018. godini će se nastaviti rad na dve velike investicije u platforme za podršku poslovnim procesima. Naime, prva investicija se odnosi na zamenu Microsoft Navision ERP platforme sa SAP-om, a druga je investicija u uvođenje IBM Netezza DWH platforme. Uvođenje novih Billing, ERP i DWH platformi omogućiće kvalitetniji proces izveštavanja i fleksibilnije kreiranje novih tarifnih paketa, a to će kao posledicu imati povećanje prihoda mtel-a.

HD-WIN

U 2017. godini ukupna investiciona ulaganja zavisnog društva HD-WIN iznose 27.8 miliona dinara i odnose se na nabavku računarske opreme, risivera i enkodera, zamenu dela antenskog sistema, nabavku opreme za studio i dodatne računarske opreme. Ostvarena investiciona ulaganja veća su u odnosu na prethodnu godinu za 11.6 miliona dinara.

Telus

U 2017. godini, ukupna investiciona ulaganja zavisnog društva Telus iznose 8.8 miliona dinara i odnose se na nabavku pet radnih vozila. Ostvarena investiciona ulaganja veća su u odnosu na prethodnu godinu za 4 miliona dinara.

mts banka

Realizovana investiciona ulaganja zavisnog društva mts banka u 2017. godini iznose 11.7 miliona dinara i najvećim delom se odnose na ulaganja u Licence (Microsoft software i core licence, u iznosu od 10.4 miliona dinara) i osnovna sredstva, od čega informaciono-komunikaciona oprema u iznosu od 1.1 milion dinara, kancelarijski nameštaj i klima uređaji u iznosu od 196 hiljada dinara. U 2016. godini investicije su iznosile oko 10 miliona dinara.

TS NET

U 2017. godini realizovana su investiciona ulaganja zavisnog društva TS:NET u iznosu od 146.4 miliona dinara, i odnose se na nabavku ruterske i OTN/DWDM opreme. U prethodnoj 2016. godini ulaganja su bila u iznosu od 25 miliona dinara za opremu.

mts d.o.o.

U 2017. godini realizovana su investiciona ulaganja zavisnog društva mts d.o.o. u iznosu od 186 miliona dinara, i odnose se na ulaganja u softvere, licence, bazne stanice, IT opremu i nabavku vozila.

GO4YU

Ukupna realizovana investiciona ulaganja zavisnog društva GO4YU u 2017. godini iznose 6.8 miliona dinara i odnose se na nabavku vozila (za potrebe obavljanja prodajnih aktivnosti i obilaska dilera i zastupnika na teritoriji Evrope), nabavku smart TV-a, svičeva (za potrebe testiranja TV usluge), računara i elemenata enkodera.

13. ZAPOSLENI

13.1. BROJ I STRUKTURA ZAPOSLENIH

13.1.1. Broj i struktura zaposlenih na nivou Matičnog društva i zavisnih društava

Upravljanje i razvoj ljudskih resursa su u samom vrhu ciljeva i zadataka Telekoma Srbija i zavisnih društava. Briga o zaposlenima podrazumeva brigu o ukupnom zadovoljstvu zaposlenih, jačanju njihove motivacije i osećaja pripadnosti kompaniji u kojoj rade. Telekom Srbija i njegova zavisna društva uvek nastoje da za svoje zaposlene obezbede adekvatne uslove rada, ravnopravni tretman, zaštitu na radu, zdravstvenu zaštitu i mogućnost daljeg usavršavanja i obrazovanja.

U sledećim tabelama prikazan je uporedni pregled broja zaposlenih na nivou Matičnog i zavisnih društava za 2016. i 2017. godinu.

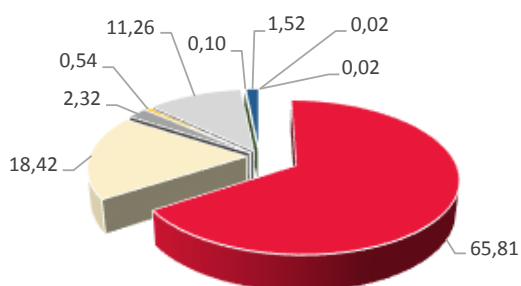
Tabela br. 16. Broj zaposlenih po članicama na kraju godine

Godina	Telekom Srbija	Mtel Banja Luka	mtel Podgorica	HD-WIN	Telus	GO4YU	Mts Banka	Mts d.o.o.	Mts Antena TV	YUNET	Ukupno
2016	8059	2255	284	66	1379	12	186	2	2	0	12.245
2017	7688	2253	293	70	1225	12	180	137	2	80	11.940
razlika	-371	-2	9	4	-154	0	-6	135	0	80	-305
stopa (%)	-4,60	-0,09	3,17	6,06	-11,17	0,00	-3,23	0,00	0,00	0,00	-2,49

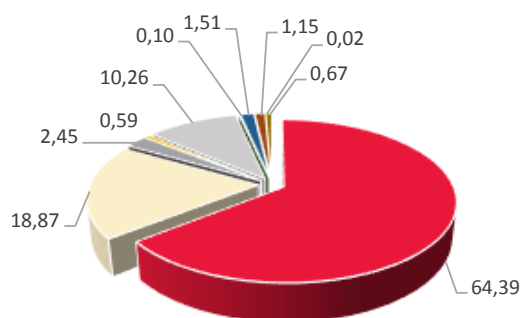
Tabela br. 17. Struktura zaposlenih po članicama na kraju godine

Godina	Telekom Srbija	Mtel Banja Luka	mtel Podgorica	HD-WIN	Telus	GO4YU	Mts Banka	Mts d.o.o.	Mts Antena TV	YUNET	Ukupno
2016	65,81	18,42	2,32	0,54	11,26	0,10	1,52	0,02	0,02	0,00	100,00
2017	64,39	18,87	2,45	0,59	10,26	0,10	1,51	1,15	0,02	0,67	100,00
promena	-1,43	0,45	0,13	0,05	-1,00	0,00	-0,01	1,13	0,00	0,67	0,00

Struktura zaposlenih 2016

Struktura zaposlenih 2017

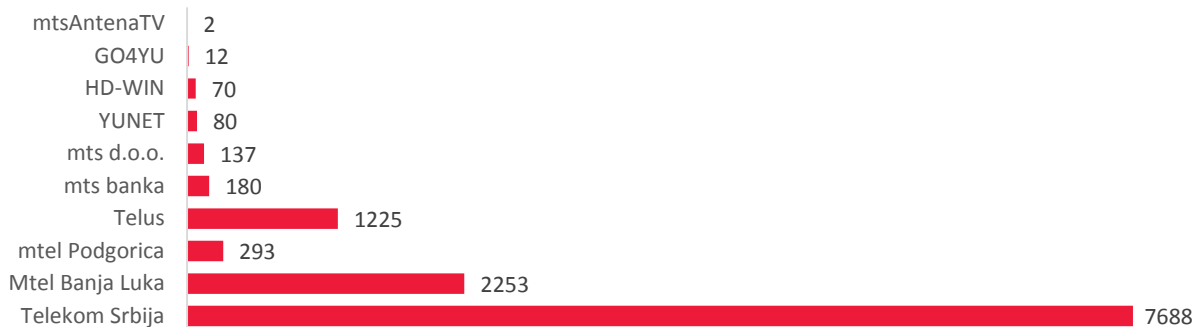

■ Telekom Srbija ■ Mtel Banja Luka ■ mtel Podgorica
 ■ HD-WIN ■ Telus ■ GO4YU
 ■ Mts Banka ■ Mts d.o.o. ■ Mts Antena TV

■ Telekom Srbija ■ Mtel Banja Luka
 ■ mtel Podgorica ■ HD-WIN
 ■ Telus ■ GO4YU
 ■ Mts Banka ■ Mts d.o.o.
 ■ Mts Antena TV ■ YUNET

Zbog prirode posla 141 zaposleni iz Telekoma Srbija je privremeno upućen na rad u zavisna društva i kroz analizu brojnjog stanja Telekom Grupe isti su prikazani u zavisnim društvima.

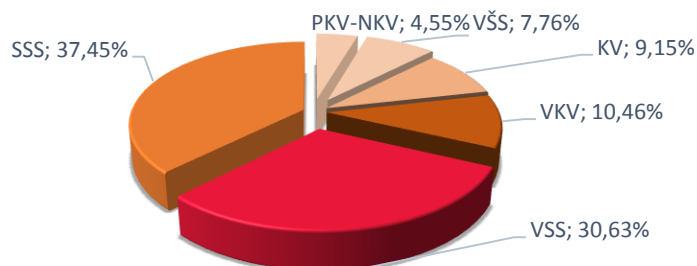
Ukupan broj zaposlenih u Matičnom i zavisnim društvima na dan 31.12.2017. godine

Pored zaposlenih na određeno i neodređeno vreme u Matičnom društvu i zavisnim društvima, na osnovu različitih ugovora o angažovanju van radnog odnosa (iznajmljeni radnici - lizing, privremeni i povremeni poslovi, angažovanje preko omladinske zadruge), angažovano je ukupno 2.669 lica, od čega najveće procentualno učešće ima Telekom Srbija sa 55,34%, zatim Telus 35,11%, mtel Podgorica 4,01%, HD-WIN 2,88%, Mtel Banja Luka 2,36%, mts banka 0,22%, GO4YU 0,04% i Yunet 0,04% (u skladu sa Ugovorom o poslovnoj saradnji između Telekom Srbija i mts banke 677 zaposlenih je u decembru 2017. godine bilo angažovano u mts banci po osnovu ugovora o dopunskom radu).

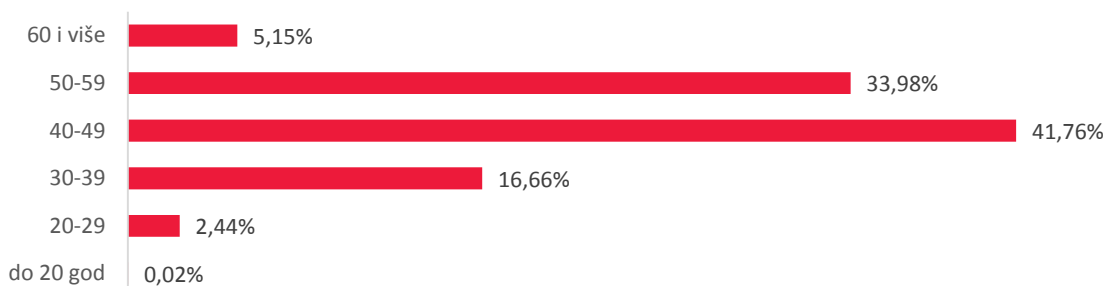
U narednom grafičkom prikazu prezentovana je obrazovna struktura zaposlenih na nivou grupe. Najveće učešće zaposlenih je sa srednjom stručnom spremom 37,45%, zatim sa visokom stručnom spremom 30,63%.

Obrazovna struktura zaposlenih na nivou matičnog i zavisnih društava

Kada je u pitanju starosna struktura zaposlenih u Matičnom društvu i zavisnim društvima, uočava se najveće učešće zaposlenih starosti između 40 i 49 godina (41,76%), zatim od 50 do 59 godina starosti (33,98%).

Starosna struktura u Matičnom i zavisnim društvima

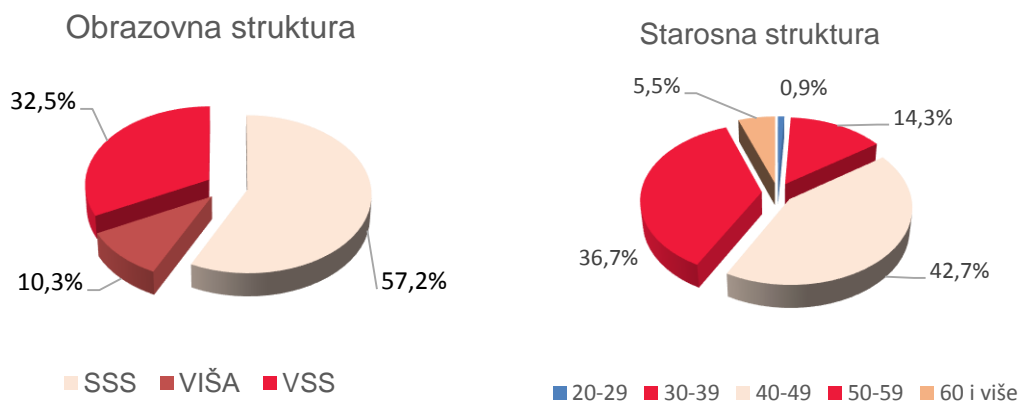

13.1.2. Broj i struktura zaposlenih u Telekom Srbija

Upravljanje i razvoj ljudskih resursa su u samom vrhu ciljeva i zadataka Telekoma Srbija. Briga o zaposlenima podrazumeva brigu o ukupnom zadovoljstvu zaposlenih, jačanju njihove motivacije i osećaja pripadnosti Društvu. Telekom Srbija uvek nastoji da za svoje zaposlene obezbedi bolju budućnost, adekvatne uslove rada, ravnopravni tretman zaposlenih, zaštitu na radu, zdravstvenu zaštitu i mogućnost daljeg usavršavanja i obrazovanja.

U Matičnom društvu je na dan 31. decembra 2017. godine bilo ukupno 7.829 zaposlenih. Od navedenog broja, a zbog prirode posla, 141 zaposleni je privremeno upućen na rad u druga zavisna društva. Pored navedenog broja, na dan 31. decembra 2017. godine angažovano je 1.477 lica van radnog odnosa posredstvom agencije za zapošljavanje (lizing radne snage).

Na osnovu sledećih grafikona koji predstavljaju obrazovnu i starosnu strukturu zaposlenih u radnom odnosu (bez zaposlenih kojima miruje radni odnos), primećuje se najveće učešće zaposlenih sa srednjom stručnom spremom (57,2%), odnosno najveći procenat zaposlenih je starosne dobi od 40 do 49 godina (42,7%), slede zaposleni starosti između 50 i 59 godina (36,7%).

13.1.3. Broj i struktura zaposlenih zavisnih društava

Mtel Banja Luka

Ukupan broj i struktura zaposlenih na kraju 2017. godine ostali su na približno istom nivou u odnosu na 2016. godinu. U broj zaposlenih nije uključen jedan zaposleni kojem miruje status i tri lica koja su upućena iz Telekom Srbije. U okviru zaposlenih Logosofta su uključena tri zaposlena u „mts sistemi integracije“ d.o.o.

U sledećim tabelama prikazan je uporedni pregled broja zaposlenih na nivou Mtel grupe za 2016. i 2017. godinu.

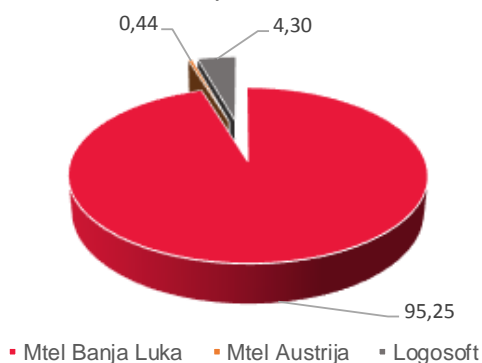
Tabela br. 18. Broj zaposlenih po članicama na kraju godine

GODINA	Mtel Banja Luka	Mtel Austrija	Logosoft	Ukupno
2016	2148	10	97	2.255
2017	2137	12	104	2.253
razlika	-11	2	7	-2
stopa (%)	-0,51	20,00	7,22	-0,09

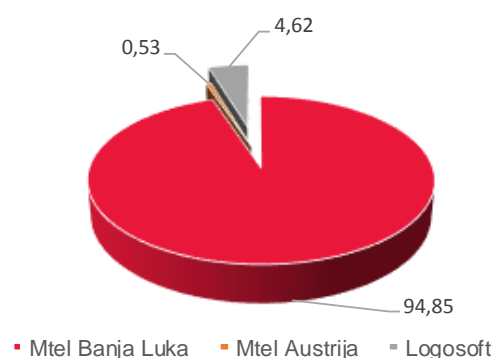
Tabela br. 19. Struktura zaposlenih po članicama na kraju godine

GODINA	Mtel Banja Luka	Mtel Austrija	Logosoft	Ukupno
2016	95,25	0,44	4,30	100,00
2017	94,85	0,53	4,62	100,00
promena	-0,40	0,09	0,31	0,00

Struktura zaposlenih 2016

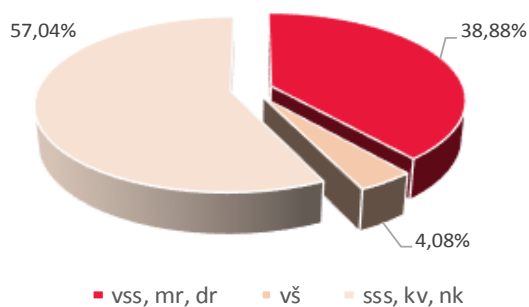
Struktura zaposlenih 2017

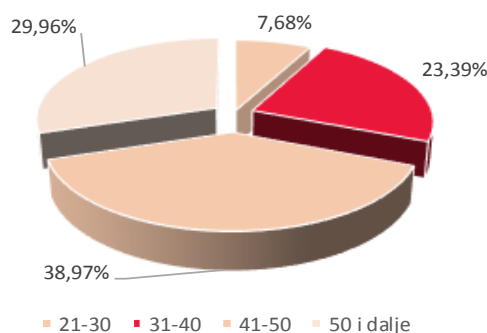
U ukupnom broju zaposlenih najveće učešće imaju zaposleni za srednjom stručnom spremom (57,04%) dok je najveći broj zaposlenih u starosnom razdoblju 40-50 godina (38,97%).

Detaljnije informacije o strukturi zaposlenih prikazane su na sledećim grafikonima:

Obrazovna struktura

Starosna struktura

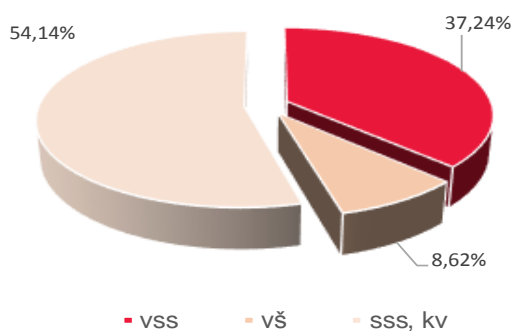

Mtel Podgorica

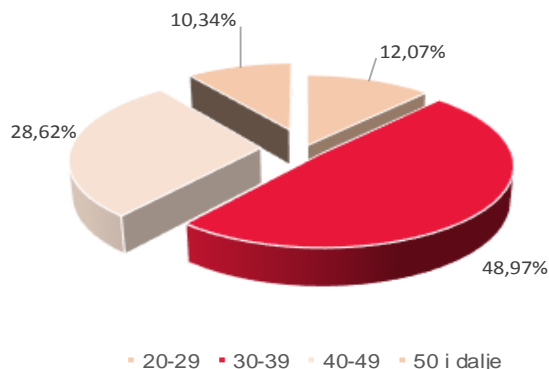
Na dan 31. decembra 2017. godine, mtel Podgorica je imao 290 stalno zaposlenih radnika i 107 izvršilaca angažovanih van radnog odnosa preko agencija „Gi group“ i „Gi group outsourcing“ kao i po ugovoru o delu.

U ukupnom broju stalno zaposlenih najveće učešće imaju zaposleni za srednjom stručnom spremom (54,14%), dok je učešće visoke stručne spreme 37,24%. Najveći broj stalno zaposlenih je u starosnom razdoblju 30-49 godina (48,97%).

Obrazovna struktura

Starosna struktura

mts banka

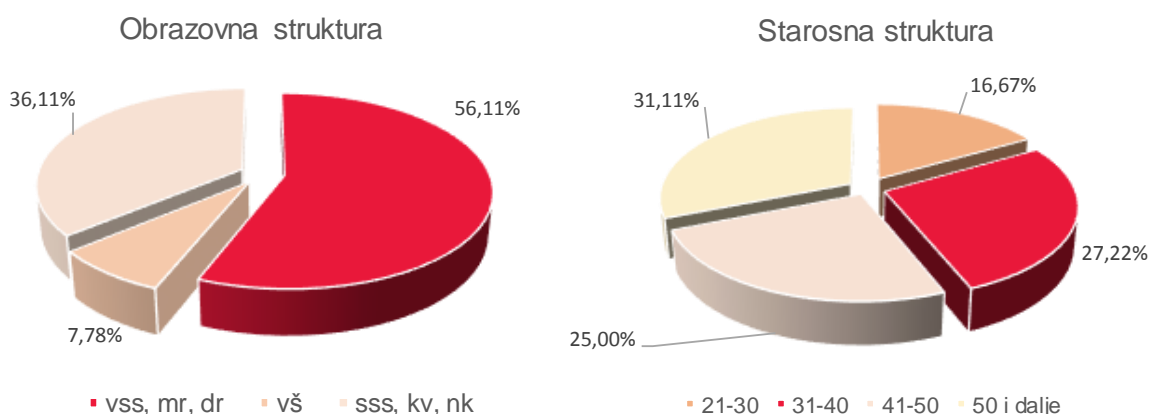
Na dan 31. decembra 2017. godine, mts banka je imala 180 zaposlenih radnika i 6 izvršilaca angažovanih van radnog odnosa. Broj zaposlenih na neodređeno vreme je 156, a 24 zaposlena su u radnom odnosu na određeno vreme.

Po osnovu angažovanja van radnog odnosa mts banka je po ugovoru o delu angažovala 6 lica na pružanju konsultantskih usluga i to: 1 iz oblasti pravnih poslova, 1 iz oblasti poslova nabavke i opštih poslova, 1 iz oblasti poslova sa stanovništvom, 1 iz oblasti naplate problematičnih potraživanja i 2 konsultanta iz Telekom Srbija na Projektu poslovne i IT transformacije mts banke.

Telekom Srbija i mts banka su januara 2017. godine zaključili Ugovor o poslovnoj saradnji, na osnovu kog je sa zaposlenima i radno angažovanim radnicima iz Telekom Srbija, mts banka zaključila pojedinačne ugovore o dopunskom radu. Na dan 31. decembra 2017. godine u mts banci je ukupno angažovano 677 izvršilaca po ugovoru o dopunskom radu.

U ukupnom broju zaposlenih najveće učešće imaju zaposleni za visokom stručnom spremom (56,11%) dok je najveći broj zaposlenih u starosnom razdoblju 31-40 godina (27,22%) i 41-50 godina (25%). Broj zaposlenih po svim osnovama je na kraju 2017. smanjen za sedam (3,63%) u odnosu na kraj 2016. godine.

Detaljnije informacije o strukturi zaposlenih prikazane su na sledećim grafikonima:

Telus

Broj zaposlenih koji su zasnovali radni odnos na kraju 2017. godine iznosi 1.191 (13,63% manje u odnosu na 2016. godinu) dok je broj angažovanih po ugovorima o privremenim poslovima iznosio 328 (53,08% manje u odnosu na 2016. godinu). Ukupan broj zaposlenih na kraju 2017. godine je smanjen za 27%.

Posredstvom agencija za zapošljavanje u decembru 2017. godine bilo je angažovano oko 400 izvršilaca, a u decembru 2016. godine oko 30 izvršilaca.

HD-WIN

„HD-WIN“ d.o.o. Beograd na kraju 2017. godine ima 56 zaposlenih i 62 lica angažovana van radnog odnosa (tehnika, komentatori i produkcija), dok „HD-WIN ARENA SPORT“ d.o.o. Zagreb ima 14 zaposlenih i 15 lica angažovanih van radnog odnosa.

13.2. UPRAVLJANJE ORGANIZACIONOM STRUKTUROM I RAZVOJ ZAPOSLENIH

13.2.1. Razvoj zaposlenih Telekom Srbija

U toku 2017. godine, u saradnji sa konsultantskom kućom BCG realizovan je projekat „Transformacija Telekom Srbija a.d.“ čiji je glavni cilj optimizacija ukupne produktivnosti Društva. U skladu sa Projektom transformacije Društva, usvojena je nova interna organizacija i sistematizacija poslova (radnih mesta) kojom su optimizovani i centralizovani poslovni procesi, te je značajno smanjen broj organizacionih celina, radnih mesta i pozicija u Društvu.

Talent menadžment

Implementacija Talent menadžmenta, u skladu sa strateškim ciljevima u oblasti razvoja ljudskih resursa, je počela u toku 2017.godine sa konsalting projektom „Prepoznavanje, razvoj i upravljanje ključnim zaposlenima-talentima „Telekom Srbija“, a.d., koji je obuhvatio grupacije rukovodilaca i zaposlenih, u svim poslovnim funkcijama kompanije.

Realizovanim projektom uz učešće tima Direkcije za ljudske resurse, inicijalno je prepoznat Talent pool - uži krug rukovodilaca i zaposlenih koji predstavljaju nosioce ključnih poslovnih procesa i sačinjeni su njihovi individualni razvojni planovi.

Procena radnog učinka zaposlenih za 2017. godinu

U toku 2017. godine, sproveden je drugi po redu postupak procene radnog učinka zaposlenih prema novom modelu Performance management po kome se učinak zaposlenih ocenjuje po dva segmenta procene:

- **ključnim ciljevima/pokazateljima uspešnosti (KPIs)**, koji su definisani i kaskadirani kroz hijerarhijske nivoe do poslednjeg zaposlenog; i
- **kompetencijama**, koje su metodologijom opredeljene za sve grupacije zaposlenih po organizacionim celinama.

Transformacija korporativne kulture u 2017. godini

Po pitanju realizacije projekta transformacije korporativne kulture Matičnog društva, u toku 2017. godine ostvaren je niz aktivnosti usmerenih ka promovisanju i pružanju podrške usvajanju nove korporativne kulture, definisanih vrednosti i leaderskih ponašanja kroz edukaciju 205 rukovodilaca, internu komunikaciju putem Newsletter-a i preko banera korporativne kulture na naslovnoj strani novog internog portala.

Eksterne i interne edukacije

- U toku 2017. godine na eksterne edukacije u zemlji i inostranstvu upućeno je ukupno 1.882 polaznika, koji su na edukacijama proveli ukupno 5.964 dana.
- Na obrazovne događaje u inostranstvu - konferencije, kongrese i seminare - upućeno je ukupno 319 polaznika.
- Ukupan broj polaznika obuka po zaključenim ugovorima sa dobavljačima u 2017. godini iznosi 275 polaznika.
- U organizaciji Trening centra Direkcije za ljudske resurse, tokom 2017. godine, kroz programe interne edukacije prošlo je ukupno 367 polaznika.
- Internom nastavom engleskog jezika obuhvaćeno je 49 korisnika.
- U 2017. godini nastavljena je realizacija internih team building programa u kojima je učestvovalo 87 polaznika iz Matičnog društva.

Školovanje

Sa zaposlenima koji se upućuju na dodatno školovanje zaključuju se ugovori kojima se regulišu međusobna prava i obaveze tokom trajanja studija u periodu ugovornog obavezivanja:

- broj aktivnih ugovora o školovanju na dan 31. decembra 2017. godine iznosi 27;
- u 2017. godini odobreno je 11 novih školovanja; i
- raskinuto je 5 ugovora, ali i završeno 15 ranije odobrenih studija.

Licence, sertifikati, članarine

Društvo je u 2017. godini finansiralo različite vrste licenci, sertifikata, stručnih ispita i učlanjenja za ukupno 616 korisnika. Najveći broj se odnosi na: obnovu članarine, sticanje novih licenci i stručne ispite u Inženjerskoj komori Srbije za licence odgovornog projektanta i odgovornog izvođača radova (501 korisnik), dok se ostalo odnosi na sticanje CISCO i drugih stručnih sertifikata za 36 korisnika, 21 članarinu Savezu računovođa i revizora, PMI članarina za 22 člana, resertifikaciju PMP sertifikata za 13 korisnika, 8 članarina Udruženju internih revizora i jednu za Komoru ovlašćenih revizora, resertifikaciju GIAC sertifikata za jednog korisnika, članarinu za International Institut of Business Analysis za 3 korisnika.

Regrutacija i selekcija

- Tokom 2017. godine u Društvu je eksterno angažovano 187 lica.
- Po osnovu internih oglasa realizovano je raspoređivanje 4 zaposlena radnika.

Stručne prakse

Tokom 2017. godine stručnu praksu u Društvu obavilo je 113 studenata. U saradnji sa Centrom za razvoj karijere Univerziteta u Beogradu, stručna praksa u Društvu je omogućena za 53 studenta (Ekonomski fakultet, FON, ETF, Saobraćajni fakultet, PMF, Filozofski fakultet).

Ostale beneficije zaposlenih

Tokom 2017. godine realizovane su sledeće aktivnosti sprovođenja politike materijalne, socijalne i zdravstvene zaštite zaposlenih:

- Jubilarne nagrade. U skladu sa Kolektivnim ugovorom Matičnog društva isplata jubilarnih nagrada vrši se zaposlenima za 10, 20, 30 i 40 i više godina u Telekom Srbija odnosno PTT Srbija. U 2017. godini izvršena je isplata za 1.068 lica.
- Program dodele solidarne pomoći i drugih vrsta pomoći. Matično društvo je po svim osnovima za odobravanje prava u 2017. godini izvršilo isplatu ukupno 296 solidarnih pomoći zaposlenima i članovima uže porodice zaposlenih.
- Program pomoći u rešavanju stambenih potreba zaposlenih. Tokom 2017. godine zaključeno je 29 ugovora o stambenim zajmovima.
- Specijalistički pregledi, zdravstvena rehabilitacija i rekreacija. Matično društvo je organizovalo specijalističke lekarske preglede za 3.027 zaposlenih, kao i zdravstvenu rehabilitaciju za 350 zaposlenih i rekreaciju za ukupno 208 zaposlenih.

13.2.2. Razvoj zaposlenih u zavisnim društvima

Mtel Banja Luka

U 2017. godini realizovane su obuke za zaposlene iz različitih oblasti u cilju unapređenja radnih procesa kroz unapređenje: komunikacije, izvrsnosti menadžera, te unapređenja kompetencija zaposlenih.

Prioritet je dat organizovanju internih obuka i pokretanju rada Interne akademije – m:akademije. U prvoj godini rada interne akademije realizovano je ukupno 69 treninga, za preko 1200 učesnika. Interne obuke su održane iz tehničkih oblasti, oblasti prodaje, upravljanja projektima, ostalih poslovnih veština i poznavanja softvera i aplikacija.

U skladu sa usvojenim Programom za promenu organizacione kulture Mtel Banja Luka u 2017. godini realizovane su aktivnosti:

- Distribucija i promocija Code of Conduct brošure „Poslovanje na naš način”.

- Jačanje sinergije - interni događaji u kojem su učestvovali predstavnici menadžmenta i zaposleni u cilju jačanja tima za efikasniju realizaciju poslovnih ciljeva.
- Procesi u cilju unapređenja kulture inovativnosti u kompaniji, obuka zaposlenih design thinking alatima i vodećim trendovima u načinu rada i kreativnom, korisnički orijentisanom rešavanju poslovnih problema.
- Započet je pilot projekat profilisanja kompetencija grupe menadžera kompanije u skladu sa potrebnom promenom organizacione kulture. U sklopu projekta zaposleni Sektora ljudskih resursa su prošli edukaciju koučing tehnika, kao podršku razvoju menadžerskih kompetencija.
- Uvedeno je merenje korporativne kulture putem godišnjeg istraživanja.

mtel Podgorica

U toku 2017. godine je obezbeđena je kadrovska baza podataka kroz Navision aplikaciju i izvršeno je kolektivno osiguranje zaposlenih. Zaposleni koji su zasnovali radni odnos na poslovima pod posebnim uslovima rada, utvrđenih Pravilnikom o bezbednosti i zaštiti na radu, odradili su sistematske lekarske preglede za utvrđivanje posebne zdravstvene sposobnosti. Sproveden je i postupak učlanjenja u Uniju poslodavaca Crne Gore.

mts banka

Mts banka je tokom 2017. godine organizovala pored ostalih, sledeće eksterne obuke zaposlenih:

- savetovanje „Bank Fining“ i seminar „Iskustva u primeni IFRS 9“ u organizaciji Udruženja banaka Srbije,
- obuka „Optimizacija performansi virtuelne infrastrukture“ u organizaciji Trening centra „Coming“; i
- obuke za postupak obrade gotovog novca u organizaciji Narodne banke Srbije.

Interne edukacije u 2017. godini:

- edukacija iz oblasti „Compliance“ test iz oblasti sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma, kao i usklađenosti poslovanja, obavljen elektronskim putem, učestvovali svi zaposleni;
- edukacija iz oblasti SPN i FT i informatičke sigurnosti u organizaciji Centra za kontrolu usklađenosti poslovanja; i
- obuka za radno mesto blagajnik likvidator u organizaciji Službe za podršku poslovnoj mreži, učestvovali novi zaposleni.

Telus

Politika Telusa prema zaposlenima uslovljena je pre svega tržišnim uslovima, ali pri tome je potpuno posvećena poštovanju visokih standarda postavljenih od strane osnivača.

U Telusu su organizovana četiri sindikata, od čega dva reprezentativna: Jedinostveni sindikat Telus i Sindikat Telekoma Srbija.

Prava i obaveze zaposlenih regulisani su Kolektivnim ugovorom, kojim su zaposlenima garantovana veća prava od prava predviđenih zakonom (uvećanje za noćni rad, broj dana godišnjeg odmora, plaćeno odsustvo, veći procenat uvećanja zarade za minuli rad, otpremnina u slučaju proglašenja tehnološkim viškom i sl.).

HD-WIN

I pored visoke tehničke i tehnološke opremljenosti same televizije i automatizovanog sistema za emitovanje, poseban akcenat u poslovanju stavlja se na sveukupno zadovoljstvo zaposlenih, motivaciju i usavršavanje u poslu koji obavljaju. HD-WIN nastoji da obezbedi sigurne i adekvatne uslove za rad, zdravstvenu i ličnu zaštitu na radu, ravnopravnost svih zaposlenih, kao i mogućnost daljeg usavršavanja i obrazovanja.

Nakon pristupanja HD-WIN-a Grupi, izvršena je reorganizacija i sistematizacija celokupnog proizvodnog procesa unutar firme i postavljeni standardi poslovanja. Svi zaposleni u Društvu su osigurani od posledica nesrećnog slučaja (nezgoda) i težih bolesti i hirurških intervencija na radu i van rada (24 sata).

14. ULAGANJE U ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE I OSTALE DRUŠTVENE AKTIVNOSTI

Telekom Srbija je u 2017. godini, kada se navršavaju dve decenije od njegovog osnivanja, jubilej obeležio korporativnom kampanjom pod nazivom „20 godina strasti za komunikacijama“. Društveno odgovorno poslovanje, etički pristup svim interesnim stranama kao i dobra volja i rešenost u adresiranju socijalnih pitanja, osnovna su načela kojim se Društvo vodi od svog nastanka do danas.

U okviru društveno-odgovornih aktivnosti, najveći naglasak u prethodnom periodu stavljen je na ulaganje u domen obrazovanja tokom 2017. godine Telekom Srbija podržao je 45 projekata koji spadaju u oblast obrazovanja. Pored formalnog, Telekom Srbija podstiče i razvoj neformalnog obrazovanja kroz konkurse, stručnu praksu, personalizovane obuke i organizovanje kampova.

Društveno odgovorno poslovanje u Mtelu Banja Luka predstavlja važan deo njegove misije. Kao i u prethodnim godinama, Mtel je i u 2017. donirao sredstva u projekte humanosti, podržao institucije kulture, sport, ali i brinuo se o zaštiti životne sredine i svojim zaposlenima.

mtel Podgorica prati visoke profesionalne i etičke standarde i vodi brigu o zajednici, zbog čega je društveno odgovorno poslovanje veoma važan segment korporativne strategije, a pomagao je različite oblasti značajne za crnogorsko društvo.

Izveštaj o zaštiti životne sredine

Zadatak svih, a posebno velikih korporacija je da odgovorno i savesno koriste resurse, ulažu u održivi razvoj i na taj način vrate svoj dug društvu i zajednici. Telekom Srbija preduzima mere za zaštitu životne sredine usvajajući ekološki orijentisane tehnologije i metode sa ciljem da se smanji negativan uticaj na životnu okolinu. Vodi se računa o raznim aspektima zaštite životne sredine, kao što su racionalna potrošnja energije, prevencija nastajanja otpadnog materijala, pravilno odlaganje otpadnog materijala i njegova reciklaža. Društvo, investiranjem i ugradnjom najsavremenije telekomunikacione tehnologije doprinosi primeni čistih tehnologija i tehnologija koje troše manje električne energije, emituju manju buku u odnosu na uređaje koji su korišćeni proteklih decenija.

Telekom Srbija generiše razne vrste otpada, koji se uredno uklanja prema zakonskim propisima. Društvo ima zaključene ugovore za otkup opasnog i neopasnog otpada sa 18 preduzeća ovlašćenih za ovu vrstu delatnosti. Tokom 2017. godine predato je 475 t otpada, od toga 86 t opasnog i 389 t neopasnog otpada, što je za 34 % manje generisanog otpada nego u 2016. godini.

U toku 2017. godine buka koja potiče od čilera klima uređaja je merena na 3 lokacije i nije bilo prekoračenja dozvoljenog nivoa buke. Emisija zagađujućih materija u vazduh (dimni gasovi kao produkti sagorevanja u kotlarnicama) redovno se meri u 16 kotlarnica i zabeleženo je jedno prekoračenje dozvoljenih vrednosti.

Pre instaliranja bazne stanice radi se Studija procene uticaja na životnu sredinu, u kojoj su navedeni svi tehnički podaci i mere zaštite za tu baznu stanicu. Po odobrenju Studije o proceni uticaja na životnu sredinu, bazna stanica se pušta u rad. Pre prvog puštanja u rad meri se nivo elektromagnetnog, visokofrekventnog, zračenja. Prema Zakonu o zaštiti od nejonizujućeg zračenja, merenja nivoa elektromagnetnog zračenja radio baznih stanica vrše se na dve godine. Matično društvo do sada nije imalo prekoračenje dozvoljenog nivoa zračenja. U toku 2017. godine izvršeno je merenje nivoa nejonizujućeg zračenja na 1126 baznih stanica, na 438 lokacija u koje je uračunata i izrada studija o Stručnoj oceni opterećenja životne sredine. Postoji ukupno 89 baznih stanica koje su proglašene za izvore zračenja od posebnog interesa (u zavisnosti od lokacije na kojoj se nalaze) i za njih je propisano merenje na svake 2 godine.

Na ime uvezenih elektronskih i električnih proizvoda koji posle upotrebe postaju posebni tokovi otpada, Društvo je uplatilo naknadu u iznosu od 4.852.835 dinara, a ta sredstva će se koristiti za unapređenje zaštite životne sredine.

U 2017. godini, Mtel Banja Luka je pokrenuo i realizovao mnogobrojne aktivnosti na planu zaštite životne sredine. Svakako, u skladu sa praksom odgovornog odnosa prema okruženju, Mtel poseban akcenat stavlja na poštovanje zakona, ali i specifičnih aktivnosti iz domena zaštite životne sredine i ljudi.

Projekti u 2017. godini

„Stvaramo znanje“ – zalag za budućnost. Povodom obeležavanja 20 godina postojanja, Telekom Srbija pokrenuo je projekat „Stvaramo znanje“. U okviru projekta opremljeno je 20 informatičkih kabineta u 20 osnovnih škola.

„Teslin vremeplov“ obasjao evropske metropole. Umetnički projekat „Teslin vremeplov“, kojim je Telekom Srbija 2016. godine obeležio jubilarnu 160. godišnjicu od rođenja jednog od najslavnijih naučnika svih vremena, Nikole Tesle, prikazan je prvi put van regiona, i to u Beču i Berlinu.

„mts startup ubrzanje“ - akcelerator za razvoj tehnološkog preduzetništva. Program je namenjen polaznicima Startup akademije, a već pet godina ga organizuje SEE ICT, udruženje specijalizovano za promociju preduzetništva u IT sektoru. U prethodnih pet generacija Akademije, više od 100 preduzetnika obezbedilo je 2 miliona evra investicija. Jedan ili najviše tri tima, koja, za svoju poslovnu ideju dobijaju novčani podsticaj i mts usluge besplatno - optički pristup Internetu i cloud server.

mts app konkurs. Telekom Srbija od 2011. uspešno organizuje mts app konkurs za izradu aplikacija za mobilne uređaje, s ciljem da podstakne razvoj preduzetničkog duha i saradnje među mladima. Mts app konkurs, kao primer dobre prakse saradnje i podrške mladima, uvršten je u selekciju evropske organizacije za društvenu odgovornost - CSR Europe.

Od 2017. godine konkurs se pod istim uslovima realizuje i u Bosni i Hercegovini i Crnoj Gori, u organizaciji Mtel-a Banja Luka i mtel-a Podgorica pod nazivom „Regionalni APP izazov“.

Podrška obrazovanju

Telekom Srbija već nekoliko godina saraduje sa studentskim organizacijama među kojima se izdvaja ESTIEM sa FON-a, sa projektom pod nazivom „Akademija modernog menadžmenta“.

Matično društvo podržava razvoj mladih talenata u saradnji sa Matematičkom gimnazijom kroz organizaciju Letnjeg matematičkog kampa u Šapcu i na Tulbi kod Požarevca.

Telekom Srbija učestvuje u velikim partnerskim projektima na polju društvene odgovornosti i unapređenjem znanja. Jedan od takvih je i projekat „Bitka za znanje“ Fonda B92 u kome je Matično društvo omogućilo da šest škola u Srbiji dobije robote koje će đaci koristiti u nastavi.

Matično društvo se opredelilo za podršku projekta „Stopama naših predaka“, izdavačke kuće Srpske pravoslavne crkve sa osvrtom na istorijski period Prvog svetskog rata i boravak srpske vojske na Krfu.

I ove godine, Mtel Banja Luka je promovisao najbolje studente u Bosni i Hercegovini (BiH), odnosno 25 izabranih studenata elektrotehničkih fakulteta u BiH, koji su u 2017. postali m:stipendisti. Tokom godine otvoren je konkurs i za sledeću, osmu generaciju stipendista.

Udruženje za međunarodnu razmenu studenata radi stručne prakse (IAESTE) i Mtel već tradicionalno sarađuju u okviru sistema razmene studenata, pa su i 2017. godine na praksi u Mtel-u boravili strani studenti, čime se po sistemu reciprociteta obezbeđuje studentima iz BiH da obave stručnu praksu u inostranstvu.

U 2017. godini, mtel Podgorica je nastavio podršku projektu „Fabrika znanja”, koja se iz godine u godinu održava u okviru “Otvorenih dana nauke” i pruža šansu studentima i đacima da se kroz edukaciju i zabavu upoznaju sa najaktuelnijim trendovima iz oblasti informacionih tehnologija. Pored ovoga, u 2017. godini je otvorena Digitalna fabrika, prvi ICT inkubator u Crnoj Gori, koja obezbeđuje ambijent za razvoj tehnološkog preduzetništva i inovacija.

Ulaganje u zdravstvo i socijalnu zaštitu

Telekom Srbija je Institutu za onkologiju i radiologiju pružio podršku u nabavci reagenasa za ispitivanje genetskih markera, za akcelerator za primenu zračne terapije. Opštoj bolnici „Sveti Luka“ Smederevo obezbeđena su sredstva za kupovinu seta laparoskopskih instrumenata, Opštoj bolnici Požarevac omogućena je nabavka laminarne komore, a Opštoj bolnici u Pančevu donirana su sredstva za nabavku ultrazvučnog aparata za potrebe odseka kardiologije i ortopedije. Donacije u cilju poboljšanja uslova dobili su i Kliničko-bolnički centar „Zvezdara“, Opšta bolnica „Dr Aleksa Savić“ iz Prokuplja i Dom zdravlja u Kikindi.

Telekom Srbija je pružio podršku Udruženju žena obolelih i lečenih od raka dojke „Budimo zajedno“ i „Belhospice“-u, humanitarnoj organizaciji „Prijatelj u nevolji“ pomoć u organizaciji rehabilitacije za decu lečenu od malignih bolesti, a sportskom rekreativnom udruženju osoba sa invaliditetom „Sve je moguće“, donirana su sredstva za organizaciju Međunarodne drinske regate za osobe sa invaliditetom. Podršku su tradicionalno dobili i Centar za zaštitu odojčadi, dece i omladine, Zavod za vaspitanje dece i omladine, Ustanova za decu i mlade „Sremčica“, Fond „Milica Rakić“ iz Batajnice i Društvo za pomoć MNRO u Rumi. Centru za unapređenje društva omogućeno je održavanje projekta u cilju edukacije dece iz tri doma za decu bez roditeljskog staranja. Nastavljena je i saradnja sa udruženjem „Lice ulice“ za podršku marginalizovanim grupama, kroz njihovo uključivanje u distributivnu mrežu magazina.

mtel Podgorica je povodom deset godina uspešnog poslovanja u 2017. godini donirao kiseonički aparat Dečjoj bolnici u Podgorici, Odseku za neonatologiju, u vrednosti preko 20.000 evra, a projekat zakazivanja specijalističkih pregleda preko izabranog lekara finansiran je sa 30.000 evra.

Takođe, 2017. godine podržan je projekat „Prava priča“- specijalizovana edukativna kampanja o prevenciji kao glavnom načinu borbe protiv raka dojke. Za zaposlene u mtel-u organizovan je i besplatan UZV pregled dojki. Za novogodišnje praznike mtel je obradovao decu samohranih majki iz NVO „Zinak“ poklonima po njihovoj želji.

Podrška tradiciji i savremenim trendovima u kulturi

Uspostavljena je saradnja Telekom Srbija sa Odsekom za nove medije na Fakultetu likovnih umetnosti kroz donaciju vredne opreme za izvođenje nastave i novoustanovljenu godišnju nagradu za najbolji studentski rad na tom Odseku.

Telekom Srbija je obezbedio podršku izložbi o Petru Lubardi i Paji Jovanoviću u Domu Jevrema Grujića, a nastavljena je i tradicionalna saradnja sa festivalom „Nušićevi dani“, Međunarodnim pozorišnim festivalom za decu u Zaječaru, Zmajevim dečijim igrama i Dečjim oktobarskim salonom.

Pod pokroviteljstvom Društva održana je i izložba „Srpsko umetničko nasleđe na Kosovu i Metohiji“ u organizaciji SANU, kao i izložba „100 žena 100 minijatura“, a kroz dugogodišnju saradnju Društva sa Zadušbinom Ilije Kolarca, podržano je i održavanje koncerta „Muzikom za ljubav i mir u svetu“ omladinske filharmonije „Naissus“.

Kako bi kroz savremene kanale komunikacije na inovativni način podržao kulturu i njene vrednosti, Telekom Srbija je na svom mts Facebook profilu uveo poseban dan „Kulturna sreda“, gde se originalnim postovima i fotografijama podseća na činjenice i zanimljivosti koje se vezuju za najznačajnija ostvarenja istaknutih ličnosti, za institucije i projekte i nagrađuju pratioci.

U oblasti kulture i obrazovanja, Mtel Banja Luka je ostao prijatelj brojnih institucija, ali i događaja koji su obeležili 2017. godinu u BiH. Nastavljena je saradnja sa Akademijom umjetnosti u Banjaluci, Narodnim pozorištem RS, Dječijim pozorištem RS, Kulturnim centrom Banski dvor u Banjaluci, Muzejom savremene umjetnosti RS i mnogim drugim.

Podrškom Mtela, Filološki fakultet u Banjaluci dobio je bistu Vuka Stefanovića Karadžića, umetničko delo u bronzi. Podržani su i brojni festivali: Festival nauke u Banjaluci i Sarajevo Unlimited u Sarajevu, Međunarodni festival studentskih pozorišta „Kestenburg“, Internacionalni festival Dukatfest i Festival srpskog folklor.

Mtel Banja Luka je podržao i održavanje velikih festivala – Đurđevdanski festival dečije pesme, Demofest, Fresh Wave, Banjalučku Gitarijadu u Banjaluci, OK Fest na Tjentištu i Rok fest „Kozara u srcu“.

Uz finansijsku podršku mtel Podgorica održan je ovogodišnji Sea Dance festival.

Sport i mladi

Telekom Srbija podržao je projekat besplatne škole košarke za devojčice osnovnoškolskog uzrasta, „Pokreta za žensku košarku - Marina Maljković“ od 2015. godine, a 2017. godine je proširena podrškom izdavanju priručnika pod nazivom „250 dobrih saveta – vodič za odrastanje“. Uz podršku Telekoma Srbija, održano je četvrto „Sportsko sabranje Svete Srbije“, manifestacija koju organizuje Pravoslavno sportsko društvo „Sveta Srbija“.

Brojni sportski događaji u 2017. godini održani su uz finansijsku podršku Mtela Banja Luka i mtel Podgorica.

Nagrade i članstva

Telekom Srbija je član lokalne kancelarije Globalnog dogovora Ujedinjenih nacija kojim se promovišu Ciljevi održivog razvoja u okviru Agende 2030, a takođe učestvuje u radu Foruma za odgovorno poslovanje, koji okuplja kompanije posvećene integrisanju društvene odgovornosti u svakodnevnu poslovnu praksu.

Telekom Srbija je u toku 2017. godine osvojilo niz priznanja na polju društveno odgovornog poslovanja:

- Virtus nagrada za dugoročno partnerstvo sa neprofitnim sektorom za saradnju sa Nacionalnom dečjom linijom (NADEL), pod brojem 116111, koja pruža telefonske savete deci širom Srbije, sa ciljem da se zaštite od potencijalnih rizika.
- „Teslin vremeplov“, multimedijalna 4D projekcija, dobitnik je „Balcannes 2017“ nagrade za najbolji regionalni projekat na jubilarnom desetom Weekend Media Festivalu u Rovinju.
- „Pupin memorijalni projekat“, partnerski projekat Obrazovno-istraživačkog društva „Mihajlo Pupin“ i Telekoma Srbija, našao se među prvih pet projekata u okviru takmičenja Svetskog samita o informacionom društvu u konkurenciji od 349 projekata.
- Magazin „Diplomacy & Commerce“ dodelio je nagradu za održivi razvoj i doprinos zajednici za 2016. godinu Telekomu Srbija za njegove aktivnosti u oblasti društveno odgovornog poslovanja.
- Dobitnik je i nagrade „Biznis partner 2017“. Nagrada ima regionalni karakter i dodeljuje se kompanijama tradicionalno već 23 godine, a organizuje je Mass Media International.

U 2017. godini, Mtel Banja Luka je osvojio priznanja za sledeće projekte i aktivnosti:

- Zahvalnicu za uspešnu saradnju i doprinos u izgradnji sistema zaštite i spasavanja ljudi i materijalnih dobara u Bosni i Hercegovini, Mtelu je uručio Federalni štab civilne zaštite.
- Za partnerstvo u kampanji „Budi pametniji od telefona. Ne koristi telefon dok voziš!“, Mtelu je i ove godine stiglo Priznanje za doprinos unapređenju bezbednosti saobraćaja i radu Agencije za bezbednost saobraćaja Republike Srpske.
- Dodeljena je i Zahvalnica za podršku i pomoć u realizaciji aktivnosti i projekata Udruženja roditelja prevremeno rođene dece u RS „Mrvice“, za podršku koju je Mtel pružio ovom udruženju i podizanju svesti o problemu prevremenog rođenja.

15. FINANSIJSKI IZVEŠTAJI

15.1. KONSOLIDOVANI IZVEŠTAJ TELEKOM SRBIJA GRUPE

Konsolidovani bilans uspeha Telekom Srbija Grupe

U milionima RSD	2016.	2017.
Poslovni prihodi	125.845	123.693
(uključujući grupe konta 62, 67, 68 i 69)		
Fiksna telefonija	38.890	35.658
Mobilna telefonija	60.425	60.086
Maloprodaja interneta	10.678	11.298
Multimedija	9.700	11.088
ICT usluge	469	548
Ostali poslovni prihodi	5.683	5.015
Poslovni rashodi	-108.409	-108.595
(uključujući/(isključujući) grupe konta 57, 58 i 59/(62))		
Troškovi zarada i naknada zarada	-20.131	-20.193
Troškovi operatora	-13.852	-11.776
Troškovi materijala i održavanja	-20.914	-21.416
Troškovi amortizacije	-24.904	-26.728
Troškovi zakupa	-6.718	-6.589
Ostali poslovni rashodi	-21.890	-21.893
EBIT	17.436	15.098
Stopa EBIT	13,9%	12,2%
EBITDA	42.340	41.826
Stopa EBITDA	33,6%	33,8%
Finansijski prihodi/(rashodi), neto	-745	1.432
Učešće u gubitku pridruženih društava	-43	-17
Porez na dobit, neto	-1.698	-1.776
Neto dobit	14.950	14.737
Stopa neto dobiti	11,9%	11,9%

U 2017. godini ostvareni su ukupni poslovni prihodi u iznosu od 123,7 milijardi dinara i niži su za 2% u odnosu na 2016. godinu. U istom periodu poslovni rashodi su porasli za 0,2% i iznose 108,6 milijardi dinara.

EBIT iznosi 15,1 milijardu dinara (pad za 13%) uz maržu od 12,2% i EBITDA 41,8 milijardi dinara (pad za 1%) sa maržom od 33,8%.

Finansijski prihodi, neto, iznose 1,4 milijarde dinara. U 2017. godini ostvarene su pozitivne kursne razlike, neto, u iznosu od 1,4 milijarde dinara (u 2016. godini negativne kursne razlike, neto, su iznosile 0,7 milijardi dinara).

U 2017. godini ostvarena je neto dobit u iznosu od 14,7 milijardi dinara (pad za 1%) sa stopom od 11,9%.

Poslovni prihodi su opali za 2,1 milijardu dinara. Fiksna telefonija je niža za 3,2 milijarde dinara (8%). Pad su najvećim delom usloveli niži prihodi od saobraćaja (19%) i mesečnih naknada (8%). Mobilna telefonija je opala za 339 miliona dinara (1%). Prihodi od interkonekcije su niži za 14% i prepaid za 10%, dok je postpaid viši za 6%. S druge strane, prihodi od multimedije i maloprodaje interneta su porasli za 1,4 milijarde dinara (14%) i 0,6 milijardi dinara (6%), respektivno.

Konsolidovani bilans uspeha Telekom Srbija Grupe (Nastavak)

Poslovni rashodi su porasli za 186 miliona dinara. Troškovi operatora su opali za 2,1 milijardu dinara (15%) uglavnom usled nižih troškova interkonekcije. Amortizacija je viša za 1,8 milijardi dinara (7%) najvećim delom zbog rasta u Matičnom društvu. Takođe, troškovi kupljenih TV sadržaja su porasli za 550 miliona dinara (11%), kao i troškovi prodatih telefona i uređaja u okviru paketa za 500 miliona dinara (4%).

Konsolidovani bilans stanja Telekom Srbija Grupe

U milionima RSD	31.12.2016.	31.12.2017.
STALNA SREDSTVA	214.074	210.181
Nematerijalna ulaganja (isključujući grupe konta 016, deo grupe konta 014, 015 i 019)	70.239	67.599
Nekretnine, postrojenja i oprema i avansi (uključujući grupu konta 016, deo grupe konta 014 i 019)	132.084	130.470
Ostalo (uključujući grupu konta 288)	11.751	12.112
OBRTNA SREDSTVA	47.327	49.422
Zalihe (isključujući grupe konta 14 i 15)	7.142	6.438
Potraživanja i ostala obrtna sredstva (uključujući grupe konta 15, 21, 22, 23)	23.407	26.064
Gotovina i gotovinski ekvivalenti	8.732	9.347
Ostalo	8.046	7.573
UKUPNA AKTIVA	261.401	259.603
Kapital vlasnika	149.667	148.971
Osnovni kapital	100.000	100.000
Ostalo	49.667	48.971
Učešća bez prava kontrole	18.542	17.531
UKUPAN KAPITAL	168.209	166.502
DUGOROČNE OBAVEZE	36.360	38.039
Dugoročni krediti (isključujući grupu konta 419)	32.210	34.146
Ostalo (uključujući grupe konta 40, 495 i 498)	4.150	3.893
TEKUĆE OBAVEZE	56.832	55.062
Tekuća dospeća dugoročnih kredita (isključujući deo grupe konta 429)	22.096	23.276
Obaveze iz poslovanja (uključujući grupe konta 430 i 44)	24.467	21.665
Ostale kratkoročne obaveze	10.269	10.121
UKUPNA PASIVA	261.401	259.603

Konsolidovani tokovi gotovine Telekom Srbija Grupe

U milionima RSD	2016.	2017.
Dobit pre oporezivanja	16.648	16.512
Usaglašavanje dobiti	20.866	25.038
Neto priliv gotovine iz poslovnih aktivnosti	37.514	41.550
Neto odliv gotovine iz aktivnosti investiranja	-23.755	-29.002
Neto odliv gotovine iz aktivnosti finansiranja	-22.154	-11.933
Neto priliv/(odliv) gotovine i gotovinskih ekvivalenata	-8.395	615
Gotovina i gotovinski ekvivalenti na početku godine	17.127	8.732
Gotovina i gotovinski ekvivalenti na kraju godine	8.732	9.347

Racio analiza konsolidovanih rezultata poslovanja

U milionima RSD	31.12.2016.	31.12.2017.
Ukupan dug	54.306	57.422
Neto dug	45.574	48.075
Neto dug/EBITDA	1,08	1,15
Ukupne obaveze/EBITDA	2,2	2,23
Koeficijent zaduženosti	21,3%	22,4%
Rigorozni racio likvidnosti	0,65	0,74

15.2. FINANSIJSKI IZVEŠTAJI MATIČNOG DRUŠTVA I ZAVISNIH PRAVNIH LICA**OSNOVNI FINANSIJSKI POKAZATELJI****„Telekom Srbija“ a.d. Beograd****Bilans uspeha**

U milionima RSD	2016.	2017.
Poslovni prihodi	89.488	88.191
(uključujući grupe konta 62, 67 i 68)		
Fiksna telefonija	32.531	29.923
Mobilna telefonija	41.094	41.375
Maloprodaja interneta	8.989	9.446
Multimedija	4.024	4.596
ICT usluge	203	289
Ostali poslovni prihodi	2.647	2.562
Poslovni rashodi	-74.926	-75.910
(uključujući/(isključujući) grupe konta 57 i 58/(62))		
Troškovi zarada i naknada zarada	-12.955	-12.874
Troškovi operatora	-13.107	-11.949
Troškovi materijala i održavanja	-13.982	-14.749
Troškovi amortizacije	-14.884	-16.141
Troškovi zakupa	-5.179	-5.049
Ostali poslovni rashodi	-14.819	-15.148
EBIT	14.562	12.281
Stopa EBIT	16,3%	13,9%
EBITDA	29.446	28.422
Stopa EBITDA	32,9%	32,2%
Finansijski prihodi, neto	1.961	3.743
Porez na dobit, neto	-1.362	-1.476
Neto dobit	15.161	14.548
Stopa neto dobiti	16,9%	16,5%

Poslovni prihodi u 2017. godini iznose 88,2 milijarde dinara i opali su za 1% u odnosu na 2016. godinu. Poslovni rashodi su porasli za 1% i iznose 75,9 milijardi dinara.

Pad poslovnih prihoda uz rast poslovnih rashoda je uticao na niže EBIT i EBITDA. EBIT iznosi 12,3 milijarde dinara (pad za 16%) sa maržom od 13,9%. EBITDA iznosi 28,4 milijarde dinara (pad za 4%) sa maržom od 32,2%.

Finansijski prihodi, neto, iznose 3,7 milijardi dinara uglavnom usled ostvarenih pozitivnih kursnih razlika, neto, u iznosu od 1,2 milijarde dinara. U 2016. godini su ostvarene negativne kursne razlike, neto, u iznosu od 634 miliona dinara.

Neto dobit iznosi 14,5 milijardi dinara (niža je za 4%) sa stopom od 16,5%.

Poslovni prihodi su opali za 1,3 milijarde dinara.

„Telekom Srbija“ a.d. Beograd (Nastavak)

Prihodi fiksne telefonije su opali za 2,6 milijardi dinara i iznose 29,9 milijardi dinara. Pad je najvećim delom uslovljen nižim prihodima od nacionalnog saobraćaja i mesečnih naknada za po 1,3 milijarde dinara.

Prihodi multimedije su porasli za 572 miliona dinara i dostižu iznos od 4,6 milijardi dinara. Maloprodaja interneta je porasla za 457 miliona dinara i iznosi 9,4 milijarde dinara. Prihodi mobilne telefonije su viši za 281 milion dinara i iznose 41,4 milijarde dinara. Postpaid prihodi su viši za 1,5 milijardi dinara, dok je prepaid opao za 703 miliona dinara. Interkonekcija je opala za 1,2 milijarde dinara zbog kontinuiranog sniženja cene terminacije u mobilnu mrežu. Prihodi od ICT usluga porasli su za 86 miliona dinara i iznose 289 miliona dinara.

Poslovni rashodi su porasli za 1,0 milijardu dinara.

Amortizacija je porasla za 1,3 milijarde dinara na šta su najvećim delom uticala proceduralna ograničenja u prijavljivanju završenih investicija iz prethodnog perioda i obračun kumulirane amortizacije u 2017. godini. Troškovi materijala i održavanja su porasli za 767 miliona dinara zbog priznavanja troškova nabavne vrednosti reeksportovanih telefona i opreme zavisnim pravnim licima, kao i viših troškova prodatih telefona i uređaja za 262 miliona dinara. Troškovi kupljenih TV sadržaja su viši za 478 miliona dinara delom zbog većeg broja IPTV korisnika. Troškovi operatora su opali za 1,2 milijarde dinara najvećim delom zbog nižih troškova mobilne interkonekcije za 1,4 milijarde dinara (usled pomenutog sniženja tarifa).

„Telekom Srbija“ a.d. Beograd (Nastavak)**Bilans stanja**

U milionima RSD	31.12.2016.	31.12.2017.
STALNA SREDSTVA	165.808	165.631
Nematerijalna ulaganja (isključujući grupe konta 016, deo grupe konta 014, 015 i 019)	9.064	9.169
Nekretnine, postrojenja i oprema i avansi (uključujući grupu konta 016, deo grupe konta 014 i 019)	83.748	82.407
Učešća u kapitalu zavisnih i pridruženih pravnih lica	63.774	64.998
Ostalo (uključujući grupu konta 288)	9.222	9.057
OBRTNA SREDSTVA	27.587	27.827
Zalihe (isključujući grupu konta 15)	3.905	3.422
Potraživanja i ostala obrtna sredstva (uključujući grupe konta 15, 21, 22, 23)	14.599	14.253
Gotovina i gotovinski ekvivalenti	4.739	5.078
Ostalo	4.344	5.074
UKUPNA AKTIVA	193.395	193.458
KAPITAL	132.435	135.970
DUGOROČNE OBAVEZE	23.781	22.318
Dugoročni krediti	21.661	20.220
Ostalo (uključujući grupe konta 40 i 495)	2.120	2.098
TEKUĆE OBAVEZE	37.179	35.170
Tekuća dospeća dugoročnih kredita	16.861	16.738
Obaveze iz poslovanja (uključujući grupe konta 430 i 44)	13.703	11.927
Ostale kratkoročne obaveze	6.615	6.505
UKUPNA PASIVA	193.395	193.458

Tokovi gotovine

U milionima RSD	2016.	2017.
Dobit pre oporezivanja	16.523	16.024
Usaglašavanje dobiti	13.178	11.561
Neto priliv gotovine iz poslovnih aktivnosti	29.701	27.585
Neto odliv gotovine iz aktivnosti investiranja	-13.744	-13.814
Neto odliv gotovine iz aktivnosti finansiranja	-24.048	-13.432
Neto priliv/(odliv) gotovine i gotovinskih ekvivalenata	-8.091	339
Gotovina i gotovinski ekvivalenti na početku godine	12.830	4.739
Gotovina i gotovinski ekvivalenti na kraju godine	4.739	5.078

U julu 2017. godine isplaćene su dividende akcionarima iz dobiti za 2016. godinu u bruto iznosu od 11,0 milijardi dinara.

Dividende od zavisnih pravnih lica Mtel i Telus iznose 2,6 milijardi dinara i 25 miliona dinara, respektivno.

„Telekom Srbija“ a.d. Beograd (Nastavak)**Racio analiza**

U milionima RSD	2016.	2017.
Ukupan dug	38.522	36.959
Neto dug	33.783	31.881
Neto dug/EBITDA	1,15	1,12
Ukupne obaveze/EBITDA	2,07	2,02
Koeficijent zaduženosti	20,3%	19,0%
Rigorozni racio likvidnosti	0,6	0,64

Pad koeficijenta zaduženosti na dan 31. decembra 2017. godine uslovljen je smanjenjem neto duga usled otplate kredita.

Mtel a.d. Banja Luka**Bilans uspeha**

U milionima RSD	2016.	2017.
Poslovni prihodi	29.021	27.417
Fiksna telefonija	6.973	5.734
Mobilna telefonija	16.702	16.060
Maloprodaja interneta	1.407	1.374
Multimedija	3.086	3.319
ICT usluge i oprema	289	306
Ostali poslovni prihodi	564	624
Poslovni rashodi	-24.574	-23.668
Troškovi zarada i naknada zarada	-4.853	-4.801
Troškovi operatora	-2.489	-2.240
Troškovi materijala i održavanja	-5.405	-5.254
Troškovi amortizacije	-6.506	-6.492
Troškovi zakupa	-1.099	-1.098
Ostali poslovni rashodi	-4.222	-3.783
EBIT	4.447	3.749
Stopa EBIT	15,3%	13,7%
EBITDA	10.953	10.241
Stopa EBITDA	37,7%	37,3%
Finansijski prihodi, neto	148	160
Porez na dobit, neto	-470	-419
Neto dobit	4.125	3.490
Stopa neto dobiti	14,2%	12,7%

Mtel a.d. Banja Luka (Nastavak)

Poslovni prihodi u 2017. godini iznose 27,4 milijarde dinara i opali su za 6% u odnosu na prošlu godinu. Poslovni rashodi iznose 23,7 milijardi dinara i niži su za 4% u odnosu na 2016. godinu.

EBIT iznosi 3,7 milijardi dinara uz stopu od 13,7% i niža je za 16%. EBITDA iznosi 10,2 milijarde dinara sa stopom od 37,3% i niže je za 7%.

Neto dobit je opala za 15% i iznosi 3,5 milijardi dinara sa stopom od 12,7%.

Poslovni prihodi su smanjeni za 1,6 milijardi dinara.

Prihodi fiksne telefonije smanjeni su za 1,2 milijarde dinara (18%). Prihodi mobilne telefonije su opali za 642 miliona dinara (4%), najvećim delom usled nižih prepaid prihoda (12%). S druge strane, prihodi od multimedije su porasli za 233 miliona dinara.

Poslovni rashodi niži su za 906 miliona dinara.

Troškovi operatora su opali za 249 miliona dinara (10%), najvećim delom zbog niže fiksne interkonekcije. Troškovi marketinga su niži za 190 miliona dinara (18%), kao i troškovi naknada posrednika za 122 miliona dinara (17%).

Bilans stanja

U milionima RSD	31.12.2016.	31.12.2017.
STALNA SREDSTVA	45.256	42.312
Nematerijalna ulaganja	5.826	4.637
Nekretnine, postrojenja i oprema i avansi	32.878	30.834
Učešće u kapitalu pridruženog pravnog lica	5.037	5.157
Ostalo	1.515	1.684
OBRTNA SREDSTVA	9.310	8.658
Zalihe	1.259	958
Potraživanja i ostala obrtna sredstva	4.512	4.795
Gotovina i gotovinski ekvivalenti	1.969	1.517
Ostalo	1.570	1.388
UKUPNA AKTIVA	54.566	50.970
KAPITAL	42.228	40.029
DUGOROČNE OBAVEZE	3.036	2.527
Dugoročni krediti	2.574	2.106
Ostalo	462	421
TEKUĆE OBAVEZE	9.302	8.414
Tekuća dospeća dugoročnih kredita	1.015	1.558
Obaveze iz poslovanja	5.142	3.750
Ostale kratkoročne obaveze	3.145	3.106
UKUPNA PASIVA	54.566	50.970

Mtel a.d. Banja Luka (Nastavak)**Tokovi gotovine**

U milionima RSD	2016.	2017.
Dobit pre oporezivanja	4.595	3.909
Usaglašavanje dobiti	4.791	5.153
Neto priliv gotovine iz poslovnih aktivnosti	9.386	9.062
Neto odliv gotovine iz aktivnosti investiranja	-5.084	-4.649
Neto odliv gotovine iz aktivnosti finansiranja	-5.265	-4.865
Neto odliv gotovine i gotovinskih ekvivalenata	-963	-452
Gotovina i gotovinski ekvivalenti na početku godine	2.932	1.969
Gotovina i gotovinski ekvivalenti na kraju godine	1.969	1.517

U 2017. godini na ime dividendi akcionarima je isplaćeno 3,9 milijardi dinara (bez poreza).

Mtel d.o.o. Podgorica**Bilans uspeha**

U milionima RSD	2016.	2017.
Poslovni prihodi	6.890	8.361
Fiksna telefonija i ostale usluge	762	1.830
Mobilna telefonija	4.070	4.362
Maloprodaja interneta	283	486
Multimedija	910	1.029
Ostali poslovni prihodi	865	654
Poslovni rashodi	-6.320	-7.407
Troškovi zarada i naknada zarada	-743	-859
Troškovi operatora	-1.150	-1.110
Troškovi materijala i održavanja	-1.332	-1.654
Troškovi amortizacije	-1.576	-2.138
Troškovi zakupa	-369	-371
Ostali poslovni rashodi	-1.150	-1.275
EBIT	570	954
Stopa EBIT	8,3%	11,4%
EBITDA	2.146	3.092
Stopa EBITDA	31,1%	37,0%
Finansijski rashodi, neto	-166	-255
Porez na dobit, neto	-13	-22
Neto dobit	391	677
Stopa neto dobiti	5,7%	8,1%

U 2017. godini poslovni prihodi iznose 8,4 milijarde dinara i porasli za 21%. Poslovni rashodi iznose 7,4 milijarde dinara i viši su za 17%.

EBIT iznosi 1,0 milijardu dinara, sa stopom od 11,4% i porasla je za 67%. EBITDA je porasla za 44% i iznosi 3,1 milijardu dinara sa stopom od 37,0%.

Mtel d.o.o. Podgorica (Nastavak)

Neto dobit iznosi 677 miliona dinara sa stopom od 8,1% (2016. godina: 391 milion dinara sa stopom od 5,7%).

Poslovni prihodi su porasli za 1,5 milijardi dinara.

Prihodi od fiksne telefonije i ostalih usluga su viši za 1,1 milijardu dinara, u celini zbog viših prihoda od prodaje optičkih vlakana u 2017 godini. Prihodi od mobilne telefonije porasli su za 292 miliona dinara (7%), uglavnom zbog većih prihoda od rominga i prodaje mobilnih telefona i uređaja. Maloprodaja interneta je porasla za 203 miliona dinara (72%), kao i prihodi od multimedije koji su porasli za 119 miliona dinara (13%).

Poslovni rashodi su porasli za 1,1 milijardu dinara.

Troškovi amortizacije viši su za 562 miliona dinara (36%) usled većeg obima aktiviranja kablovske infrastrukture, kupljenih licenci za 4G frekvencije krajem prethodne godine i kapitalizovanih TV prava u 2017. godini. Troškovi prodatih mobilnih telefona i uređaja u okviru paketa porasli su za 257 miliona dinara (30%).

Bilans stanja

U milionima RSD	31.12.2016.	31.12.2017.
STALNA SREDSTVA	13.661	17.440
Nematerijalna ulaganja	4.749	6.092
Nekretnine, postrojenja i oprema i avansi	8.863	11.307
Ostalo	49	41
OBRTNA SREDSTVA	7.045	8.405
Zalihe	1.953	2.026
Potraživanja i ostala obrtna sredstva	3.824	5.000
Gotovina i gotovinski ekvivalenti	48	209
Ostalo	1.220	1.170
UKUPNA AKTIVA	20.706	25.845
KAPITAL	4.976	5.436
DUGOROČNE OBAVEZE	7.365	11.438
Dugoročni krediti	7.161	11.237
Ostalo	204	201
TEKUĆE OBAVEZE	8.365	8.971
Tekuća dospeća dugoročnih kredita/kratkoročni krediti	1.166	992
Obaveze iz poslovanja	6.217	6.986
Ostale kratkoročne obaveze	982	993
UKUPNA PASIVA	20.706	25.845

Ukupne obaveze po kreditima na dan 31. decembra 2017. godine iznose 12,2 milijarde dinara i porasle su za 3,9 milijardi dinara zbog novih finansijskih kredita od poslovnih banaka uzetih za potrebe servisiranja kredita iskorišćenih za osnovna sredstva, kao i za izmirivanje obaveza.

Mtel d.o.o. Podgorica (Nastavak)**Tokovi gotovine**

U milionima RSD	2016.	2017.
Dobit pre oporezivanja	404	699
Usaglašavanje dobiti	-1.186	634
Neto priliv/(odliv) gotovine iz poslovnih aktivnosti	-782	1.333
Neto odliv gotovine iz aktivnosti investiranja	-3.070	-4.278
Neto priliv gotovine iz aktivnosti finansiranja	3.887	3.106
Neto priliv gotovine i gotovinskih ekvivalenata	35	161
Gotovina i gotovinski ekvivalenti na početku godine	13	48
Gotovina i gotovinski ekvivalenti na kraju godine	48	209

Racio analiza

U milionima RSD	31.12.2016.	31.12.2017.
Ukupan dug	8.327	12.229
Neto dug	8.279	12.020
Neto dug/EBITDA	3,86	3,89
Ukupne obaveze/EBITDA	7,33	6,6
Koeficijent zaduženosti	62,5%	68,9%
Rashodi kamata/poslovni prihodi	2,6%	3,2%
Rigorozni racio likvidnosti	0,55	0,64

Na rast koeficijenta zaduženosti do 68,9% na dan 31. decembra 2017. godine su uglavnom uticala nova kreditna zaduženja u toku godine.

Telus a.d. Beograd**Bilans uspeha**

U milionima RSD	2016.	2017.
Poslovni prihodi (uključujući grupe konta 62, 67, 68 i 69)	1.550	1.476
Poslovni rashodi (uključujući/(isključujući) grupe konta 57, 58 i 59/(62))	-1.491	-1.418
EBIT	59	58
Stopa EBIT	3,8%	3,9%
EBITDA	61	61
Stopa EBITDA	3,9%	4,1%
Finansijski prihodi, neto	18	19
Neto dobitak	63	64
Stopa neto dobiti	4,1%	4,3%

Poslovni prihodi u 2017. godini iznose 1,5 milijardi dinara i niži su za 5% u odnosu na prethodnu godinu. Pad prihoda je uslovljen uglavnom nižim prihodima od fizičko-tehničkog obezbeđenja kod Matičnog društva.

Poslovni rashodi iznose 1,4 milijardi dinara i opali su za 5%.

TS:NET B.V. Amsterdam**Bilans uspeha**

U milionima RSD	2016.	2017.
Poslovni prihodi	51	51
Poslovni rashodi	-40	-107
Poslovni gubitak/EBIT	11	-56
Stopa EBIT	21,6%	-
EBITDA	44	-33
Stopa EBITDA	86,3%	-
Neto gubitak/dobit	9	-46
Stopa neto dobiti	17,6%	-

Poslovni prihodi se u potpunosti odnose na prihode od iznajmljivanja opreme Matičnom društvu. U 2017. godini poslovni prihodi iznose 51 milion dinara i na istom su nivou kao i prethodne godine.

Poslovni rashodi u 2017. godini porasli su za 67 miliona dinara, najvećim delom usled priznatog gubitka od prodaje opreme.

HD-WIN d.o.o. Beograd**Bilans uspeha**

U milionima RSD	2016.	2017.
Poslovni prihodi	3.322	3.963
(uključujući grupe konta 62, 67, 68 i 69)		
Prodaja licenci i TV prava	3.087	3.619
Ostali poslovni prihodi	235	344
Poslovni rashodi	-3.035	-3.340
(uključujući/(isključujući) grupe konta 57, 58 i 59/(62))		
Kupljene licence i TV prava	-2.158	-2.366
Ostali poslovni rashodi	-877	-974
EBIT	287	623
Stopa EBIT	8,6%	15,7%
EBITDA	329	663
Stopa EBITDA	9,9%	16,7%
Finansijski rashodi, neto	-77	-83
Neto dobit	210	696
Stopa neto dobiti	6,3%	17,6%

Poslovni prihodi u 2017. godini iznose 4,0 milijarde dinara i porasli su za 19% uglavnom zbog distribucije Arena Sport kanala kod operatora Telemach na tržištu Bosne i Hercegovine.

Poslovni rashodi porasli su za 10% i dostižu iznos od 3,3 milijarde dinara. Poslovni rashodi se uglavnom odnose na kupljena TV prava i licence i čine 71% ukupnih poslovnih rashoda.

mts banka a.d, Beograd**Bilans uspeha**

U milionima RSD	2016.	2017.
Prihodi od kamata, provizija, naknada i kursnih razlika, neto	381	432
Ostali poslovni prihodi	160	155
Rashodi po osnovu obezvređenja plasmana, neto	-239	-36
Ostali poslovni rashodi	-579	-543
Neto dobit/(gubitak)	-271	7

mts d.o.o. Kosovska Mitrovica**Bilans uspeha**

U milionima RSD	2016.	2017.
Poslovni prihodi	-	461
Poslovni rashodi	-15	-492
Poslovni gubitak	-15	-31
EBITDA	-5	116
Neto gubitak	-15	-31

GO4YU d.o.o. Beograd**Bilans uspeha**

U milionima RSD	2016.	2017.
Poslovni prihodi (uključujući grupe konta 62, 67, 68 i 69)	12	20
Poslovni rashodi (uključujući/(isključujući) grupe konta 57, 58 i 59/(62))	-95	-181
Poslovni gubitak	-83	-161
Neto gubitak	-84	-162

Yunet International d.o.o. Beograd**Bilans uspeha**

U milionima RSD	2016.	2017.
Poslovni prihodi (uključujući grupe konta 62, 67, 68 i 69)	521	453
Poslovni rashodi (uključujući/(isključujući) grupe konta 57, 58 i 59/(62))	-506	-464
Poslovni gubitak/EBIT	15	-11
EBITDA	38	28
Neto gubitak/dobit	9	-10

mts AntenaTV d.o.o. Beograd**Bilans uspeha**

U milionima RSD	2016.	2017.
Poslovni prihodi (uključujući grupe konta 62, 67, 68 i 69)	5	58
Poslovni rashodi (uključujući/(isključujući) grupe konta 57, 58 i 59/(62))	-23	-87
Poslovni gubitak	-18	-29
Neto gubitak	-18	-24

16. UPRAVLJANJE RIZICIMA

Grupa je u svom redovnom poslovanju u različitoj meri izložena određenim finansijskim rizicima: tržišnom riziku, riziku likvidnosti, kreditnom riziku i riziku kapitala.

Tabela br. 20. Vrste finansijskih rizika sa bližim opisima

Vrste finansijskih rizika	Opis rizika	Upravljanje rizicima
Tržišni rizik	Tržišni rizik je rizik od promena tržišnih cena, kao što su devizni kursevi, kamatne stope i cene instrumenata kapitala, koje mogu imati negativan efekat na prihode Grupe ili vrednost njegovih finansijskih instrumenata. Cilj upravljanja tržišnim rizikom je kontrola izloženosti tržišnom riziku u okviru prihvatljivih parametara uz ostvarenje optimalnog prinosa.	Cilj upravljanja tržišnim rizikom je kontrola izloženosti riziku u okviru prihvatljivih parametara, uz ostvarenje optimalnog prinosa.
Rizik od promene kursa stranih valuta	Grupa je izložena riziku od promene kursa stranih valuta, prvenstveno eura.	Ustanovljena je politika upravljanja rizikom u odnosu na njegovu funkcionalnu valutu putem hedžing transakcija. To ne obuhvata derivate, zbog čega se u ovim okolnostima ne primenjuje računovodstvo hedžinga.
Rizik od promene kamatnih stopa	Grupa je izložena rizicima koji kroz efekte promene visine kamatnih stopa deluju na njegovu finansijsku poziciju, rezultate poslovanja i tokove gotovine. Rizik od promene kamatnih stopa dugoročne obaveze uglavnom proističe iz dugoročnih kredita od banaka i dobavljača sa varijabilnom kamatnom stopom, koja je vezana za Euribor uvećana za maržu, dok su depoziti uglavnom sa fiksnom kamatnom stopom, koja izlažu Grupu riziku promene vrednosti kamatnih stopa.	Vrši se analiza izloženosti riziku od promene kamatnih stopa na dinamičkoj osnovi uzimajući u obzir alternativne izvore finansiranja i pre svega za buduću da one predstavljaju najznačajniju kamatanosnu poziciju. Grupa takođe preduzima odgovarajuće aktivnosti koje su povoljnijim uslovima.
Rizik od promene cena	Grupa je izložena rizicima od promene cena usluga jer postoji obaveza kontrole cena na svom tržištima na kojima su članice Grupe pruženih usluga. Pored toga proglašene za operatora sa ZTS. je i konkurencijom u oblasti mobilne telefonije, interneta i multimedije, (Telus i mts banka).	Grupa nastoji da smanji izloženost riziku uvođenjem raznovrsnih usluga i unapređenjem kvaliteta pruženih usluga. Pored toga prisutna je i diverzifikacija usluga grupe, s obzirom na to da su u njemu i članice iz drugih oblasti poslovanja kao i pojavom operatora u oblasti fiksne telefonije.

Vrste finansijskih rizika	Opis rizika	Upravljanje rizicima
Rizik likvidnosti	<p>Rizik likvidnosti predstavlja rizik da Grupa neće biti u stanju da izmiri usvojene finansijske politike kojom su svoje finansijske obaveze po definisani uslovi plaćanja, njihovom dospeću u novcu ili drugim maksimalni iznos avansnog plaćanja finansijskim sredstvima. Pristup isporučiocima opreme i izvođačima upravljanju rizikom likvidnosti ima za radova, grejs period i dužina otplate cilj da se uvek obezbedi, u meri u dela nabavke koji se otplaćuje na kojoj je to moguće, adekvatna kredit, i to u zavisnosti od vrednosti i likvidnost za izmirenje obaveza po vrste ugovorene obaveze. Grupa njihovom dospeću, kako pod prati očekivane novčane prilive od uobičajenim tako i pod vanrednim naplate potraživanja od kupaca i okolnostima, bez nastanka ostalih potraživanja, zajedno sa neprihvatljivih gubitaka ili rizika od očekivanim novčanim odlivima po narušavanja reputacije Grupe.</p>	<p>U cilju upravljanja rizikom likvidnosti, U cilju upravljanja rizikom likvidnosti, Grupa neće biti u stanju da izmiri usvojene finansijske politike kojom su svoje finansijske obaveze po definisani uslovi plaćanja, njihovom dospeću u novcu ili drugim maksimalni iznos avansnog plaćanja finansijskim sredstvima. Pristup isporučiocima opreme i izvođačima upravljanju rizikom likvidnosti ima za radova, grejs period i dužina otplate cilj da se uvek obezbedi, u meri u dela nabavke koji se otplaćuje na kojoj je to moguće, adekvatna kredit, i to u zavisnosti od vrednosti i likvidnost za izmirenje obaveza po vrste ugovorene obaveze. Grupa njihovom dospeću, kako pod prati očekivane novčane prilive od uobičajenim tako i pod vanrednim naplate potraživanja od kupaca i okolnostima, bez nastanka ostalih potraživanja, zajedno sa neprihvatljivih gubitaka ili rizika od očekivanim novčanim odlivima po narušavanja reputacije Grupe. osnovu plaćanja obaveza prema dobavljačima i ostalih obaveza. Konsolidovani finansijski izveštaji pokazuju da grupa kontinuirano posluje sa neto dobitkom, odnosno da se na konsolidovanom nivou ostvaruje dovoljno novčanih priliva iz poslovnih aktivnosti i blagovremeno izmiruju obaveze. U slučaju potrebe, Grupa na raspolaganju ima i eksterne izvore finansiranja.</p>
Kreditni rizik	<p>Kreditni rizik je rizik od finansijskog gubitka za Grupu u slučaju da kupac ili druga strana kod finansijskog instrumenta ne ispuni svoje obaveze. Izloženost kreditnom riziku je primarno ustanovljena pojedinačnim karakteristikama svakog kupca. Ne postoji koncentracija rizika budući da je prisutna široka baza nepovezanih kupaca sa pojedinačno malim obavezama.</p>	<p>Kreditnim rizikom se upravlja preduzimanjem odgovarajućih mera i aktivnosti, kao što su procena rizika praćenje poslovanja klijenta i njegovog finansijskog stanja, kao i upravljanje potraživanjima i nenaplativim potraživanjima. U slučaju neispunjavanja obaveza, vrši se obustava daljeg pružanja usluga i druge mere: reprogramiranje dugovanja, pokretanje sudskog postupka, vansudsko poravnanje i slično.</p>
Rizik kapitala	<p>Cilj upravljanja kapitalom je zadržavanje sposobnosti nastavljanja poslovanja u neograničenom periodu predvidljivoj budućnosti, kako bi se očuvala optimalna struktura kapitala smanjila dugovanja. Strategija sa ciljem da se smanje troškovi upravljanjem kapitalom, a akcionarima obezbede nepromenjena dividende.</p>	<p>Grupa razmatra sledeće opcije: korekcija isplate dividendi u akcionarima, vraćanje kapitala u akcionarima, izdavanje novih akcija ili sredstava kako bi se smanjila dugovanja. Strategija sa ciljem da se smanje troškovi upravljanjem kapitalom, a akcionarima obezbede nepromenjena u odnosu na prethodnu godinu.</p>